VRIESCHE
VOLKS-ALMANAK.

Wumkes.nl

Wumkes.nl

FRIESCHE VOLKS-ALMANAK

voor het Schrikkeljaar

1836

Eerste Jaargang.

te Leeuwarden, bij

L. SCHIERBEEK.

Wumkes.nl

Wumkes.nl

VOORREDE.

Een Friesche Volks-Almanak — *welke merkwaardige bijzonderheden behelst uit de Friesche geschiedenis; levensschetsen van beroemde mannen en vrouwen, in Friesland geboren; oudheden, plaatsbeschrijving, volksverhalen, gewoonten, taal en spreekwijzen der Friezen; — welke bevat hetgeen strekken kan ter aankweeking der goede hoedanigheden van het Friesche Volkskarakter, als: opregtheid, standvastigheid, vaderlandsliefde en andere deugden, met één woord, alles, wat zoodanig jaarboekje voor de bewoners van Friesland belangrijk maken, en aangenaam en nuttig kan doen zijn; — zulk een Almanak zal zekerlijk mijnen landgenooten, die, zoo als veeljarige ondervinding mij geleerd heeft, belangstellen in alles, wat hunnen geboortegrond betreft, niet ongevallig wezen.*

Wél bewust van het moeijelijke dezer onderneming, (hetgeen mij vervolgens nog nader gebleken is) maar

Wumkes.nl

tevens overtuigd van hare nuttigheid, durfde ik, bij het op veler verlangen aanwaarden van deze taak, rekenen op de medewerking van beoefenaren der Friesche Letterkunde; en, dat ik in mijne verwachting niet ben te leur gesteld geworden, kunnen de op mijne uitnooding ingezondene Bijdragen getuigen, wier aantal zoo groot was, dat allen niet konden geplaatst worden, en verscheidene tot eenen volgenden jaargang moeten blijven liggen. Onder het hier voorkomende Mengelwerk *zal men ongetwijfeld met genoegen aantreffen: twee onuitgegevene Dichtstukjes van wijlen den Hoogleeraar* B. A. BORGER, *den onvergetelijken, wiens naam ik niet dan met hooge achting en gevoel van verpligting noem. Den Heeren* MR. A. VAN HALMAEL JR. J. G. VAN BLOM, W. EEKHOFF *(welke mede de* correctie *der proeven op zich genomen heeft) en den overigen genoemden en ongenoemden Schrijvers en Dichters, betuig ik, voor hunne medegedeelde Bijdragen, mijnen hartelijken dank.*

Verschillend zal het oordeel zijn, hetwelk over dezen Almanak geveld wordt. De een zal deze, *een ander* die *aanmerking te maken hebben. Men zoude* dit *iets anders verlangd hebben,* dat *zoude beter hebben kunnen zijn. Ik twijfel er geenszins aan, of er zullen gebreken in gevonden worden, (dit volgt uit den aard der zaak) even min, als dat dit boekje deelen zal in het lot van alle groote en kleine boeken: het zal namelijk door* dezen *gelaakt, door* dien *geprezen worden. Ons blijft in-*

Wumkes.nl

tusschen de bewustheid van het welmeenend doel met deszelfs uitgave, zoo even aangewezen, hetwelk wij hopen, dat in eenen volgenden jaargang niet minder zal bereikt worden. Wordt toch onze wensch vervuld, dan is deze de eerste van eene reeks volgende jaargangen; en wij noodigen alle beoefenaren der Friesche Letterkunde minzaam uit, om ons met hunne Bijdragen te vereeren, ten einde alzoo dit Jaarboekje meer en meer aan deszelfs doel, uitgedrukt in den titel *van* Friesche Volks-Almanak, *moge beantwoorden.*

Ontvangt, waarde Landgenooten! dezen eersteling met die toegenegenheid, met welke u dezelve wordt aangeboden.

A. WASSENBERGH.

St. Anna Parochie,
den 6 *November* 1835.

Wumkes.nl

Wumkes.nl

VERJAARDAGEN

VAN HET

KONINKLIJK GESLACHT.

19 Januarij.	H. K. en K. H. ANNA PAULOWNA, *Grootvorstin van Rusland*, Gemalin van Z. K. H. den *Prins van Oranje*, geb. 1795.
1 Februarij.	H. K. H. LOUISA AUGUSTA WILHELMINA AMALIA, *Prinses van Pruissen*, Gemalin van Z. K. H. FREDERIK, *Prins der Nederlanden*, geb. 1808.
19 ———	Z. K. H. WILLEM ALEXANDER PAUL FREDERIK LODEWIJK, *Erfprins van Oranje*, geb. 1817.
28 ———	Z. K. H. WILLEM KAREL FREDERIK, *Prins der Nederlanden*, tweeden zoon des *Konings*, geb. 1797.
8 April.	H. K. H. WILHELMINA MARIA SOPHIA LOUISA, dochter van Z. K. H. den *Prins van Oranje*, geb. 1824.
9 Mei.	H. K. H. WILHELMINA FREDERIKA LOUISA CHARLOTTA MARIANNE, dochter des *Konings*, Gemalin van Z. K. H. *Prins* ALBRECHT *van Pruissen*, geb. 1810.

Wumkes.nl

EKLIPSEN.

In dit jaar zullen er 4 Eklipsen of Verduisteringen op den Aardbol kunnen gezien worden, als: twee van de Zon en twee van de Maan; waarvan één van de Zon bij ons zal kunnen gezien worden.

De Eerste

van de Maan, den 1 Mei, *bij ons onzigtbaar*, maar te zien in geheel *Zuid-Amerika*, het grootste gedeelte van *Noord-Amerika*, de *stille Zuidzee* met hare Eilanden tot aan *Nieuw-Holland* en de *Zuider-IJszee*. Volgens onze tijdrekening is het begin 's morgens te 7 uur 31 min., het midden te 8 uur 34 min. en het einde te 9 uur 37 min. De Maan zal ruim 4 duim verduisterd worden.

De Tweede

van de Zon, den 15 Mei, zijnde eene groote verduistering, *bij ons te zien* en in geheel *Europa* en *Noord-Amerika*. Dezelve zal ringvormig zijn in een gedeelte van *Rusland*, *Polen*, *Duitschland*, *Denemarken* en *Engeland*. Bij ons is het begin 's namiddags te 2 uur 26 min. 8 sec., het midden te 3 uur 46 min. 58 sec. en het einde te 5 uur 7 min. 48 sec. De Zon zal 10 duim 44 min. over de Noordzijde verduisterd worden.

De Derde

van de Maan, den 24 October, *bij ons onzigtbaar*, maar te zien in het Oostelijk gedeelte van *Azië* en *Australië*. Het begin naar onzen tijd 's morgens te 1 uur 19 minuten, het midden te 1 uur

Wumkes.nl

55 min. en het einde te 2 uur 31 min. De Maan zal ruim 1 duim verduisterd worden.

De Vierde

van de Zon, 's nachts tusschen den 8 en 9 November, *bij ons onzigtbaar*, en alléén te zien in den *stillen Oceaan* en in *Nieuw-Holland*. De Zon zal aldaar geheel verduisterd worden. Het begin naar onzen tijd den 8, 's avonds te 11 uur 35 min., het midden den 9 's morgens te 2 uur 25 min. en het einde te 4 uur 44 min.

De Jaargetijden.

De *Lente* begint den 20 Maart, 's nam. 1 uur 48 min.
De *Zomer* begint den 21 Junij, 's voorm. 11 uur 0 m.
De *Herfst* begint den 23 Sept., 's morg. 1 uur 0 min.
De *Winter* begint den 21 Dec., 's av. 6 uur 15 min.

Quatertempers.

De eerste, den 24, 26 en 27 Februarij.
De tweede, den 25, 27 en 28 Mei.
De derde, den 21, 23 en 24 September.
De vierde, den 14, 16 en 17 December.

De Chronologische Cirkels.

Het Gulden-getal .	13.	De Roomsche Indictie	9.
De Zonne-Cirkel .	25.	De Epacta . . .	12.

De Zondags-letters C. B.

Wumkes.nl

TIJDPERKEN.

Het jaar onzer Christelijke Jaartelling . .	1836.
Grieksche Jaartelling	7344.
De Schepping, volgens de Joodsche tijdrekening, beginnende op den 12 September 1836	5597.
Sedert den Zondvloed	4029.
De Juliaansche Periode	6549.
De stichting van Rome	2589.
De Turksche Hegira	1252.
De Verwoesting van Jeruzalem . . .	1761.
Jaar der uitvinding van de Boekdrukkunst	413.
Na de Hervorming	319.
Sedert de Unie van Utrecht	257.
Na de Pacificatie van Gent	260.
Invoering van den Gregoriaanschen of Nieuwen Stijl	254.
Synode van Dordrecht	217.
Na den Munsterschen Vrede	188.
Na de verovering der Vereenigde Nederlanden	41.
Na de vereeniging van Holland met Frankrijk	26.
De herstelling der Nederlanden . . .	23.
Na den Slag bij Waterloo	21.
Het Koningrijk der Nederlanden . . .	20.
Na de scheiding van België . . .	6.

Wumkes.nl

Beweeglijke Feestdagen.

Septuagesima	31 Januarij.
Kleine Vasten-avond . . .	14 Februarij.
Aschdag	17 Februarij.
Groote Vasten-avond . . .	21 Februarij.
Paschen	3 April.
Christus Hemelvaart . . .	12 Mei.
Pinkster	22 Mei.
H. Drievuldigheid . . .	29 Mei.
H. Sacramentsdag . . .	2 Junij.
Kruisverheffing	14 Septemb.
Eerste Advent	27 Novemb.

De Achterwinter of Vleeschtijd duurt 6 weken en 6 dagen.

Joodsche Feestdagen.

Hester (Vastendag), den 2 Maart.
Purim (de Loting van Haman), den 3 Maart.
Pascha, den 2 April.
Pinkster, den 22 Mei.
De inneming van Jeruzalem, den 3 Julij.
De verstoring van Jeruzalem, den 24 Julij.
Nieuwjaar, den 12 September, 5597.
De moord van Gedaljah, den 14 September.
De Groote Verzoendag, den 21 September.
Loofhuttenfeest, den 26 September.
Vreugde der Wet, den 4 October.
De Vernieuwing des Tempels, den 4 December.
De Belegering van Jeruzalem, den 18 December.

Wumkes.nl

Nieuwe-Maans-Feesten.

Shebat, den 20 Januarij.
Adar, den 19 Februarij.
Nisan, den 19 Maart.
Jair, den 18 April.
Sivan, den 17 Mei.
Thammuz, den 16 Junij.
Ab, den 15 Julij.
Ellal, den 14 Augustus.
Thizri, den 12 September.
Marchesvan, den 12 October.
Chislieuw, den 10 November.
Tebeth, den 9 December.

Wumkes.nl

Gedurende	Dagen der Maand.	Feestdagen.	Schijngest. der Maan.
1	Vrijdag	Nieuwjaarsdag.	Volle Maan
2	Zaturdag		maand. den
3	*Zondag*		4, sm. 1 uur
4	Maandag		24 min, in
5	Dingsdag		den Kreeft.
6	Woensdag	H. Drie Koningen.	
7	Donderdag		L. Kwart,
8	Vrijdag		maand. den
9	Zaturdag		11, sm. 4 u.
10	*Zondag*	1e Post Epiphania.	47 min, in
11	Maandag	Koppermaandag.	de Weegs.
12	Dingsdag		
13	Woensdag		N. Maan,
14	Donderdag		maand. den
15	Vrijdag		18, sm. 8 u.
16	Zaturdag		41 min, in
17	*Zondag*	2e Post Ep. H. N. *Jezus.*	den Water-
18	Maandag		man.
19	Dingsdag	Kroonprinses verjaart.	
20	Woensdag		E. Kwart,
21	Donderdag		maand. den
22	Vrijdag		25, snam. 2
23	Zaturdag		uur 56 min,
24	*Zondag*	3e Post Epiphania.	in d. Ram.
25	Maandag		
26	Dingsdag		*Zon in den*
27	Woensdag		*Waterm.,*
28	Donderdag		*den 23, op*
29	Vrijdag		*te 7 uur 54*
30	Zaturdag		*min, ond. te*
31	*Zondag*	Septuagesima.	*4 uur 6 min.*

Wumkes.nl

Louwmaand.

Datum.	Merkwaardige Gebeurtenissen.	
1	*Juw Dekama* als Potestaat verkozen,	1494
2	*S. Dekama* gestorven,	1558
3	*Fr. Halma* geboren,	1653
4	329 huizen te Stavoren afgebrand,	939
5	Begin van den harden winter van het jaar	1709
6	Stichting der Hoogeschool te Leiden,	1574
7	Ontdekte *Galilei* de wachters van *Jupiter*,	1610
8	Zeesl. van *de Ruiter* tegen de Frans. bij *Sicilie*	1676
9	*St. Juliaans* vloed,	1164
10	Beroerte te Leeuwarden,	1609
11	Gev. bij Hoogstraten tuss de Pruiss. en Frans.	1814
12	*Hero Ockinga* gestorven,	1587
13	*Menno Simons* gestorven,	1561
14	*Barlœus* dichter overleden,	1648
15	*Pruissen* tot een koningrijk verheven,	1700
16	Groote overstrooming,	1219
17	Boxumer slag,	1586
18	*Hendrik Kasimir* II geboren,	1657
19	Eerste Protestantsche Kerk te Amsterdam,	1567
20	*Albert van Egmond* door de Friezen verslag.	1168
21	Dood van *Scaliger*, 1609, van *Gomarus*	1641
22	De Friezen verslaan Gr. *Floris* bij Schagen,	1168
23	De Oldehoofster Kerk te Leeuwarden stort in	1576
24	De zoon van *Willem* I naar *Spanje* gevoerd,	1568
25	*Willem*, Gr. v. *Holland*, door de Friez. doodg.	1255
26	*Committé van Herstel* te Leeuwarden,	1796
27	*Gerardus Outhoff* overleden,	1733
28	Keizer *Karel de Groote* gestorven,	814
29	Unie van Utrecht,	1579
30	Munstersche vrede,	1648
31	Prins *Alexander Ypsilanti* gest. te Weenen,	1828

Wumkes.nl

FEBRUARIJ,

Datum.	Dagen der Maand.	Feestdagen.	Schijngest. der Maan.
1	Maandag	Prinses *Amalia* verjaart.	Volle Maan
2	Dingsdag	*Maria* Lichtmis.	dingsd. den
3	Woensdag		2, sm 7 uur
4	Donderdag		1 min, in d.
5	Vrijdag		Leeuw.
6	Zaturdag		
7	*Zondag*	Sexagesima.	E. Kwart,
8	Maandag		woens. den
9	Dingsdag		10, sm. 2 u.
10	Woensdag		2 min, in de
11	Donderdag		Schorp.
12	Vrijdag		
13	Zaturdag		N. Maan,
14	*Zondag*	Kleine Vastenavond:	dingsd den
15	Maandag		16, sa. 8 u.
16	Dingsdag		28 min, in
17	Woensdag	Aschdag.	d. Waterm.
18	Donderdag		
19	Vrijdag	Prins *Will. Alex. Paul*	L. Kwart,
20	Zaturdag	*Fred. Lodew.* verjaart.	woens. den
21	*Zondag*	Groote Vastenavond.	24, svo. 11
22	Maandag		u. 58 min,
23	Dingsdag		in den Stier.
24	Woensdag	H. *Matthaeus*. Quatertemp.	
25	Donderdag		*Zon in de*
26	Vrijdag	Quatertemper.	*Visschen,*
27	Zaturdag	Quatertemper.	*den 20, op*
28	*Zondag*	Reminiscere. Z. K. H. Pr.	*te 7 uur 4*
29	Maandag	*Frederik* verjaart.	*min, ond. te*
			4 u. 56 min.

Wumkes.nl

Sprokkelmaand.

Datums.	Merkwaardige Gebeurtenissen.	
1	Oproer te Leeuwarden,	1580
2	Eerste mis van *Cunerus Petri* te Oldehove,	1570
3	Gr. *Willem* valt bij Hinlopen in Friesland,	1398
4	Groote overstrooming,	1825
5	*Joost van den Vondel* gestorven,	1679
6	*Sixtus Hemmema* geboren,	1533
7	Burgwerd geplunderd,	1580
8	De Roomsche Geestelijken verlaten Leeuw.,	1580
9	Reed men m. p. en slede ov. ijs v Harl. n. Amst.	1680
10	Eerste Prov. Raad van Holl. te Delft gehoud.,	1573
11	*Roemer Visser* overleden.	1620
12	Een schip met buskruid te Leid. gesprongen,	1807
13	*Willem* III pr. v. Or., tot kon. van *Eng.* verh.	1689
14	*Louise Maria*, Koningin van *Spanje* overl.	1714
15	*Cunerus Petri*, eerste Biss. te Leeuw., gest.	1580
16	St. *Juliana's* vloed,	1164
17	Eeuwig Edikt van *Philips* II,	1577
18	*Hendrik Kasimir* II wordt Stadhouder,	1675
19	Provinciale omwenteling,	1795
20	*Hendrik Kasimir* I geboren,	1612
21	Huwelijk van den *Kroonprins der Nederl.*,	1816
22	Brand te Holwerd,	1515
23	*Sicco Sjaerda* verj. *Juw Jongama* uit Bolsw.,	1480
24	*Karel* V te Gent geboren,	1500
25	*Simon Stijl* geboren,	1731
26	*Napoleon* verlaat het eiland Elba,	1815
27	De Toovenaarster van Purmerend verbr.,	1555
28	Zeeslag van *Tromp* bij Portland,	1653
29	Hevig oproer te Murcia,	1820

Wumkes.nl

MAART,

Datum.	Dagen der Maand.	Feestdagen.	Schijngest. der Maan.
1	Dingsdag		Volle Maan
2	Woensdag		dond. d. 3,
3	Donderdag		smor. te 10
4	Vrijdag		uur 7 min,
5	Zaturdag		i. d. Maagd.
6	*Zondag*	Oculi.	
7	Maandag		L. Kwart,
8	Dingsdag		dond. den
9	Woensdag		10, sm 9 u.
10	Donderdag		39 min, in
11	Vrijdag		den Schutt.
12	Zaturdag		
13	*Zondag*	Laetare.	N. Maan,
14	Maandag		dond. den
15	Dingsdag		17, smor. te
16	Woensdag		9 uur 21 m,
17	Donderdag		in den Ram.
18	Vrijdag		
19	Zaturdag	H. *Joseph.*	E. Kwart,
20	*Zondag*	Judica.	vrijd. d 25,
21	Maandag		smorg 8 u.
22	Dingsdag		42 min, in
23	Woensdag		den Kreeft.
24	Donderdag		
25	Vrijdag	*Maria* Boodschap.	*Zon in den*
26	Zaturdag		*Ram, den*
27	*Zondag*	Palm-Zondag.	*20, op en on*
28	Maandag		*der te 6 uur;*
29	Dingsdag		*nachteven.,*
30	Woensdag		*Lente beg.*
31	Donderdag	Witte Donderdag.	

Wumkes.nl

Lentemaand.

Dagen.	Merkwaardige Gebeurtenissen.	
1	*Sonoy* neemt Stavoren in,	1581
2	*Napoleon* landt in *Frankrijk*,	1815
3	*Rennenberg* verraadt Groning. aan de Spanj.	1580
4	Het Bredasche turfschip,	1580
5	Huw. d. Pr. *Carolina* m. d. Pr. v. *Nass. Weilb.*	1760
6	's Gravenh. geplund. door *Marten v. Rossum*,	1528
7	*Gerardus Joannes Vossius* overleden,	1649
8	*Willem* V geboren 1748; wordt Stadhouder	1766
9	Begin van het Schrikbewind te Parijs,	1793
10	Prinses *Carolina* gedoopt te Leeuwarden,	1743
11	Almenum verbrand door *Grombach*,	1515
12	Prinses *Anna* gestorven,	1759
13	*Willem Lodewijk* geboren,	1560
14	*Frederik Hendrik* gestorven,	1647
15	*Hendrik Kasimir* II gestorven,	1696
16	*Casper Robles* gevangen genomen,	1577
17	*M. Coehoorn* gestorven,	1704
18	*H. Bosscha* geboren,	1755
19	*Groote Pier* overwint de Saxen bij Hoorn,	1515
20	*Lod.* XVIII verl. Parijs, hetw. *Nap.* binnent.	1815
21	Had de nieuwe organ. v. h. kon. *Holl.* plaats,	1807
22	*Hugo de Groot* in de boekenkist,	1621
23	De Socinianen uit Friesland gebannen,	1662
24	*M. A de Ruiter* geboren te Vlissingen,	1607
25	De Jezuiten worden uit *Rusland* gebannen,	1820
26	Stichting der Hoogeschool te Utrecht,	1636
27	*Torq. Tasso* overleden,	1595
28	*Groote Pier* jaagt de Bourgondiers uit Hinlop.	1517
29	De heer *van Groeneveld* op Vlieland gev. gen.,	1623
30	De Pr. van *Oranje* doet den eed als Souv. V.,	1814
31	*Arjen Roelofs* geboren,	1754

Wumkes.nl

APRIL,

Datum.	Dagen der Maand.	Feestdagen.	Schijngest. der Maan.
1	Vrijdag	Goede Vrijdag.	Volle Maan
2	Zaturdag		vrijd den 1,
3	*Zondag*	PASCHEN.	sav te 10 u
4	Maandag	2de PAASCHDAG.	27 min, in
5	Dingsdag		de Weegs.
6	Woensdag		
7	Donderdag		L. Kwart,
8	Vrijdag	Prinses *Wilhelm. Maria*	vrijd den 8,
9	Zaturdag	*Sophia Louisa* verjaart.	snam te 4 u
10	*Zondag*	Quasimodogenita.	23 min, in
11	Maandag		denSteenb.
12	Dingsdag		
13	Woensdag		N. Maan,
14	Donderdag		vrijd d 15,
15	Vrijdag		sav. te 11 u
16	Zaturdag		28 min, in
17	*Zondag*	Misericordia.	den Ram.
18	Maandag		
19	Dingsdag		E. Kwart,
20	Woensdag		zond d 24,
21	Donderdag		smor 3 uur
22	Vrijdag		12 min, in
23	Zaturdag		denLeeuw.
24	*Zondag*	Jubilate.	
25	Maandag		*Zon in den*
26	Dingsdag		*Stier, d 20,*
27	Woensdag		*op te 4 uur*
28	Donderdag		*57 min, on-*
29	Vrijdag		*der te 7 uur*
30	Zaturdag		*3 min.*

Wumkes.nl

Grasmaand.

Datum.	Merkwaardige Gebeurtenissen.	
1	*Lodewijk* XVIII Koning van *Frankrijk*,	1814
2	De 1ste steen gel. van het Stadhuis te Leeuw.	1715
3	Paus *Pius* VII dreigt *Napoleon* met den Ban,	1809
4	*Jacoba v. Beijeren* huwt den Hert. v. *Braband*,	1418
5	*Breder.* m. 400 Ed. gev. eenrequest aan *Marg.*	1566
6	*Napoleon* doet afstand van de Kroon,	1814
7	Het klooster te Aalzum verbrand,	1521
8	*J. Jongama* en *Tj. Walta* willen Sneek innem.	1492
9	*Maria Louisa* gestorven,	1765
10	*Hugo de Groot* geboren te Delft,	1583
11	Utrechtsche vrede,	1713
12	De Hoogeschóol te Harderwijk ingewijd,	1648
13	*Catharina de Medicis* geboren,	1533
14	*Willem* I geboren te Dillenburg,	1533
15	*Willem* I te Leeuwarden,	1581
16	*Luther* komt te Worms,	1521
17	Hertog *Jan van Braband* overleden,	1427
18	*Epo Liauckama* gestorven,	1535
19	*Schimmelpenninck*, Raadpensionaris,	1805
20	Eerste *Klassis* te Heerenveen,	1631
21	*Willem* III en *Maria van Engeland* gekroond,	1689
22	De Admiraal *de Ruiter* gewond,	1676
23	*Maurits* gestorven,	1625
24	*Napoleon* trekt naar 't eiland Elba,	1814
25	*Willem* IV wordt Stadhouder,	1747
26	200 huizen te Bolsward afgebrand,	1475
27	Begin van den opstand tegen de Saxen,	1500
28	Dood van den Admiraal *de Ruiter*,	1676
29	Huw. van *Joh. Will. Friso* met *Maria Louisa*,	1709
30	Landsdag te Stavoren teg. *Karel den Stouten*,	1470

Wumkes.nl

Datums.	*Dagen der Maand.*	*Feestdagen.*	*Schijngest. der Maan.*
1	*Zondag*	Cantate.	V. M, zond
2	Maandag		d 1, sm te 8
3	Dingsdag	Kruisvinding.	u 22 m, in d
4	Woensdag		Schorp.
5	Donderdag		*Ma-Eclips.*
6	Vrijdag		
7	Zaturdag		L. K, zond
8	*Zondag*	Vocem.	d 7, sa te 11
9	Maandag	Prinses *Marianne* verj.	u 18 m, in
10	Dingsdag		d Waterm.
11	Woensdag		N. M, zond
12	Donderdag	Chr. Hemelvaart.	d 15, sna 2
13	Vrijdag		u 31 m, in
14	Zaturdag		de Stier.
15	*Zondag*	Exaudi.	*Gr. Zon-*
16	Maandag		*Ecl. zigtb.*
17	Dingsdag		E. K, maan
18	Woensdag		d 23, sav 6
19	Donderdag		u 24 m, in
20	Vrijdag		de Leeuw.
21	Zaturdag	Vastendag.	
22	*Zondag*	PINKSTER.	V. M, maan
23	Maandag	2de PINKSTERDAG.	d 30, sna 4
24	Dingsdag		u 27 m, in
25	Woensdag	Quatertemper.	de Schorp.
26	Donderdag		*Zon in de*
27	Vrijdag	Quatertemper.	*Tweel., den*
28	Zaturdag	Quatertemper.	*20, op te 4*
29	*Zondag*	H. Drievuldigheid.	*uur 2 min,*
30	Maandag		*onder te 7 u*
31	Dingsdag		*58 min.*

Wumkes.nl

Bloeimaand.

Dagtekening.	Merkwaardige Gebeurtenissen.	
1	*Hartman Galama* gevangen genomen,	1567
2	Huw. van *Will. Frederik* met *Albertine Agnes*,	1652
3	Verb. v. Oost- en Westergoo m. *Albr. v. Beijer*.	1399
4	*Anna Maria Schuurmans* gestorven,	1678
5	*Slatius* en anderen onthoofd,	1623
6	Rome d. h. leger v. K. *Karel* ingen. en geplund.	1527
7	Aanslag van *Willem Lodewijk* op Steenwijk,	1592
8	*Vigle van Ayta* gestorven,	1577
9	*Napoleon* vertr. v. St. Cloud n. h. leg. in *Rusl.*,	1812
10	Het blokhuis te Stavoren aan *Sonoy* overgeg.,	1581
11	*Arjen Roelofs* gestorven,	1828
12	*G. Jongama* neemt Bolsward weer in,	1492
13	*Jan van Oldenbarneveld* onthoofd,	1619
14	Overwinning op de Hollandsche vloot,	1515
15	*Diederik* IV Graaf van *Holland* overleden,	1048
16	*C. Vitringa* geboren,	1659
17	Mr. *Jan Corver* overleden,	1716
18	*Floris van Ysselstein* neemt Bolsward in,	1516
19	Standbeeld van *Alva* opgerigt te Antwerpen,	1571
20	*J. Douwama* belegert Dokkum,	1517
21	Huw. v. Pr. *Fred.* m. *Louisa Aug. Wilh. Am.*,	1825
22	De Tempeliers vernietigd,	1312
23	Slag bij Heiligerlee, Gr. *Adolf v. Nassau* sneuv.	1568
24	*Albertina Agnes* gestorven,	1696
25	*H. Venema* gestorven,	1787
26	*Scherne Wijbe* doodgeschoten te Engelum,	1482
27	*Willem* II geboren,	1626
28	Overeenk. t. d. buit.- en binnend. v. d. 5 deel.,	1525
29	Verb. tuss. de Schier. en Vetkoop, te Warns,	1305
30	*Georg. Coopmans* gestorven,	1800
31	*Willem Lodewijk* gestorven,	1620

Wumkes.nl

Datum.	Dagen der Maand.	Feestdagen.	Schijngest. der Maan.
1	Woensdag		L. Kwart,
2	Donderdag	H. Sacramentsdag.	maand den
3	Vrijdag		6, sm 7 u
4	Zaturdag		26 min, in
5	*Zondag*		de Vissch.
6	Maandag		
7	Dingsdag		N. Maan,
8	Woensdag		dingsd den
9	Donderdag		14, sm 6 u
10	Vrijdag		2 min, in d
11	Zaturdag		Tweeling.
12	*Zondag*		
13	Maandag	Prins *Willem Frederik*	E. Kwart,
14	Dingsdag	*Hendrik* verjaart.	woens den
15	Woensdag	St. Vitus.	22, sm 6 u
16	Donderdag		15 min, in
17	Vrijdag		de Maagd.
18	Zaturdag		
19	*Zondag*		Volle Maan
20	Maandag		dond d 28,
21	Dingsdag		sav 11 uur
22	Woensdag		18 min, in
23	Donderdag		d Schutter.
24	Vrijdag	St. *Johannes Baptist.*	
25	Zaturdag		*Zon in de*
26	*Zondag*		*Kreeft, den*
27	Maandag		*24, op te 3*
28	Dingsdag		*uur 38 min,*
29	Woensdag	St. *Petrus* en *Paulus.*	*onder te 8 u*
30	Donderdag		*22 min.*
			Zomer beg.

Wumkes.nl

Zomermaand.

Datum.	Merkwaardige Gebeurtenissen.	
1	*Galama*, *Beijma* en *Bonga* te Brussel onthoofd	1568
2	*Ernst Kasimir* doodgeschoten,	1632
3	*Karel* V doet den eed als Graaf van *Holland*,	1515
4	*Rienk van Burmania* gestorven,	1645
5	*Bonifacius* vermoord,	754
6	De woudl. b. h. roode *Klif* door d. Saks. versl.	1498
7	Zeeslag van *de Ruiter*,	1672
8	De Staten besl. het land onder water te zetten,	1672
9	*Fred. Soph. Wilh.*, moed. des Kon., gestorv,	1820
10	Paus *Pius* VII vaard. 2 banbullen uit teg. *Nap.*	1809
11	*B. Bekker* gestorven,	1698
12	Slag bij Nieuwpoort,	1653
13	De Gelderschen nemen Dokkum in,	1517
14	*Pieter Adrz. van der Werf* geboren,	1530
15	300 Holl. koopv. en 48 oorlogsch. in de Sond,	1646
16	De Hert. *v. Brunswijk* sneuv. bij *Quatre-Bras*	1815
17	*Mahomed* overleden,	631
18	Slag bij Waterloo,	1815
19	Oude adel in *Frankrijk* afgeschaft,	1790
20	Zeeslag, *Piet Hein* sneuvelt,	1629
21	Hooge Watervloed,	1574
22	*Floris van Ysselstein* komt in Friesland,	1515
23	*Johan van Hottinga* gestorven,	1604
24	*Epo Douwama* gestorven,	1602
25	*Cornelis de Witt* geboren,	1623
26	Verb. d. Vetkoop. van Oostergoo met Gron.,	1491
27	*Georg. Coopmans* geboren,	1717
28	*George van Saxen* gehuldigd,	1504
29	*Napoleon* verl. Parijs en vlugt naar Rochefort,	1815
30	*J. H. Nieuwold* gestorven,	1812

Wumkes.nl

JULIJ,

Datums.	Dagen der Maand.	Feestdagen.	Schijngest. der Maan.
1	Vrijdag		L. Kwart,
2	Zaturdag	*Maria* visitatie.	dingsd den
3	*Zondag*		5, snam 5
4	Maandag	Overvoer v. St. *Martinus*.	uur 55 min,
5	Dingsdag	St. *Bonifacius* Ap. der Fr.	in d. Ram.
6	Woensdag	feest te Leeuwarden.	
7	Donderdag		N. Maan,
8	Vrijdag		woens den
9	Zaturdag	St. *Bonifacius*, feest te	13, sav 9 u
10	*Zondag*	Dokkum.	8 min, in
11	Maandag		de Kreeft.
12	Dingsdag		
13	Woensdag		E. Kwart,
14	Donderdag		dond d 21,
15	Vrijdag		snam 3 uur
16	Zaturdag		23 min, in
17	*Zondag*		de Weegs.
18	Maandag	St. *Frederikus*.	
19	Dingsdag		Volle Maan
20	Woensdag		dond d 28,
21	Donderdag		smor 6 uur
22	Vrijdag		5 min, in d.
23	Zaturdag		Waterm.
24	*Zondag*		
25	Maandag	St. *Jacobus*.	*Zon in den*
26	Dingsdag	St. *Anna*.	*Leeuw, den*
27	Woensdag		*22, op te 4*
28	Donderdag		*u 2 m, ond.*
29	Vrijdag		*te 7 u 58 m.*
30	Zaturdag		*Hondsdag.*
31	*Zondag*		*beg. den 29.*

Wumkes.nl

Hooimaand.

Datum.	Merkwaardige Gebeurtenissen.	
1	*Bavius Voorda* geboren,	1729
2	*Hector van Hoxwier* gestorven,	1546
3	Embden ingenomen door de Franschen,	1753
4	*Willem* III Stadhouder van *Holland*,	1672
5	*Festus Hommius* gestorven,	1642
6	*Maart. v. Rossum* maakt zich meest. v. Amersf.	1543
7	Inwijd. van het Mon. v. *Gijsb. Jacobs* te Bolsw.	1823
8	Leeuwarden ingenomen door *Schouwenburg*,	1498
9	*Rennenberg's* aanval op Dokkum afgeslagen,	1580
10	*Willem* I te Delft doodgeschoten,	1584
11	*Desiderius Erasmus* overleden,	1536
12	Haarlem ingenomen,	1573
13	*Hend. Kasimir* wordt Stadh. en Kapit. Gener.	1672
14	*Johan Willem Friso* verdrinkt,	1711
15	*Tjerk Hiddes* doodgeschoten,	1666
16	Velds bij Fran. tuss. d. Friez. en *Albr. v. Saks.*	1500
17	*Hendrik Kasimir* I gestorven,	1640
18	*Gerrolt Cammingha* beleend met Leeuwarden	1399
19	De *steenen man* bij Harlingen opgerigt,	1576
20	*Albrecht van Saxen* komt in Friesland,	1499
21	Graaf *van Rennenberg* overleden,	1581
22	*Albr. v. Saxen* door Sneek en Bolsward gehuld.	1499
23	*George van Lalaing* gestorven,	1581
24	Het Hof van Friesland ingesteld,	1499
25	*Pinkert Auckema* sneuvelt,	1487
26	*Sicco Liauckama* gestorven,	1553
27	Eerste algemeene wetten in *Nederland* gearr.,	1760
28	Tractaat met *Zweden*,	1667
29	Inwijding der Akademie van Franeker,	1585
30	Aanslag op Amsterdam,	1650
31	Regenten naar Loevestein,	1650

Wumkes.nl

AUGUSTUS,

Datum.	Dagen der Maand.	Feestdagen.	Schijngest. der Maan.
1	Maandag		L. Kwart,
2	Dingsdag	*Portiuncula.* Pr. *Will. Al.*	dond. d. 4,
3	Woensdag	*Fr. Const Nic. Mich.* v.	smorg. te 7
4	Donderdag	St. *Dominicus.*	u. 30 min,
5	Vrijdag	Pr. *Wilh. Fr. Alex. Anna*	in den Stier.
6	Zaturdag	*Louisa* verjaart.	
7	*Zondag*		N. Maan,
8	Maandag		vrijd. d. 12,
9	Dingsdag		smorg. te 11
10	Woensdag	St. *Laurentius.*	uur 31 min,
11	Donderdag		i. d. Leeuw.
12	Vrijdag		
13	Zaturdag		E. Kwart,
14	*Zondag*	Vastendag.	vrijd. d. 19,
15	Maandag	*Maria* Hemelvaart.	sav. 10 uur
16	Dingsdag		37 min, in
17	Woensdag		de Schorp.
18	Donderdag		
19	Vrijdag		Volle Maan
20	Zaturdag		vrijd. d. 26,
21	*Zondag*		snam. 2 uur
22	Maandag		4 min, in de
23	Dingsdag		Visschen.
24	Woensdag	St. *Bartholomeus.* Z. M.	
25	Donderdag	de *Koning* verjaart.	*Zon in de*
26	Vrijdag		*Maagd, den*
27	Zaturdag	St. *Werenfridus.*	*22, op te 4 u.*
28	*Zondag*		*57 m, ond. te*
29	Maandag		*7 u. 3 min.*
30	Dingsdag		*Hondsdag.*
31	Woensdag		*eind. d. 19.*

Wumkes.nl

Hogstmaand.

Datum.	Merkwaardige Gebeurtenissen.	
1	*Jan van Heemstede* Slotvoogd te Stavoren,	1409
2	Viervoudig verbond,	1718
3	*Ernst Kasimir* wordt Stadhouder,	1620
4	*Johan Willem Friso* geboren,	1687
5	*Zoutman* op Doggersbank,	1781
6	*Tjerk Hiddes* geboren,	1622
7	*Willem Frederik* gestorven,	1613
8	Overwinning bij Hasselt,	1831
9	Tongeren ingenomen,	1831
10	De Enkhuiz. verbrand. *Beijma*-stins te Arum,	1517
11	Overwinning bij Leuven,	1831
12	De Saksen belegeren Leeuwarden op nieuw,	1498
13	*H. Wolfius* geboren,	1516
14	Velds. bij St. Denis t. *Will.* III e. d. H. *v. Lux.*	1678
15	De Gelderschen bezetten Bolsward,	1516
16	Misl. aansl van *Robles* op Sneek en Bolsward,	1572
17	*Joh. Bonga* komt met de Geuzen in Friesland,	1572
18	Slag bij Marsum,	1397
19	De Munst. b. h. Heerenv. door d. Friez. verdr.	1672
20	De gebroeders *de Witt* vermoord,	1572
21	De Friez. pl. te Dokk. h. huis v. *Offe* d. landv.	1470
22	*Juw Jongama* verslagen bij Schoterzijl,	1397
23	Stichting der Hoogeschool te Groningen,	1614
24	Aanneming der tegenwoordige Grondwet,	1815
25	Oproer te Brussel,	1830
26	Heldend v *Douwe Aukes* in d zeesl. t. *Askue*,	1652
27	*Alva's* komst in de *Nederlanden*,	1568
28	De Bourg verbr. *Epe Douwes*-huis te Eerns.,	1516
29	*Zach. Huber* geboren,	1669
30	*Willem* V te Leeuwarden ingehaald,	1777
31	De *Kroonprins* wordt Veldmaarschalk,	1831

Wumkes.nl

SEPTEMBER,

Datum.	Dagen der Maand.	Feestdagen.	Schijngest. der Maan.
1	Donderdag		L. Kwart,
2	Vrijdag		zat. den 3,
3	Zaturdag		smorg. 0 u.
4	*Zondag*		14 min, in
5	Maandag	Heilige Engelen.	de Tweel.
6	Dingsdag		
7	Woensdag		N. Maan,
8	Donderdag	*Maria* Geboorte.	zond. d. 11,
9	Vrijdag		sm. 1 uur 12
10	Zaturdag		min, in de
11	*Zondag*		Weegsch.
12	Maandag		
13	Dingsdag		E. Kwart,
14	Woensdag	Kruisverheffing.	zond. d. 18,
15	Donderdag		sm. te 4 uur
16	Vrijdag		50 min, in
17	Zaturdag		den Schutt.
18	*Zondag*		
19	Maandag		Volle Maan
20	Dingsdag		zond. d. 25,
21	Woensdag	Quatertemper.	sm. te 0 uur
22	Donderdag		22 min, in
23	Vrijdag	Quatertemper.	den Ram.
24	Zaturdag	Quatertemper.	
25	*Zondag*		*Zon in de*
26	Maandag		*Weegsch.*
27	Dingsdag		*den 23, op*
28	Woensdag		*en ond. te 6*
29	Donderdag	St. *Michaël.*	*u. Nachtev.*
30	Vrijdag		*Herfst beg.*

Wumkes.nl

Herfstmaand.

Datums.	Merkwaardige Gebeurtenissen.	
1	*Willem* IV geboren	1711
2	Blokzijl door *Dirk van Baard* met Frz. ingen.	1672
3	*Adriaan Florissen* van Utr. tot Paus gekrd.	1522
4	De exercitie-genootschappen verboden,	1787
5	*Rinse Koopmans* gestorven,	1826
6	Beeldplundering te Leeuwarden,	1566
7	Landsdag te Franeker,	1787
8	Eerste preek bij de Hervormden te Leeuward.	1566
9	*Piet Hein* neemt de Zilvervloot,	1628
10	*Maurits* verand. den Magistraat v. d. Briel,	1618
11	Zeeslag bij Hinlopen,	1491
12	Prins *Frederik* wordt gewond bij Werwick,	1793
13	26 huizen te Sneek afgebrand,	1456
14	Huw. v. Prins *Alb.* v. *Pr.* en Prinses *Marianne*	1830
15	*Douwe* en *Ot. Gal.* bel. *Jelm. Sijts.* huis te *W.*	1494
16	Doorbraak van dijken.	1509
17	Nachtgev. v. *Tromp* m. 18 teg. 67 Sp. Oorlsch.	1639
18	Aardbeving in de Nederlanden,	1692
19	*Willem Lodewijk* slaat *Verdugo* te Tjallebird,	1595
20	*Sicco van Goslinga* gestorven,	1731
21	Inhuld. v. *Will.* I tot *Koning d. N.* te *Brus.*	1815
22	Honderdj. Feest van de Hoogeschl. te *Franek.*	1685
23	Burgemt. *Wijbe Sakes* te Leeuwarden onth.	1516
24	*Joan de Witt.* geboren	1625
25	Religie-vrede,	1555
26	Stavoren ingenomen. door de Vetkoopers,	1420
27	*Wil.* IV Gr. v. Hol. sneuv. in een vsl. t. d. Fr.	1345
28	*Groote Pier* bestormt Hoorn,	1518
29	Leiden ontzet,	1574
30	Groote watervloed in Holland,	1514

***

Wumkes.nl

Datums.	*Dagen der Maand.*	*Feestdagen.*	*Schijngest. der Maan.*
1	Zaturdag		L. Kwart, zond. d. 2 sav. 7 uur 18 min. in de Tweel.
2	*Zondag*		
3	Maandag		
4	Dingsdag	H. *Franciscus.*	
5	Woensdag		
6	Donderdag		N. Maan, maand. d. 10 snam. 2 uur 6 m. in d. Weegs.
7	Vrijdag		
8	Zaturdag		
9	*Zondag*		
10	Maandag	St. *Victor.*	
11	Dingsdag		
12	Woensdag		E Kwart, Maand. d. 17 v. 11 u. 3m. in den Steenbok.
13	Donderdag		
14	Vrijdag		
15	Zaturdag		
16	*Zondag*		
17	Maandag		V. Maan, maand. d. 24 snam. 1 uur 44 mn. in d. Stier. *Maan ekl. onzigtb.*
18	Dingsdag		
19	Woensdag		
20	Donderdag		
21	Vrijdag		
22	Zaturdag		
23	*Zondag*		
24	Maandag		
25	Dingsdag		*Zon in de Schorp. d. 22 op te 7 u. 8 m. en onder te 4 uur 57 min.*
26	Woensdag		
27	Donderdag		
28	Vrijdag	St. *Simon* en *Judas.*	
29	Zaturdag		
30	*Zondag*		
31	Maandag	Vastendag	

Wumkes.nl

Wijnmaand.

Datums.	Merkwaardige Gebeurtenissen.	
1	*Juw Jongama* neemt Bolsward in,	1494
2	Bolsward wordt Bourgondisch,	1523
3	*Fenna Mastenbroek* gestorven,	1826
4	*G. Jongama* e. *Aijlva* sl. *J. Jongama* t. Blw. d.	1496
5	Javaansch verdrag,	1705
6	*Willem* I op de Maas,	1568
7	*Frederik Hendrik* bemagtigt Breda,	1637
8	*Douwe Galama* onthoofd,	1501
9	Oproer te Leeuwarden,	1578
10	Congres te Weenen 1814, te Aken,	1818
11	Nieuwe stijl in Friesland ingevoerd,	1700
12	*E. A. Borger* gestorven,	1820
13	De *nije fenne* beleend aan *Doeke Hemmema*,	1503
14	IJssel plak. tegen de *Reformatie* in de Nederl.	1529
15	Paus *Gregorius* verand. d. oud. st. d. tijdrek.	1582
16	*Willem Lodewijk* wordt Stadhouder,	1584
17	Vrede van Aken,	1748
18	*Jan van Nassau* sterft,	1606
19	*Vigle van Aijta* geb. op Barrahuis ond. Wird.	1507
20	Maastricht door de Spanjaarden ingenomen,	1576
21	*Wijbe Sjoerds Grovestins* verdrinkt,	1313
22	*Willem* IV gestorven,	1751
23	*Theodorus Béza* overleden,	1605
24	*Oldenbarneveld*'s gevangenneming	1618
25	Overdragt van *Karel* V aan *Philips* II,	1555
26	De Friez. d. staande d. eed aan Kon. *Philips*,	1555
27	Bombardement van Antwerpen,	1830
28	*Groote Pier* gestorven te Sneek,	1520
29	Eerst openb. Ex. v. h. Instit. v. bl. t. Amst.	1810
30	*H. van Beverninck* overleden,	1690
31	*Luther* m. zijne stell. tegen de Pauss. afl. bek.	7115

Wumkes.nl

NOVEMBER,

Datum.	Dagen der Maand.	Feestdagen.	Schijngest. der Maan.
1	Dingsdag	Alle Heiligen.	L. Kwart,
2	Woensdag	Alle Zielen.	dingsd. den
3	Donderdag		1 sm. 3 uur
4	Vrijdag		20 min. in
5	Zaturdag		de Leeuw.
6	*Zondag*		
7	Maandag	St. *Willebrordus.*	N. Maan,
8	Dingsdag		woens. den
9	Woensdag		9 sm. 2 uur
10	Donderdag	St. *Martinus.*	15 m. in de
11	Vrijdag		Schp *Zon*
12	Zaturdag		*ekl. onzb.*
13	*Zondag*		
14	Maandag		E. Kwart,
15	Dingsdag		dingsd. den
16	Woensdag		15 sav. 6 u.
17	Donderdag		30 in den
18	Vrijdag	H. *M.* de Koningin verj	Waterm.
19	Zaturdag		
20	*Zondag*		V. Maan,
21	Maandag		woensd. d.
22	Dingsdag		23 sm. 6 u.
23	Woensdag	St. *Clemens.*	8 min. in d.
24	Donderdag		Tweeling.
25	Vrijdag		
26	Zaturdag		*Zon in de*
27	*Zondag*	Eerste Advent.	*Schutter d.*
28	Maandag		*23, op te 7*
29	Dingsdag		*uur 58 min.*
30	Woensdag	St. *Judas.*	*en ond. te 4*
			uur 2 min.

Wumkes.nl

Slagtmaand.

Dagtekening.	Merkwaardige Gebeurtenissen.	
1	Allerheiligen vloed,	1572
2	*P. Winsemius* gestorven,	1644
3	*D. Hamerster* geboren,	1689
4	Groote storm in Friesland,	1519
5	*Anna Maria Schuurmans* geboren,	1607
6	*Willem* II gestorven,	1650
7	De Kanselarij te Leeuw. door het Hof ingew.	1571
8	Pacificatie van Gent,	1576
9	Algemeen Vredefeest	1801
10	*Luther* geboren,	1483
11	*Doeke Martena* gestorven,	1605
12	De Stat. bied. aan *Will.* I de Souver. m. aan,	1574
13	Prins *Maurits* geboren,	1567
14	*Willem* III geboren,	1650
15	Congres te Aken,	1818
16	*Gerbr. Mockema* e. *J. Juwsma* onth. t. Leeuw.	1512
17	*J. H. Nieuwold* geboren,	1737
18	Nederland neutraal,	1780
19	*Elisabeth* 's vloed,	1421
20	*J. van Broekhuizen* geboren.	1694
21	Vrede van Parijs,	1815
22	De Gelderschen komen in Friesland,	1514
23	*Catharina*-vloed,	1516
24	De Gelderschen bemagtigen Sneek,	1514
25	Vreesselijke doorbraak in Groningerland,	1277
26	De Gelderschen nemen Bolsward in,	1514
27	*Piet Hein* geboren te Delfshaven,	1577
28	*Strossa Palavicini* geboren,	1607
29	*Maria Theresia* gestorven,	1780
30	Komst van den Koning in Nederland,	1813

Wumkes.nl

DECEMBER,

Datum.	Dagen der Maand.	Feestdagen.	Schijngest. der Maan.
1	Donderdag		L. Kwart,
2	Vrijdag		dond. d. 1
3	Zaturdag		sm. 10 u. 48
4	*Zondag*	Tweede Advent.	m. i. d. Lw.
5	Maandag	Z. K. H. d. P. v. Or. verj.	
6	Dingsdag	St. *Nicolaas.*	N. Maan,
7	Woensdag		dond. d. 8
8	Donderdag	*Maria* ontvangenis.	sn. 1 u. 31
9	Vrijdag		m. i. d. Sch.
10	Zaturdag		
11	*Zondag*	Derde Advent.	E. Kwart,
12	Maandag		dond. d. 15
13	Dingsdag		sm. 4 u. 20
14	Woensdag	Quatertemper.	m. in de R.
15	Donderdag		Volle Maan
16	Vrijdag	Quatertemper.	vrijd. d. 23,
17	Zaturdag	Quatertemper.	sm. 0 u. 40
18	*Zondag*	Vierde Advent.	m i. de Kr.
19	Maandag		
20	Dingsdag		L. Kwart,
21	Woensdag	St. *Thomas.*	zat. den 31
22	Donderdag		sn. 4 uur 15
23	Vrijdag		min. in de
24	Zaturdag	Vastendag.	weegsch.
25	*Zondag*	Kersdag.	*Zon in de*
26	Maandag	Tweede Kersdag.	*Stb. d. 23 o.*
27	Dingsdag	St. *Jan* Evangelist.	*t. 8 u. 22 m.*
28	Woensdag		*en ond. te 3.*
29	Donderdag		*u. 38 min.*
30	Vrijdag		*kortsted. de*
31	Zaturdag		*winter beg.*

Wunkes.nl

Wintermaand.

Dagen.	Merkwaardige Gebeurtenissen.	
1	Moord te Naarden,	1572
2	*Alva's* vertrek uit Nederland,	1573
3	*Janus Gruterus* geboren,	1560
4	*J. v. Wassen.* a. z. wond. in 't bel. v. Sl. overl.,	1523
5	Watervloed,	1665
6	't Concilie van Trente geeindigd,	1563
7	*Don Jan* tot vijand verklaard d. de Staten,	1577
8	*Gemma Frisius*, geboren te Dokkum,	1508
9	De gealliecrden trekken over de Maas,	1813
10	Zeeslag van *Tromp* tegen de Engelschen,	1652
11	*Groote Pier* neemt een Koggeschip v. Amst.,	1515
12	Overwinning op de Spanjaards bij Zwartsluis,	1580
13	*Willem* I vogelvrij verklaard door *Filips* II,	1580
14	Doorbraak tusschen Stavoren en Enkhuizen,	1285
15	*J. Hoppers* gestorven te Madrid,	1576
16	Het *H. Avondm.* v. h. e. te Lw. in 't opb. geh.,	1566
17	Munt te Brugge geopend,	1487
18	Eerste loge der v. M. in Holland,	1757
19	*Ubbo Emmius* gestorven,	1625
20	Oorlogs verklaring v. Engel. aan de Nederl.,	1780
21	Reglement Reformatoir,	1748
22	*Lalaing* komt te Groningen,	1576
23	*Maximiliaan* van Egmond gestorven,	1548
24	*Ernst Kasimir* geboren,	1573
25	*D. Meeze* geboren,	1723
26	*J. van Wassenaar* gevangen,	1512
28	*Diderik* IV Graaf van Holland gestorven,	1039
28	Inwijding van het Athenaeum te Franeker,	1815
29	De Prins van Parma landv. over de Nederl.,	1579
30	Aanslag van *Juw Jongama* op Leeuwarden,	1496
31	Graaf *Felix v. Hulckenstein* verbr. de Lemm,	1516

Wumkes.nl

VOORNAAMSTE

Paarmarkten en Kermissen

IN

FRIESLAND,

en in eenige naburige of voorname plaatsen.

Akkrum, 2 Aug. jaarm.
Anna (St.) Parochie, 24 Mei jaarm.
Appingadam, 26 Octob. beestem.
Arum, 22 Mei jaarm.
Assen, 6 Octob. beestem.

Baard, 29 Julij jaarm.
Balk, 30 Maart jaarm. - 2 Novemb. beestem.
Ballum, 24 Junij jaarm.
Beetgum, 16 Octob. jaarm.
Beetsterzwaag, 4 Mei j. p. b. - 5 Oct. j. p. b. en vl.
Berlikum, 29 April jaarm. beestem. en paardem.
Bergum, 16 Mei jaarm. - 19 Sept. jaarm. en paardem.
Blesse, 17 Mei jm. bm. en pm. - 4 Oct. bm. en pm.
Bolsward, 28 April bm. - 24 Aug. jm. - 25 Oct. bm.
Bozum, 24 Aug. jaarm.
Buitenpost, 3 Aug. jm. en pm. - 3 Nov. bm.

Wumkes.nl

Dokkum, 2 Mei bm. - 13 Junij jm. - 14 Nov. bm.
Dragten, 25 Mei jm. pm. en bm. - 26 Oct. bm.
Drogeham, 3 Mei bm. en pm. - 30 Nov. bm. en pm.
Dronrijp, 2 Mei beestem. - 25 Junij jaarm.

Eernsum, 21 August. jaarm.

Ferwerd, 12 Mei jaarm.
Ferwoude, 5 Junij jaarm.
Franeker, 13 Mei beestem. - 27 Julij jaarm. - 21 Oct. varkensm. - 3 Nov. beestem.

Gaast, 21 Aug. jaarm.
Gorredijk, 2 Mei jaarm. - 31 Oct. jaarm.
Groningen, 12 April paardem. - 4 Mei jaarm. - 15 Aug. paardem. - 26 Sept. jaarm.
Grouw, 20 Oct. beestem.

Hallum, 3 Nov. jaarm.
Harig, 29 Mei jaarm.
Harlingen, 27 Junij jaarm. - 11 Nov. varkensm.
Heeg, 19 Oct. jaarm.
Heerenveen, 29 April bm. - 22 Mei jm. - 14 Oct. bm.
Hemelum, 22 Mei jaarm.
Hindelopen, 20 Oct. beestem.
Hollum, 13 Sept. jaarm.
Holwerd, 16 Sept. jaarm.
Hijlaard, 18 Aug. jaarm.

Wumkes.nl

Jacobi (*St.*) *Parochie*, 31 Julij jaarm.
Johannisga (*St.*), 23 Mei jaarm.
Jorwerd, 23 Sept. jaarm.
Joure, 12 Mei jaarm. - 22 Sept. beestem. en pm.

Kimswerd, 14 Aug. jaarm.
Kollum, 13 April jaarm.
Koudum, 24 Mei jaarm.
Kubaard, 12 Sept. jaarm.

Langweer, 25 Aug. jaarm.
Leeuwarden, 26 en 27 April paardem. - 13 Julij jaarm.
Lemmer, 27 April bm. - 27 Junij jm. - 19 Oct. bm.
Lippenhuizen, 30 Mei jm. en bm. - 4 Oct. bm.

Makkinga, 3 Mei en 19 Sept. jaarm.
Makkum, 29 Mei jaarm.
Marssum, 3 Mei beestem. - 11 Sept. jaarm.
Menaldum, 13 Aug. jaarm.
Middelstum, 5 Mei beestem.
Midlum, 5 April jaarm.
Minnertsga, 2 Sept. jaarm.
Molkwerum, 5 April jaarm.
Munnekeburen, 18 Novemb. beestem.

Nes, 22 Mei jaarm.
Nes en *Ballum*, 24 Junij jaarm.
Nicolaasga, (*St.*) 29 Mei jaarm.

Wumkes.nl

Noordwolde, 31 Aug. jaarm. en paardem.
Norg, 6 Sept. beestem. en paardem.

Oldeberkoop, 27 Mei en 7 Sept. jaarm.
Oldeboorn, 29 Mei jaarm.
Oldemirdum, 9 April en 19 Junij jaarm.
Oosterbierum, 28 Junij jaarm.
Oosterlittens, 2 Sept. jaarm.
Oostermeer, 20 Junij jaarm. - 26 Sept. beestem. en pm.
Oosterwierum, 11 Junij paardem.
Oosterwolde, 10 Mei en 5 Sept. beestem.
Oosterzee, 20 Junij paardem.
Ootmarssum, 14 Decemb. jaarm.
Oude Bildtzijl, 7 Aug. jaarm.
Oude Schoot, 1 April en 23 Mei beestem. en paardem.

Parraga, 22 Mei jaarm.
Pingjum, 1 Mei jaarm.
Poppingawier, 25 Sept. jaarm.

Rauwerd, 7 Sept. jaarm.
Rien, 30 en 31 Aug. paardem.
Rinsumageest, 2 Sept. jaarm.
Rolde, 4 Mei jaarm. en beestem.
Roordahuizum, 5 Sept. jaarm.

Schiermonnikoog, 22 Mei jaarm.
Slochteren, 5 Oct. jaarm. beestem. en paardem.

Wumkes.nl

Slooten, 15 Sept. jaarm.
Slijkenburg, 4 April jaarm.
Sneek, 3 Mei bm. - 9 Aug. jm. - 25 Oct. bm.
Sondel, 31 Julij jaarm.
Stavoren, 5 Oct. jaarm.
Steggerden, 28 April j. b. en pm. - 18 Aug. j. en pm.
Stiens, 4 Mei j. b. en pm. - 29 Sept. b. en pm. - 9 Nov. beestem.
Surhuisterveen, 18 Mei en 19 Oct. jaarm.
Surig, 27 Maart jaarm.

Terhorne, 25 Aug. jaarm.
Tjum, 2 Mei beestem.
Tjummarum, 24 Mei jaarm.
Tolbert, 19 Mei jaarm. en paardem.
Tongelveen, 15 Dec. jaarm.

Ulrum, 21 Julij jaarm.

Veenwouden, 2 Mei en 5 Sept. jaarm.
Vrouwenbuurt, 21 Aug. jaarm.

Warns, 24 Junij jaarm.
Warrega, 23 Mei jaarm.
Weidum, 15 Aug. jaarm.
Wierum, 24 Junij jaarm.
Wildemarkt, 7 Mei beestem. - 14 Mei paardem. - 18 Aug. jaarm. en beestem.

Wumkes.nl

Winschoten, 2 en 9 Mei beestem. - 19 Mei jaarm. - 10 en 17 Oct. en 7 Nov. beestem.
Winsum, 24 Mei jaarm.
Wirdum, 9 Aug. jaarm.
Witmarssum, 3 Mei beestem. - 7 Aug. jaarm.
Wolvega, 28 April beestem. - 24 Mei jaarm. - 17 Sept. jaarm. en paardem.
Wommels, 5 Sept. jaarm.
Workum, 8 Mei beestem.
Woudsend, 12 Oct. jaarm.
Wijckel, 23 Mei jaarm.

Ylst, 23 Mei en 22 Oct. jaarm.

Zoutkamp, 13 Junij jaarm.
Zuidlaren, 18 Oct. j. b. en pm.

HET HOUDEN DER VOORNAAMSTE *WEEKMARKTEN* IN DE PROVINCIE *VRIESLAND*.

Maandag, te Franeker, Makkum en Joure.
Dingsdag, te Sneek.
Woensdag, te Harlingen. Dokkum, Gorredijk en Lemmer.
Donderdag, te Bolsward.
Vrijdag, te Leeuwarden en Workum.
Zaturdag, te Stavoren en Heerenveen.

Wumkes.nl

POSTKANTOOR

TE

LEEUWARDEN.

Het Kantoor in de *Beijerstraat* is dagelijks geopend: voor het aanteekenen en frankeren der brieven, gelijk mede voor de geldverzendingen, van des morgens 10 tot 12, des namiddags van 2 tot 3 en des avonds van 8½ tot 10½ uren: met uitzondering nogtans, dat 's namiddags en 's avonds geene geldverzendingen worden aangenomen of uitbetaald. — De brieven naar *Sneek*, welke post nademiddags te 2¾ uur vertrekt, moeten vóór 2 uur in de *Bus* aan het *Kantoor* zijn, wijl de *bus* aan de *kanselarij* niet anders dan 's avonds wordt geledigd. Voor brieven naar *Holland*, *Overijssel*, *Gelderland*. *Groningen*, *Oostvriesland*, *Drenthe*, *Harlingen* en buitenlands, welke aan geene gedwongene frankeringen onderhevig zijn, zal de brievenbus aan het Postkantoor 's avonds precies te 11 uur voor de laatstemaal worden geledigd, terwijl die aan de *Kanselarij* 's avonds te 10 uur wordt weggenomen.

De afgifte der brieven geschiedt des avonds een half uur na de aankomst der Hollandsche post.

Op Zon- en Feestdagen is het Kantoor alleen des middags van 12 tot 1 uur, en des namiddags van 2 tot 3 geopend.

Wumkes.nl

Bijzondere bepalingen.

1. Het is verboden, Goud of Zilver in de Brieven te sluiten; echter neemt het Postkantoor Gouden en Zilveren muntspecien aan, waarvan, behalve het Zegel, 5 pCt. der waarde betaald moet worden, hoe verre de plaats ook zij, waar men zulks heen wil zenden: echter niet buiten het Koningrijk.

2. Journalen en Nieuwspapieren kunnen, tegen betaling van 1 Cent, Tijdwerken en gedrukte vellen à 2 Centen per vel, onder kruisbanden in het Koningrijk verzonden worden.

3. Brieven, welke gefrankeerd moeten worden, bij de enkele brief, voor

Engeland, 50 Centen.
Spanje, *Portugal*, 95 Centen.
Denemarken, *Zweden*, *Noorwegen*, 50 Centen.
Beijeren, *Zwitserland*, 25 Centen.
Oostenrijk, *Turkije*, 50 Centen.
Oostenrijks Italie, aan deze zijde van de rivier de *Po*, 55 Centen.
Italie, aan gene zijde van de *Po*, 80 Centen.

4. De aangeteekende Brieven en Geldartikelen moeten door de geadresseerden, op gegeven berigt, in persoon, of door iemand bij procuratie worden afgehaald.

NB. Voor alsnog kunnen de Brieven naar België *niet verzonden worden.*

Wumkes.nl

DILIGENCES.

Van *Leeuwarden* op *'s Gravenhage*, *Breda*, *Rotterdam*, *Amsterdam*, *Utrecht*, enz. over *Zwolle*, enz., alle dagen; rijdt af op de Wirdumerdijk, voor het Logement de Wijnberg.

Van *Leeuwarden* op *Groningen* des morgens te 7 uren; doch van den 1 October tot 1 April 's morgen te 9 uren; rijdt af voor het Logement het Sneeker Veerhuis, bij *C. Pelle*.

Van *Groningen* op *Leeuwarden*, des morgens te 6 uren; doch van den 1 October tot den 1 April te 9 uren.

Van *Leeuwarden* op *de Lemmer*, rijdt af des nademiddags te 1 uren voor het Heeren Logement, bij *C. H. Wilkeshuis*.

Van *de Lemmer* op *Leeuwarden*, rijdt af een half uur na het aankomen der Beurtman van *Amsterdam*, voor het Logement de Wildeman, bij *H. le Heux*.

Van *Workum* op *Hindelopen*; vrijdags morgens te 8 uren een wagen op den Beurtman.

Wumkes.nl

ORDE

VAN HET

AFVAREN DER TREKSCHUITEN.

Van *Leeuwarden* naar *Harlingen*, des morgens te 4 en 9, en des nademiddags te 1 en 4 uren, van den 1 April tot den 1 October des avonds te 10, in plaats van des morgens te 4 uren.

Van *Harlingen* naar *Leeuwarden*, des morgens te 4 en 9, en des nademiddags te 1 en 4 uren.

Van *Leeuwarden* naar *Bolsward*, des morgens te 9 en des nademiddags te 4 uren, en bovendien vrijdags nog te 1 uur, van den 1 Dec. tot 1 Maart alleen s'morgens te 9 uren.

Van *Bolsward* naar *Leeuwarden* des morgens te 4 en des nademiddags te uren, des dingsdags morgens te 4 in plaats van te 9 uren, en des vrijdags morgens te 3 en te 9 uren. Van den den 1 December tot den 1 Maart, alleen des morgens te 9 uur; doch Donderdags namiddags ook te 4 uren en vrijdags morgens ook te 3 uren.

Van *Leeuwarden* naar *Franeker*, des morgens te 4 en 9 uren, des nademiddags te 1 en 4 uren, doch van den 1 December tot den 1 April des morgens te

Wumkes.nl

4 uren niet. Des vrijdags nademiddags vaart te 3 uren nog een Pakschip.

Van *Franeker* naar *Leeuwarden*, van den 1 April tot den 1 December des morgens te 5 en 8 uren, des middags te 12 en des nademiddags te 4 uren, en vrijdags morgens te 4 uren een extra Schip, en te 7 in plaats van te 8 uren; van den 1 December tot den 1 April des morgens te 8, des middags te 12 en des nademiddags te 4 uren, doch des vrijdags morgens te 5 uren.

Van *Leeuwarden* naar *Sneek*, des morgens te 4 en 9, des nademiddags te 1 en 4 uren, doch van den 1 December tot den 1 Maart des morgens te 9, des nademiddags te 4 en des dingsdags morgens te 4 uren.

Van *Sneek* naar *Leeuwarden*, des morgens te 4 en 9, des middags te 12 en des nademiddags te 4 uren; doch van den 1 December tot den 1 Maart des morgens te 9 en des nademiddags 4, en des vrijdags morgens te 4 en 9 uren.

Van *Franeker* naar *Harlingen*, alle dagen, des morgens te 7 en 9, des namiddags te 1, 4 en 7 uren, des donderdags middags bovendien een te 12 uren, de wintermaanden des morgens te 7 en 9, des middags te 12, des nademiddags te 2 en des avonds te 5 uren, en des donderdags nademiddags te 1, in plaats van te 12 uren.

Van *Harlingen* naar *Franeker*, des morgens te 9, des middags te 12, nademiddags te 4 en des avonds te 7 uren, in de wintermaanden des nademiddags te 1 en des avonds te 5 uren, en des donderdags morgens te 8, in plaats van te 7 uren.

Van *Harlingen* naar *Dokkum*, des morgens te 9 uren.

Van *Dokkum* naar *Harlingen*, des morg. te 8 uren.

Van *Bolsward* naar *Workum*, des morgens te 6

Wumkes.nl

en 9 des vrijdags te 8 en 2 en zaturdags te 5 uren, van den 1 December tot den 28 Februarij des morgens te 6, en bovendien des vrijdags avonds te 6, doch des zaturdags nademiddags te 2 en des avonds te 5 uren.

Van *Workum* naar *Bolsward*, des nademiddags te 1 en des avonds te 6 uren, van den 1 November tot den 1 December des nademiddags te 1 en des avonds te 5 uren, van den 1 December tot den 28 Februarij des nademiddags te 1, en vrijdags bovendien 's avonds te 5 uren, als mede het geheele jaar des morgens te 6 en 10, doch des donderdags te 6 en 8 uren.

Van *Leeuwarden* naar *Hallum*, des maandags, woensdags en zaturdags nademiddags te 3 uren, en des vrijdags nademiddags te 2 en 4 uren.

Van *Hallum* naar *Leeuwarden*, van den 15 September tot den 1 April, des maandags, dingsdags, woensdags en zaturdags morgens te 7 en des vrijdags morgens te 5 en 7 uren, van den 1 April tot den 15 September in plaats van te 7 te 6 uren, en vrijdags te 5 en 6 uren.

Van *Leeuwarden* naar *Dokkum*, des morgens te 5 en 9, des middags 12 en des nademiddags te 4 uren, van den 1 April tot den 1 September des morgens te 4 uren.

Van *Dokkum* naar *Leeuwarden*, des morgens te 5 en 8 uren, des middags te 12 en des nademiddags te 4 uren, van den 1 April tot den 1 September des morgens te 4 uren. Vrijdags een schip, des morgens te 6 uren, hetwelk des nademiddags te 2 uren weder vertrekt.

Van *Dokkum* naar *Kollum*, van den 1 April tot den 1 September des morgens te 8 en des nademiddags te 4 uren, vervolgens het geheele jaar door des morgens te 9 en des nademiddags te 4 uren.

Wumkes.nl

Van *Kollum* naar *Dokkum*, het geheele jaar behalven zondags, des morgens te 9 en des nademiddags te 1 uur.

Van *Dokkum* naar *Stroobos*, in Maart des morgens te 5 en 9 en des nademiddags te 1 uur, van den 1 April tot den 1 September des morgens te 5 en 8 en des nademiddags te 1 uur, van den 1 September tot den 1 November des morgens te 5 en 9 en des nademiddags te 1 uur, van den 1 November tot den 1 Maart des morgens te 9 en des nademiddags te 1 uur.

Van *Stroobos* naar *Dokkum*, in Maart des morgens te 10, des nademiddags te 1 en des avonds te 5 uren, van den 1 April tot den 1 September des morgens te 8, des middags te 12 en des avonds te 5 uren, van den 1 September tot den 1 November des morgens te 10, des nademiddags te 1 en des avonds te 5 uren, van den 1 Nov. tot den 1 Maart des nademiddags te 1 en des avonds te 5 uren, doch moeten aldaar wachten, tot dat de Schepen van *Groningen* aangekomen zijn.

Van *Stroobos* naar *Groningen*, van den 15 Februarij tot den 1 Maart des morgens te 8, des nademiddags te 1 en 4 uren, van den 1 Maart tot den 1 April des morgens te 4 en 8, des middags te 12 en des nademiddags te 4 uren, van den 1 April tot den 1 September des morgens te 4, 8 en 11 en des nademiddags te 4 uren, van den 1 September tot den 1 November des morgens te 4 en 8, des middags te 12 en des nademiddags te 4 uren, van den 1 November tot den 1 December des morgens te 8, des middags te 12 en des namiddags te 4 uren, van den 1 December tot den 15 Februarij des morgens te 8 en des middags te 12 uren.

Van *Groningen* naar *Stroobos*, van den 1 Maart tot den 31 October des morgens te 4 en 8 en des

Wumkes.nl

nademiddags te 1 en 3 uren, van den 1 November tot den 1 December des morgens te 8 en des nademiddags te 1 en 3 uren, van den 1 December tot den 15 Februarij des morgens te 8 en des nademiddags te 1 uur, van den 15 Februarij tot den 1 Maart des morgens te 8 en des nademiddags te 1 en 3 uren.

Van *Groningen* naar *Winschoten*, van den 1 April tot den 1 September des morgens te 5 en 8, des middags te 12 en des nademiddags te 4 uren, in September des morgens te 6 en 8, des middags te 12 en des nademiddags te 3 uren, van den 1 October tot den 28 Februarij des morgens te 7, des middags te 12 en des nademiddags te 3 uren, van den 1 tot de 31 Maart des morgens te 6, des middags te 12 en des nademiddags te 3 uren. Daarenboven van den 1 October tot den 1 April des vrijdags nademiddags te 2 uren als het open regt is.

Van *Winschoten* naar *Groningen*, van den 1 April tot den 30 September des nachts te 2, des morgens te 5 en 10 en des nademiddags te 2 uren, van den 1 October tot den 31 Maart des morgens te 6 en 10 en des nademiddags te 2 uren. Als het open regt is des vrijdags nacht te 2 uren.

Van *Winschoten* naar de *Nieuwe Schans*, des morgens te 7, en den 1 December tot den 1 Februarij alle dagen; als er eene even datum valt, een schuit 's morgens te 7 uren.

Van de *Nieuwe Schans* naar *Leer*, rijdt de zes zomermaanden een postwagen, dingsdags, vrijdags en zaturdags morgen te 8 uren, dezelve korrespondeert met de postwagen op *Oldenburg*, *Bremen*, *Hamburg*, enz.

Van *Groningen* naar *Delfzijl*, van den 1 April tot den 1 September des morgens te 5 en 8 en des nademiddags te 1 en 4 uren, in September des mor-

Wumkes.nl

gens te 5 en 8 en des nademiddags te 1 en 3 uren, in October des morgens te 6 en 8 en des nademiddags te 3 uren, van den 1 November tot den 1 Maart des morgens te 6 en des nademiddags te 2 uren, in Maart des morgens te 6 en 8 en des nademiddags te 1 en 3 uren, van den 1 Maart tot den 1 November des zondags morgens te 6 en des nademiddags te 3 uren, van den 1 November tot den 1 Maart des morgens te 6 en des nademiddags te 2 uren.

Van *Delfzijl* naar *Embden*, alle dagen een veerschip, bij het wassen van het water; doch 2 dagen voor *volle maan* des morgens, in plaats van des middags.

NB. *De Beurtman vertrokken zijnde, kost een afgewonnen vracht 7 gulden; doch van den 3 Decemb. tot den 3 April 30 gulden.*

Wumkes.nl

LEGPLAATSEN

DER

SCHEPEN,

welke des Dingsdags en Vrijdags van *LEEUWARDEN* afvaren.

Aalzum, bij de Hoeksterpoort, des vrijdags te 12 uren.
Ackerwoude en *Murmerwoude*, op de Nieuweburen. Letter K No. 195.
Ackrum en *Terhorne*, op de Tuinen, A 191. vrijdag te 12 uren.
Anjum, bij de Hoeksterpoort, A 59. vrijdag te 11 uren.
St. Anna Parochie, op de Kelders, H 29. vrijdag te 1½ uur.
Augustijnusga, *Gerkensklooster* en *Stroobos*, op de Tuinen, A 248. vrijdag te 12 uren.
Baard, bij de Deinumer Zuipmarkt, F 25. vrijdag te 2 uren.
Backeveen en *Ureterp*, op de Tuinen, A 243. vrijdag te 12 uren.
Balk, over de Kelders, G 15. vrijdag te 11 uren.
Bartlehiem, *Ontank* en *Wiens*, bij de Dubbele pijp, K 3 vrijdag te 2 uren.
Beers, breedzijde van de Nieuwestad, E 27. vrijdag te 2 uren.
Beetgum, Deinumer Zuipmarkt, F 21. vrijdag te 2 uren.

Wumkes.nl

Beetgumer Molen, breedzijde van de Nieuwestad, E 42. vrijdag te I uur.
Beetsterzwaag en *Boornbergen*, op het Vliet, L 59. vrijdag 12 uur.
Beintum (*Hooge*), aan de dubbele pijp, A 70 vrijdag te I uur.
Bergum, op de Tuinen, A 256. dingsdag en vrijdag te 12 uren.
Bergumer Nieuwstad, op de Tuinen, A 253. vrijdag te 12 uren.
Berlicum, bij de wæse, G 283. dingsdag en vrijdag te 2 uren.
Birdaard, bij de Waag, vrijdag te 1½ uur.
Birdaard aan de Wanswerderzijde, bij de dubbele pijp, A 60. vrijdag te I uur.
Blessum, Vleeschmarkt, F 17. vrijdag te 2 uur.
Blija, bij de Amelands pijp, K 9. vrijdag te I uur.
Bozum, breedzijde van de Nieuwestad, E 11. vrijdag te I uur.
Boxum, breedzijde van de Nieuwestad, E 15. vrijdag te 2 uren.
Brantgum en *Waazens*, bij de Hoeksterpoort, K 173 vrijdag te 12 uur.
Britswerd, Vleeschmarkt, F 5. vrijdag te I uur.
Britzum, Vleeschmarkt, F 2. vrijdag te 12 uren.
Buitenpost, bij de Sacramentstraat, K 18. vrijdag te 12 uren.
Burum, *Munnekezijl* en *Visvliet*, aan de Nieuwe Kaai bij de Tuinsterpoort, vrijdag te 12 uren.
Damwoude of *Dantumawoude*, bij de Dubbele pijp, A 78. vrijdag te 12 uren.
Deersum, bij de Deinumer Zuipmarkt, F 27. vrijdag te I uur.
Deinum, breedzijde van de Nieuwestad, E 31. vrijdag te 2 uren.
Dragten, o. d. Tuinen, B 67. ding. t. II en vrijd. te 12 u.

Wumkes.nl

Driesum, aan de dubbele pijp, A 67. vrijdag te 12 uren.

Droogeham, *Kooten* en *Kootstertille*, voor de Sacramentsstraat, I 332. vrijdag te 12 uren.

Dronrijp en *Hoornbrug*, op de Nieuwestad, E 73 en 74 dingsdag te I uur met een, en vrijdag te I en 3 uren met twee schepen.

Ee, bij de Hoeksterpoort, K 179. vrijdag te I uur.

Eernsum, op het Vliet, L 57. vrijdag te 12 uren.

Eestrum, bij de Meervisbanken, I 339. vrijd. te 12 u.

Engelum en *Franjeburen*, Nieuwestad, E 20. vrijdag te I uur.

Engwierum, tusschen de Dubbele pijp, en Hoeksterpoort, vrijdag te 12 uren.

Enkhuizen, op het groot Schavenek nu en dan doch goederen kunnen met *IJlst* verzonden worden.

Feenklooster met *Huis ter Noord*

Ferwert, bij de Dubbele pijp, A 72. dingsdag te 12 en vrijdag te I à 2 uren.

Finkum, bij de Amelandspijp K 10 vrijdag te 12 uren.

Garijp, op de Tuinen, A 244. vrijdag te I uren.

Genum, over de Kelders, C II vrijdag te 2 uren.

Giekerk, op de Nieuweburen, K 184. vrijdag te I uur.

Gorredijk, *Luppenhuizen*, *Korte-* en *Lange-Zwaag Oldeberkoop*, *Makkinga*, *Oosterwolde* en *Elslo*, op de Tuinen, A 199. dingsdag en vrijdag te 12 uren.

Grouw, op de Tuinen, B 88. woensdag en vrijdag te I uur

Hallumer-heereweg en *Hallumer-hoek*, bij de Vischmarkt, B 12. vrijdag te 12 uren.

Hantum en *Hantumhuizen*, tusschen de Dubbele pijp en Hoeksterpoort, K 177. vrijdag te 12 uren.

Hardegarijp, bij de Vischmarkt, A 266. vrijdag te 12 uren.

****

Wumkes.nl

Heeg of *Hommerts*, op de wæse, vrijd. te II uren.
Heerenveen, op de Tuinen, B 74. dingsdag en vrijdag te 12, en maandag en zaturdag te 10 uren.
Hijlaard, op de Nieuwestad, E 18. vrijdag te 2 uren.
Hindelopen, Tweebaksmarkt, C 67. vrijdag te 12 uren, om de 2 weken met *Stavoren*.
Holwert, bij de Dubbele pijp, K 6. dingsdag en vrijdag te 12 uren.
Hoornbrug met *Dronrijp*.
Huins, op de Deinumer Zuipmarkt, F 31 vrijdag te 2 uren.
Hijum, over de Koornmarkt, B 14. vrijd. te 12 uren.
St. Jacobie Parochie, op de Kelders, H 35. vrijdag te 1½ uur.
Janum, Zie *Smitshuis*.
St. Jansga met *Heerenveen*.
Idaard, op de wæse, D 43. vrijdag te 1 uur.
Jellum, Nieuwestad, E 47. vrijdag te 2 uren.
Jelsum, bij de Tontjepijp, G 2. vrijdag te 12 uren.
Jorwert, Nieuwestad, E 35. woensdag en vrijdag te 3 uren.
Joure met *Haskerhorn*, op de Tuinen, B 85. vrijdag te 12 en dingsdag te II uren.
Joussumburen, over de Kelders, B 27. vrijd. te 1 uur.
Jouswier, Zie *Metslawier*.
Jutrijp met *Oosterzee*.
Knijpe met *Heerenveen*.
Kollum, *Augsbuur* of *Lutkewoude*, bij de Meelbrug, A 259. vrijdag te 12 uren.
Kooten en *Kootstertille* met *Drogeham*.
Kornjum, op de Kelders, H 33. vrijdag te 12 uren.
Kortehem met *Hindeloopen*.
Korte- en *Lange-zwaag* met *Gorredijk*.
Koudum met *Hindeloopen*.
Langweer, bij de Paardepijp, D 48. vrijd. te II uren.

Wumkes.nl

Lemmer Zie *Veerschepen.*
Leije, bij de Vischmarkt, I, 3. vrijdag te 12 uren.
Lichtaard met *Smitshuis.*
Lippenhuizen met *Gorredijk.*
Lutkewoude met *Kollum.*
Lutkewierum met *Rien.*
Makkinga met *Gorredijk.*
Makkum, bij de Kettingbrug, G 7. vrijdag te 12 uren.
Mantgum, Nieuwestad, E 7. vrijdag te 1 uur.
Marrum, tusschen de Amelands- en Dubbele pijp, K 8. dingsdag te 12 en vrijdag te 1 uur.
Marrumer Heereweg, met *Joussumburen*, over de Kelders, B 28. vrijdag te 1 uur.
Marssum, Nieuwestad, E 49. woensdag te 1 en vrijdag te 2 uren.
Menaldum, Nieuwestad, E 33. dingsdag en vrijdag te 1½ uur.
Metslawier, Hoeksterpoort bij de Spinhuisbrug, K 176. vrijdag te 11 uren.
Mildam met *Heerenveen.*
Minnertsga en *Lucens*, bij de brol, C 17. vrijdag te 12 uren.
Morra, bij de Hoeksterpoort, A 65. vrijdag te 11 uren.
Murmerwoude met *Ackerwoude.*
Nes met *Nijkerk.*
Nieuwe Bildtdijk, bij de Koornmarkt, I, 10. vrijdag te 12 uren.
Nieuwe bildtzijl, bij de koornm., I, 4 vrijd. te 12 uren.
Noord (Huis ter), bij de Meelbrug, A 258. vrijdag dag te 12 uren.
Noordwolde met *Gorredijk.*
Nijkerk, bij de Hoeksterpoort, A 11. vrijd. te 11 ur.
Nijewier, bij de Hoeksterpoort, niet geregeld.
Oenkerk, bij de Meelbrug, A 260. vrijdag te 1 uur.
Oldeberkoop met *Gorredijk.*
Oldeboorn, op de Tuinen, B 81. vrijdag te 12 uren.

Wumkes.nl

Olterterp met *Smallenie.*
Ontank met *Bartlehiem.*
Oosterend, Vleeschmarkt, F 10. vrijdag te 3 uren.
Oosterlittens, Deinumer Zuipmarkt, F 24. vrijdag te 1, en in de Wintermaanden te 4 uren.
Oostermeer, op de Tuinen, A 245 vrijd. te 12 uren.
Oosterwierum, Nieuwestad, tusschen de Lange en Nieuwe pijp, E 12. vrijdag te 1½ uur.
Oosterwolde, met het *Groninger* schip zaturd. te 12 ur.
Oudega in *Smallingerland*, op de Tuinen, B 73. vrijdag te 12 uren.
Oude en *Nieuwe Haske* met *Heerenveen.*
Oude Bildtdijk, onder *St. Anna*, over de Koornmarkt, B 17. vrijdag te 12 uren.
Oude Bildtzijl, bij de Koornm. B 17. vrijdag te 12 uren.
Oudkerk, bij de Amelandspijp, A 80. dingsdag te 12, vrijdag te 2 uren.
Oudwoude met *Veenklooster.*
Parraga met *Workum.*
Poppingawier, op de Vleeschmarkt, bij de Langepijp, F 7. vrijdag te 1 uur.
Raard in *Westdongeradeel*, Nieuweb. K 184. vr. te 2 ur.
Raard of *Rauwerd*, over de Waag, G 11. vrijd. te 1 ur.
Rien, Vleeschmarkt, F 12. vrijdag te 1 uur.
Rinsumageest, Amelandspijp, K 13. dingsdag en vrijdag te 2 uren.
Roodkerk, Nieuweburen, K 197. vrijdag te 1 uur.
Roordahuizum, op de wæse, D 42. vrijdag te 1 uur.
Rottevalle, op de Tuinen, A 220. vrijdag te 12 uren.
Ryperkerk, Nieuweburen, K 186. vrijdag te 1 uur.
Scharnegoutum met *Sneek.*
Schoot met *Heerenveen.*
Slooten en *Tœkezijl*, over de Kelders, C 14. vrijdag te 11 uren.
Smallenie, op de Tuinen, B 65. dingsdag en vrijdag te 12 uur.

Wumkes.nl

Smidshuis met *Janum.*
Stavoren, over de Waag, G 6. vrijdag te 1 uur.
Steenwijk met *Heerenveen.*
Stiens, bij de Amelandspijp, K 11. vrijdag te 2 en dingsdag te 12 uren.
Stroobos, op het Vliet, L 62. vrijdag te 12 uren.
Suameer, op de Tuinen bij de Meelbrug, A 255. vrijdag te 12 uren.
Suawoude, op de Turfmarkt, B 63. vrijd. te 1 uur.
Surhuisterveen, op de Tuinen, A 251 vrijd. te 12 uren.
Surhuizum, op het Vliet, M 5. vrijdag te 12 uren.
Swichum, op de Wæse, D 44. vrijdag te 2 uren.
Tækezijl met *Slooten.*
Terhorne met *Akkrum.*
Ternaard, bij de Hoeksterpoort, A 54. vrijd te 12 uren.
Teroele met *Langweer.*
Tersool, Vleeschmarkt, F 4. vrijdag te 1 uur.
Tjerkgaast met *Workum.*
Tjummarum, bij de Duco Martena pijp, E 50. vrijdag te 1 uur.
Twijzel, tusschen de Vischmarkt en Amelandspijp, I, 334 vrijdag te 12 uren.
Tzum, Deinumer Zuipmarkt, E 30. vrijd. te 1½ uur.
Ureterp met *Bakkeveen.*
Vallom, bij de Vischmarkt, I, 338 vrijd. te 12 uren.
Veenwouden, bij de Amelandspijp, A 90. vrijdag te 12 uren.
Veenwoudsterwal, bij de Amelandspijp, A 91. vrijdag te 12 uren.
Vollegaaster Brug met de *Lemmer.*
Vrouwenbuurt, over de Koornmarkt, I, 8. vrijdag te 12 uren.
Waaxens met *Brantgum.*
Wanswert, bij de Dubb. pijp, K 1. vrijd. te 2 ur.
Warraga, op de Tuinen, A 201. dingsdag en vrijdag te 2 uren.

Wumkes.nl

Wartena, op de Tuinen, B 91. dingsdag te 1 en vrijdag te 2 uren.
Weidum, Nieuwestad, E 29. dingsdag en vrijdag te 2 uren.
Welle met *Heerenveen*.
Westergeest met *Huis ter Noord*.
Westeinde, Amelandspijp, K 16 vrijdag te 12 uren.
Wier, Deinumer Zuipmarkt, F 29. vrijd. te 12 uren.
Wierum, tusschen de Vischmarkt en Amelandspijp, A 263. vrijdag te 12 uren.
Winsum, Nieuwestad, E 22. vrijdag te 2 uren.
Wirdum, op de Wæse, bij de Paardepijp, G 25. vrijdag te 1 uur.
Wolvega, op de Wæse, D 40. vrijdag te 11 uren.
Wommels, Deinumer Zuipmarkt, F 22 vrijd. te 2 uren.
Workum, bij de Kettingbrug, over de Waag, G 4. vrijdag te 12 uren.
Woudsend, bij de Brol, G 22. vrijdag te 11 uren.
Wijns met *Bartlehiem*.
Wijtgaard, op de Wæse, D 41. dingsdag te 12 en vrijdag te 1 uur.
Ylst en *Enkhuizen*, bij de Lange pijp, over de Waag, G 13. vrijdag te 12 uren.
Zuidhoek onder *Vrouwenbuurt*, bij de Vischmarkt, B 22. vrijdag te 12 uren.
Zwartveen met *Groningen*.

Wumkes.nl

HET AFVAREN

DER

VOORNAAMSTE VEERSCHEPEN

IN

FRIESLAND.

VAN *LEEUWARDEN* OP

Amsterdam, woensdag en zaturdag, en van *St. Nicolaas* tot *St. Pieter* alleen des zaturdags, legt aan de Steiger, bij de Tuinsterpoort.

Groningen, zaturdag middag te 12 uren, legt aan de Nieuwe Kaai, bij de Tuinsterpoort.

Heerenveen, maandag en zaturdag morgens te 10 en dingsdag en vrijdag te 12 uren legt op de Tuinen.

Kampen, *Deventer* en *Zutphen*, ongeregeld.

Lemmer, dingsdag morgen te 9 en vrijdag avond te 9 uren; en van den 15 December tot den 15 Februarij alleen vrijdags, op de Nieuwestad voor het Lemster Veerhuis.

Rotterdam, alle dingsdagen, en neemt mede naar *Haarlem*, *Leiden*, *'s Gravenhage*, *Delft*, *Gouda*, enz.; te bevragen bij den COMMISSARIS *VISSER*, op de Grachtswal.

Zwol, aan de Kaai bij de Tuinsterpoort vrijdag te 12 uur.

Wumkes.nl

Van *Harlingen* op *Amsterdam*, alle dagen, uitgezonderd van den 12 November tot den 12 Februarij, alsdan 3 maal in de week, des zondags, woensdags en vrijdags, zijnde de uren van afvaren de volgende:

van den 1 Januarij tot den 1 April 's morg. te 9 uren.
» » 1 tot den 16 April te 6 uren.
» » 16 April tot den 1 Mei te 5½ uren.
» » 1 tot den 16 Mei te 5 uren.
» » 16 Mei tot den 1 Junij te 4½ uren.
» » 1 Junij tot den 1 Augustus te 4 uren.
» » 1 tot den 16 Augustus te 4½ uren.
» » 16 Augustus tot den 1 September te 5 uren.
» » 1 tot den 16 September te 5½ uren.
» » 16 September tot den 1 October te 6 uren.
» » 1 October tot den 1 Januarij te 9 uren.

Van *Harlingen* op *Groningen* om de 14 dagen, donderdag middag te 12 uren.

Van *Heerenveen* naar *Amsterdam*, vrijdag te 4 ur.

Van *Heerenveen* naar *Groningen*, zat. te 12 uren.

Van *Hindeloopen* naar *Amsterdam*, vrijdag morgen te 9 uren.

Van *Amsterdam* op *Hindeloopen*, maandag avond.

Van de *Lemmer* op *Amsterdam*, alle avonden een schip, te 8 uren, na het aankomen des Postwagens; doch van den 6 December tot den 15 Februarij dingsdag, donderdag en zaturdag.

Van de *Lemmer* op *Enkhuizen* en *Kampen*, dingsdag en zaturdags avonds te 8 uren.

Van de *Lemmer* op *Groningen*, zondag, dingsdag, donderdag en zaturdag, voort na het aankomen van den Beurtman van *Amsterdam*; doch van den 12 November tot den 15 Februarij zondags niet.

Van *Sneek* op *Amsterdam*, dingsdag, donderdag en zaturdag avond te 9 uren, doch van Kerstijd tot den 1 Maart alleen dingsdags.

Wumkes.nl

Van *Sneek* op *Dokkum*, woensdags morgens met het openen der Poort, en terug des donderdags nademiddags te 4 uren.

Van *Sneek* op *Enkhuizen*, dingsdag nademiddags te 4 uren.

Van *Sneek* op *Franeker*, maandag, woensdag en vrijdag s'morgens te 10 uren; en terug op hetzelfde uur des dingsdag, donderdag en zaturdag.

Van *Sneek* op *Groningen*, dingsdags en vrijdags te 12 ur. en maandags en vrijdags te 2 uren.

Van *Sneek* op *Harlingen*, maandags, woensdags en vrijdags te 10 uren en terug op hetzelfde uur dingsdags, donderdags en zaturdags.

Van *Sneek* op de *Lemmer*, maandag, woensdag, donderdag, vrijdag en zaturdag, morgens te 10 en des dingsdags morgens te 11 uren

Van *Stavoren* op *Amsterd.*, vrijd morg. te 9 uren.

Van *Amsterd.* op *Stavoren*, maandag avond.

Van *Workum* op *Amsterd.*, dingsdag, vrijdag en zaturdag, des morgens te 9 uren.

Van *Amsterdam* op *Workum*, maandag, dingsdag en donderdag, des avonds te $6\frac{1}{2}$ en des winters te $3\frac{1}{2}$ uren.

Wumkes.nl

TARIEF DER ZEGELS.

(WET VAN DEN 16 JUNIJ 1832.)

GEBRUIK DER ZEGELS.

Aan een Zegelregt van 25 Cents is onderworpen ieder advertentie, bekendmaking of aankondiging, geplaatst in een daartoe bestemd blad of in eenig ander nieuwsblad of Courant, en zulks voor elke plaatsing. *Tevens zijn aan een zegelregt onderworpen* de navolgende akten en stukken, en zulks zonder onderscheid, welke ook de grootte zij van het daartoe gebruikt wordende papier, als:

Aan een zegel van vijf gulden, de buitenlandsche paspoorten;

Aan een zegel van eenen gulden; de binnenlandsche paspoorten, en

Aan een zegel van dertig centen, de akten van patent op neringen, bedrijven en scheepvaart.

Formaatzegel.	Zegel.		Verhooging.	
	gl.	ct.	gl.	ct.
Het groot register papier . . .	0	90	1	24½
Het blad groot papier	0	60	0	83
Middelmatig papier	0	45	0	62½
Klein papier.	0	30	0	41½
Het halve blad klein papier . .	0	15	0	21

Wumkes.nl

WISSELBRIEVEN.

SOMMEN.				Zegel.	Prijs.
				gl. cts.	gl. cts.
van *f*	300	en minder bedr.		,15	,21½
»	300	–	600	,30	,41½
»	600	–	1200	,60	,83
»	1200	–	1800	,90	1,24½
»	1800	–	2400	1,20	1,66
»	2400	–	3000	1,50	2,07
»	3000	–	3600	1,80	2,48½
»	3600	–	4200	2,10	2,90½
»	4200	–	4800	2,40	3,31½
»	4800	–	5400	2,70	3,73
»	5400	–	6000	3,00	4,14
»	6000	–	7200	3,60	4,86
»	7200	–	8400	4,20	5,67
»	8400	–	9600	4,80	6,48
»	9600	–	10800	5,40	7,29
»	10800	–	12000	6,00	8,28
»	12000	–	13200	6,60	8,91
»	13200	–	14400	7,20	9,72
»	14400	–	15600	7,80	10,53
»	15600	–	16800	8,40	11,34
»	16800	–	18000	9,00	12,15
»	18000	–	19200	9,60	12,96
»	19200	–	20400	10,20	13,77
»	20400	–	21600	10,80	14,58
»	21600	–	22800	11,40	15,39

Wumkes.nl

ONDERHANDSCHE OBLIGATIEN.

SOMMEN.				Zegel.	Prijs.
				gl. cts.	gl. cts.
van	f 300	en minder bedr.		,15	,21½
»	300	-	600	,30	,41½
»	600	-	1200	,60	,83
»	1200	-	1800	,90	1,24½
»	1800	-	2400	1,20	1,66
»	2400	-	3000	1,50	2,07
»	3000	-	3600	1,80	2,48½
»	3600	-	4200	2,10	2,90
»	4200	-	4800	2,40	3,31½
»	4800	-	5400	2,70	3,73

HUURCEDELEN.

SOMMEN.				Zegel.	Prijs.
				gl. cts.	gl. cts.
van	f 60	en minder bedr.		,15	,21
»	60	-	120	,30	,41½
»	120	-	240	,60	,83
»	240	-	360	,90	1,24½
»	360	-	480	1,20	1,66
»	480	-	600	1,50	2,07
»	600	-	720	1,80	2,48½
»	720	-	840	2,10	2,90
»	840	-	960	2,40	3,31½

Wumkes.nl

Mengelwerk.

Wumkes.nl

Wunkes.nl

INLEIDING.

Der vadren glorie strekt het nageslacht tot eer.

Zoo er eene provincie van Nederland *is, wier bewoners zich bijzonder door eenen provincialen geest, door volkszucht of* nationaliteit *kenmerkten, — dan is het* Friesland. *En kon dit wel anders? Als het nageslacht van een der oudste volken van* Europa, *hetwelk alle geschiedschrijvers met roem vermelden; als de bewoners van een gezegend land, dat, vóór onze tijdrekening reeds bekend, eens, ten tijde van* KAREL den Groote, *in de achtste eeuw, eene uitgestrektheid bezat, welke zuidwaarts de* Schelde, *en oostwaarts de* Elbe *als zijne grenzen kende, — hadden zoodanige geschiedkundige herinneringen een' krachtigen invloed op het volkskarakter. Hieruit werd tevens eene warme vaderlandsliefde geboren, die wederom voedsel*

Wumkes.nl

ontving door de waarde van den vruchtbaren grond, die bijna in al de behoeften des levens voorziet; door de opoffering en inspanning, met welke dezelve tegen de woede des oceaans, die hem bijna aan alle zijden omringt, moet worden verdedigd. Dat karakter, die liefde tot het vaderland, en dat hooggestemd volksgevoel, waren de waarborgen van de burgerlijke en staatkundige vrijheid, welke hier, zoo het scheen, sinds eeuwen haren zetel had gevestigd, en, als het voorwerp van den nijd van ijverzuchtige naburen en veroveraars, dikwijls werd aangevochten en meermalen met heldenmoed verdedigd. Geen volk ter wereld overtrof de Friezen immer in onverschrokkene dapperheid, ter roemrijke handhaving hunner aangerande onafhankelijkheid, regten en bezittingen. Geen volk was ooit meer gezet op zijnen volksroem, op zijne zeden en gebruiken, op zijnen naam en op zijne taal; alle welke het, nevens zijne vrijheid, eeuwen lang ongeschonden bewaarde. Geen volk van

Wumkes.nl

Europa *van gelijke uitgebreidheid* (*zegt de hoogleeraar* VAN KAMPEN) *leverde daarenboven zoo vele beroemde mannen op, die in elk vak van geleerdheid en wetenschap hebben uitgemunt, die vooral in de wis- en werktuigkunde uitblonken, als de Friezen. Vandaar, dat* MARTINET *zijnen lezers toeroept: » Zoo wij der oudheid eenige achting toedragen, dat wij dan de vroegere en tegenwoordige Friezen eerbiedigen!*

Meer dan achttien eeuwen zijn in den stroom des tijds verzwolgen; — geheele landen en volken zijn verdwenen, en hunne namen van de rol der volken gewischt, en nog mogen wij ons beroemen, het land te bewonen en den naam te dragen van een volk, dat reeds bij den dageraad onzer geschiedenis, ten tijde der Romeinen, vermaard was onder de Germanen. Én NERO *en* NAPOLEON *eerbiedigden dien naam, daar* Friesland *het eenige* departement *van het* kolossale *rijk des laatsten was, hetwelk zijnen ouden volksnaam bleef behouden.*

Wumkes.nl

Maar, mijne landgenooten! bedenken wij, welk eene verpligting op ons rust, om ons dien roem onzer vaderen waardig te betoonen. Zouden wij hunnen naam geene schande aandoen, indien ons niet tevens dezelfde deugden versierden van hen, aan wier daden die naam eens zijnen luister ontleende? Gewis! een verheven gevoel van eer en waardigheid ontsteke in onze borst een edel vuur van ijver en navolging. Wij zijn aan ons zelven verpligt, om de goede hoedanigheden des volkskarakters van het voorgeslacht te vereeren en bij ons aan te kweeken, en tevens, bij het licht der beschaving, deszelfs gebreken te vermijden. Wij zullen daardoor meer en meer onze zelfstandigheid bewaren, dat voorname kenmerk van een fier volk, hetwelk prijs stelt op zijnen naam, op zijne vrijheid, op zijn volksgeluk; en daardoor te gelijk een' hechten dam opwerpen tegen den stroom van dien wuften tijdgeest, welke lacht met karakter en spot met beginselen.

Wumkes.nl

Zorgen wij echter deze beginselen niet dermate te overdrijven, dat zij in belagchelijken en schadelijken volkstrots ontaarden. Plegen wij daarbij raad met het verstand: want wij zijn ook ons zelven onpartijdigheid verschuldigd, en deze leert ons, om niet het eigene verkeerde vast te houden, omdat het eigen, en niet altijd het vreemde te versmaden, omdat het vreemd is. Wij mogen en moeten onze vaderlandsliefde voeden, maar nooit ten koste van anderen. *Immers het voorwerp onzer beschouwing verkeert thans in geheel andere omstandigheden, dan weleer. Als bewoners van een onmiddellijk deel van* Nederland *zijn wij thans verpligt, de algemeene belangen meer te behartigen en tot de welvaart van het geheel bij te dragen. Wij hebben daarenboven, met betrekking tot letterkunde, beschaving en in andere opzigten, aan* Holland *en de overige provinciën groote verpligting, welke wij niet kunnen miskennen, al is het ook, dat deze verpligting wederkeerig zij. Één Neder-*

Wumkes.nl

landsche geest en karakter moge in de beschouwing wenschelijk voorkomen; in de beoefening zal hij weldra in de verschillende stemming en de belangen der afzonderlijke deelen zijnen keerkring vinden. Alleen verstandelijke toenadering is mogelijk en wenschelijk. Een zoodanig bestuurde gewestelijke geest, die gegrond is op de natuur en de ligging van den bodem, op de geschiedenis, op de taal en de zeden des volks, zal alzoo eenen vasten steun voor Nederland *zijn, zoolang een algemeene geest denkbeeldig is. Hij zal een voormuur zijn tegen buitenlandschen invloed, die op karakter, zeden en kleeding niet zelden buitensporig werkt, en ongetwijfeld veel bijdragen, om onze liefde tot het vaderland te versterken.*

Friezen! wij hebben het geluk een land te bewonen, dat door verscheidenheid van gronden en voortbrengselen, welke de onvermoeide nijverheid rijkelijk beloonen, — dat door ligging en vele andere voordeelen, onzer liefde ten volle waardig is, de-

Wumkes.nl

wijl het schoonheid en waarde op eene zeldzame wijze vereenigt, en tevens rijk is in geschiedkundige herinneringen, waaraan de roem van het voorgeslacht en onze eer is verbonden. — De uitgave van dezen FRIESCHEN VOLKS-ALMANAK *heeft vooral ten oogmerk, om u hiermede bekend te maken. Ieder weldenkende Fries zal voorzeker deze bedoeling toejuichen, en zulks te meer, omdat wij moeten erkennen, wat de beoefening onzer geschiedenis aangaat, tot dusverre, bij schier alle andere provinciën ten achteren te zijn. Toont gij derhalve door uwe belangstelling in deze poging, dat gij den roem van het voorgeslacht, de eer van uwen naam en het geluk van uwen geboortegrond weet te waarderen; zoo zult gij medewerken ter bereiking van een doel, waaraan ieder regtschapen gemoed billijk de hoogste waarde hecht.*

W. EEKHOFF.

Wumkes.nl

Friesch Volkslied.

Schept vreugde in 't leven,
Op Frieslands vrijen grond!
De roem der Friezen
Klinke in het rond!

Waar ook de tijd de rijken sloop',
En 't volk met nieuwe namen doop':
De Fries behield zijn' grijzen naam
Door alle tijden henen.
Schept vreugde in 't leven, enz.

Toen de aarde zich voor Rome boog,
En elk den slavenketen toog,
Verhief de Fries het vrije hoofd
In Romes trotsche wallen.
Schept vreugde in 't leven, enz.

Toen elders de eigendom verdween,
De Vorst den grond weêr gaf ter leen,
Weêrstond de vrije Fries dien eisch,
Wist van geen *leen* te zeggen.
Schept vreugde in 't leven, enz.

Wumkes.nl

Hun dapperheid, beroemd op aard,
Blijft erflijk bij dit volk bewaard;
Den vijand biên zij nooit den rug,
Gelijk de laffe Belgen.
Schept vreugde in 't leven, enz.

Van vleijen en van kruipen wars,
Noemt hen de laster stug en bars:
Opregt en rond, en slegt en regt,
Zoo zijn de vrije Friezen.
Schept vreugde in 't leven,
Op Frieslands vrijen grond!
De roem der Friezen
Klinke in het rond!

J. G. VAN BLOM.

Wumkes.nl

Friesche Geschiedenis.

BAUCK HEMMEMA.

In de rampzalige tijden der verdeeldheden tusschen de *Schieringers* en *Vetkoopers*, toen men van alle kanten niets dan moord, roof en brandstichting vernam, en bloedverwanten en vrienden eenen vernielenden oorlog tegen elkander voerden, welke tweespalt, niet minder verderfelijk dan die der *Hoekschen* en *Kabeljaauwschen* in *Holland*, en der *Bronkhorsten* en *Heeckerens* in *Gelderland*, eindelijk de oorzaak is geworden, dat de Friezen hunne vrijheid verloren; — in het laatste van die rampzalige tijden leefde op zijne sterke, van grachten en wallen omgevene State te *Berlikum*, DOEKE HEMMEMA, zoon van HETTE HEMMEMA,

Wumkes.nl

gehuwd aan BAUCK POPPAMA, eene heldin, die met mannenmoed de aanvallen afweerde van de vijanden, welke haar huis bestormden, die deswege in de geschiedenis van ons vaderland beroemd is geworden, en de bewondering van het nageslacht tot zich getrokken heeft. Terwijl DOEKE HEMMEMA afwezig was, te *Franeker* zich bevindende, om met andere *Schieringers* over hunne belangen te raadplegen, trokken de Groningers, in verbond met de *Vetkoopers*, met drie groote stukken geschut en allerlei oorlogsbehoeften naar *Berlikum*, en belegerden, in de maand Augustus van het jaar 1496, *Hemmema-state*, over welke toen ALEF, de broeder van DOEKE, met slechts twintig gewapende manschappen het bevel voerde. De belegeraars twijfelden niet, of zij zouden het kasteel terstond stormenderhand innemen; doch in deze hunne verwachting werden zij zeer te leur gesteld. Want daar de belegerden zich moedig verdedigden, en menigen Groninger, die onder hun bereik kwam, ter neder schoten,

Wumkes.nl

terwijl zij, hetgeen hier niet onopgemerkt moet worden voorbijgegaan, niet op hunne landgenooten, de Friezen, schoten, daar zij alleen streden voor hun vaderland en de vrijheid; zoo was daarenboven het huis omringd van een' zwaren aarden wal, bestand tegen eenen kogel van het grof geschut, en van eene diepe en breede gracht, welke den belegeraars belette hetzelve te naderen. Om hierin echter te slagen, werden, op den 22 Augustus, wagens met hooi aangevoerd, ten einde daarmede de gracht te dempen. De belegerden dit ziende, schoten zoo geweldig, dat de wagens in brand geraakten, en er wederom verscheidene Groningers sneuvelden of gewond werden. Het was vooral de moedige BAUCK, die, ofschoon zich in vergevorderden zwangeren staat bevindende, mede op de wallen was, om haar huis te verdedigen, bewijzen gaf van ongemeene heldhaftigheid, en door haar voorbeeld haar volk tot dapperen tegenstand aanmoedigde. De vijand intusschen, het beleg niet willende opbreken, vervaardigde een' toren met

Wumkes.nl

zolderingen, uit dikke balken zamengesteld (eene zoogenaamde *kat*), welken zij aan de gracht plaatsten, en waaruit zij van boven neder in het kasteel schoten, hetwelk echter den belegerden den moed niet deed verliezen, die, gedurig door BAUCK aangemoedigd, onversaagd bleven; zoodat de Groningers, aan het innemen van hetzelve beginnende te wanhopen, zich gereed maakten, om het beleg op te breken. Dit zoude ook ongetwijfeld het gevolg zijn geweest van den heldhaftigen tegenstand, dien het klein getal van volk tegen de groote overmagt bood, indien niet de *Vetkoopers*, aan de noordzijde van *Leeuwarden* wonende, die eenen grooten haat tegen *Hemmema-state* koesterden, hun te hulp waren gekomen, zoodat zij, vereenigd, op drie onderscheidene plaatsen dezelve aanvielen. De belegerden, te zwak om het groot aantal te wederstaan, werden, daar er geene hulp kwam opdagen, ten welken einde ALEF met drie knechten op den tweeden September het huis had verlaten, eindelijk genoodzaakt, den

Wumkes.nl

strijd op te geven, en het kasteel werd door de Groningers stormenderhand ingenomen, die alle mannen doodsloegen, één uitgezonderd, welke door list ontkwam. Hij droeg een stuk spek op den rug, en, zich onder de overwinnaars vermengende, ging hij de poort uit, en werd door den vijand denkelijk voor een' der zijnen aangezien, welke dit spek als buit met zich voerde.

De moedige BAUCK, die haar volk tot onbezweken strijden aangevuurd, en zich zoo standvastig verdedigd had, werd door de Groningers, die wegens den geduchten tegenstand, welken zij had geboden, ten uiterste op haar verbitterd waren, niettegenstaande zij eene vrouw was van zoo verhevenen moed en aanzienlijken stand en in dien staat, naar *Groningen* gevoerd, in de gevangenis gebragt (*want*, lezen wij in de *Kronyk* van PETRUS THABORITA: *Groninghers namen die vrouwen oeck gheuanghen sonder ghenade.*) en in boeijen geklonken; en men weigerde, toen haar de barensweeën aankwamen, toen weigerde men, hare ijzeren ketenen los te

Wumkes.nl

maken; — zij hielp zich zelve, zoo goed zij mogt, en beviel van tweelingen, die naauwelijks levend ter wereld kwamen. — Een jaar daarna werd zij uitgewisseld, en stierf in het jaar 1501.

Het ingenomen kasteel en het bolwerk wilden de *Vetkoopers* uit verbittering slechten; maar de Groningers, zich hiertegen verzettende, legden er volk in, tot bedwang der vijanden. Hieromtrent leest men in de dus genoemde *Groningher Passie*, *van Heer* MEIJNERT *toe Fraenker:*

» Doe quamen sie toe Barlckum binnen;
Doecka Hettis bolwerck wolden sie winnen;
Die cather deden cath op rechten.
Lewerders woldent bolwerck slechten,
Groninghers woldent holden daer staen;
Het was hem al omt Bil gedaen.
Sie hebbent ghewonnen mitten cath.
Een wyl daernae sie worden ghemath,
Als sie Dockes knechten hadden ghedaen.
Syn huysfrou sath op enen waghen ghefaen,
Ende hebben sie gheuoert in hoer ghebiet;
Dus had dat edel wyf groet verdriet."

Wumkes.nl

Toen zij vervolgens het innemen van *Bolsward*, door de *Schieringers* onder GOSLIK JONGAMA, vernamen, verlieten zij *Hemmema-state* en ontvlugtten, waarop DOEKE, niet ver van daar zich ophoudende, weder zijn kasteel in bezit nam.

Het aanzienlijk geslacht der HEMMEMA'S, hetwelk drie eeuwen lang te *Berlikum* gevestigd is geweest, heeft vele voortreffelijke mannen opgeleverd. *Hemmema-state*, aan de noordoostzijde van *Berlikum* weleer gelegen, werd in het jaar 1747, toen het geslacht der HEMMEMA'S was uitgestorven, verkocht en vervolgens afgebroken.

BAUCK HEMMEMA en haar heldenmoed kan men vergelijken met JEANNE HACHETTE, van *Beauvais* in *Pikardyë*, welke in die zelfde eeuw, in het jaar 1472, toen de Bourgogners de stad belegerden, aan het hoofd van eenige vrouwen, de vijanden, die de plaats bestormden, terugdreef, eenen vijandelijken krijgsknecht het vaandel ontrukte, hetwelk hij op den wal wilde planten, en hem naar beneden wierp; — en met KENAU

Wumkes.nl

SIMONS HASSELAAR van *Haarlem*, die, bij het geducht beleg van die stad door de Spanjaarden in het jaar 1573, driehonderd vrouwen onder hare banier verzamelde, en de Spaansche benden groote afbreuk deed. Met betrekking tot haar zegt de dichter ARNTZENIUS, in zijn uitmuntend gedicht op KENAU SIMONS HASSELAAR:

»Het vrouwlijk hart is week, en laat zich ligt bewegen;
't Vliegt vaak, der deugd ten troost, de felste rampen tegen,
't Is groot door fijn gevoel, door teedre zachtheid sterk,
En, wat ooit de Almagt wrocht, dit is haar edelst werk.
Maar, wordt dat vrouwlijk hart eenmaal in moed ontstoken,
Doet eens een heilig vuur dat bloed in de aadren koken,
Dan bluscht geen stroom die vlam; geen burgt van hecht metaal
Stelt de ijsselijkste kracht dan in haar werking paal."

A. W.

Wumkes.nl

DE VERRASSING,

OF

DE BELOONING DER TROUW.

» Daer zoo de liefde viel,
Smolt liefde ziel met ziel,
En hart met hart te gader.
Die liefde is stercker dan de doot.
Geen liefde koomt Gods liefde nader,
Noch is zoo groot."

Voor men het aanzienlijk en schoon gelegene dorp *Berlikum* van de oostzijde intreedt, ziet men ter westzijde van den opreed naar het Bildt eenen vruchtbaren moestuin en boomgaard, nog ten deele met grachten doorsneden en door singels omgeven. Daar lag eens het adellijke slot *Hemmema-state.* In het begin der 15de eeuw gesticht door HETTE HEMMEMA, had dit gebouw roem verworven sedert BAUCK POPPAMA, de vrouw van DOEKE HETTES HEMMEMA, het ten jare 1496 met weinig

Wumkes.nl

volks, doch met mannenmoed en buitengewone opoffering tegen de aanvallen der Vetkoopers had verdedigd. Ruim eene eeuw later werd het bewoond door SIERCK HEMMEMA en zijne vrouw LYSBETH JARCHERS, die hunnen echt met vijf kinderen, twee zonen, SICKO en DUCO, en drie dochters, BAUCK, BERBER en AT, gezegend zagen. Reeds vroeg moesten deze de vaderlijke zorg ontberen, daar hij in 1604 in 's lands dienst overleed. Onder de moederlijke leiding groeiden de kinderen voorspoedig op, en vonden in onderlinge liefde en eensgezindheid vergoeding voor het verlies, dat hen had getroffen. De jongste zoon, DUCO, verkoos den krijgsmansstand, schoon zijn oudere broeder, als bezitter van het voorvaderlijke leen, zijn leven aan de wetenschappen en aan staatsbetrekkingen wilde wijden. Tot dat einde vertrok hij naar 's lands Hoogeschool te *Franeker*, welke destijds zoo zeer bloeide, daar de roem van een' TIMAEUS FABER als Regtsgeleerde, van een' JOH. DRUSIUS in de Oostersche en van

Wumkes.nl

een' PETRUS TIARA in de Grieksche Letterkunde vele vreemdelingen, vooral uit *Duitschland* en *Engeland* derwaarts had gelokt. Onder een groot aantal akademiekennissen en eenige vrienden sloot de jonge HEMMEMA zich bijzonder aan een Engelsch Edelman aan, ROBBERT VEER genaamd, de tweede zoon van den Graaf van *Oxfort*. De warme vriendschap, welke weldra tusschen hen ontstond; — de gelijkheid van beider zucht en ijver voor de studiën, maar meer nog de weinige betrekkingen, die VEER aanvankelijk in *Franeker* had, waren de oorzaken, dat hij bij de gewone vakantiën zijn' vriend HEMMEMA nu en dan naar het nabij gelegene *Berlikum* vergezelde, en eenige dagen bij diens moeder en zusters doorbragt. Reeds bij de eerste ontmoeting trof hem onder de laatsten de oudste, BAUCK, door hare aanminnige schoonheid, bekoorlijke eenvoudigheid en schranderheid van geest. Haar gezelschap verzoette hem het gemis van ouders en betrekkingen; hij vond tevens in hare land-friesche taal zoo veel overeenstem-

Wumkes.nl

mends met zijne moedertaal, dat hij het liefst van haar onderrigt en teregtwijzing ontving, en de gelukkigste uren genoot, wanneer hij zich aan hare zijde van de studiën verpoosde en de landen, hoven en boomgaarden van *Berlikum* doorwandelde, daar deze hem aan het oord herinnerden, waar hij op het lustslot zijns overleden' vaders was opgevoed.

Ook haar was het gezelschap van den vriend haars broeders niet ongevallig, en geen wonder dus, dat tusschen hen eene vriendschap geboren werd, die weldra, toen zijne bezoeken meer dan ooit herhaald werden en in vertrouwelijkheid toenamen, in eene warme liefde overging, welke, gegrond op wederzijdsche achting en overeenstemming, tijd noch toeval scheen te zullen kunnen verbreken.

Zoo scheen het, zeg ik. Want wat is de deugd, die niet geleden — wat de liefde, die niet gestreden heeft? In de rampen worden onze krachten geoefend; en de worsteling met den tegenspoed doet ons het

Wumkes.nl

genot van den voorspoed waarderen, en al onze krachten inspannen, om de overwinning te behalen.

Niets scheen het geluk der gelieven te verhinderen, — niets de vervulling van beider hoop in den weg te staan. Met al het vuur, waarmede de jongeling, in de kracht zijns levens de edelste der menschelijke hartstogten voedt, beminde ROBBERT, en hij mogt zich ook van de wedermin zijner geliefde verzekerd houden. Met volle teugen dronk hij het leven van het leven in, en smaakte hij een genot, dat hem de gelukkigste der menschen deed zijn. En echter — in zijn' boezem knaagde een worm, dien hij te vergeefs poogde te onderdrukken, — die hij wist, dat eens zijn geluk zoude verstoren, en dien hij te meer vreesde, naarmate het tijdstip naderde, dat hij den Doctorhoed bekomen- en *Franeker* — maar ook *Berlikum* en zijne geliefde! — verlaten zoude. Sedert lang was hij meer dan ooit afgetrokken van gedachten; en hoezeer zijne smart in het bijzijn van zijn meisje

Wumkes.nl

vergetende, kon deze merkbare verandering ook haar niet ontglippen, die hem zelden zoo opgeruimd zag als weleer. Hare navorschingen deswege zocht hij te ontduiken, of hij wendde onaangename familie-omstandigheden voor. Doch als nu weldra de voleindiging zijner studiën was gekomen, en hij haar doel bereikt had, doet hij zich geweld, en verklaart der jonkvrouw de oorzaak zijner smart, daar hij genoodzaakt was naar *Oxfort* terug te keeren, en geene gegronde hoop op hunne vereeniging te mogen voeden. Zijn oudere broeder was als stamhouder des geslachts in het bezit van het Graafschap en van de vaderlijke waardigheden en goederen. Zijne inkomsten, als jongere zoon, waren te gering, om vooreerst nog aan een huwelijk te kunnen denken, zoodat het lot hen tot de scheiding scheen te noodzaken: schoon de hoop hem nimmer zoude begeven, van eens in staat te mogen zijn, hare hand te verwerven.

Wie beschrijft hier de ontroering, welke de edele maagd bij dit berigt overweldigde?

Wumkes.nl

wie de smart, welke eene zoo onverwachte scheiding baarde? De teleurstelling, of de verijdeling der hoop op eene gelukkige toekomst, treft soms gevoeliger dan het ondervinden van dadelijk ongeluk. Met eenen moed, aan haar geslacht bijzonder eigen, spande zij al hare krachten in om het leed dat haar trof te dragen. De omstandigheden vorderden de scheiding der gelieven, en zij moesten gehoorzamen, — gehoorzamen, schoon men verscheurde harten. Hoe vurig hij het wenschte, durfde VEER zijne beminde met geene zekere hoop op eene toekomstige vereeniging vleijen, en daardoor het grievende der verwijdering verzoeten. Hij vertrok kort daarop naar *Engeland*, en liet haar in hopeloozen weemoed niets, na dan de herinnering aan die zaligende genoegens, welke ons in de lente des levens zoo dikwijls tot het toppunt van aardsch geluk opvoeren, of in de diepte der menschelijke smart nederstorten.

Twee jaren vloden heen: — jaren, die niet in staat waren hunnen verzachtenden balsem

Wumkes.nl

aan te brengen om de wonde te heelen, welke beider harten had doen bloeden. Immers, wie kent VONDEL's gezegde niet:

Geen water bluscht dit vuur,
Het edelst, dat natuur
Ter weerelt heeft ontsteken.
Dit is het krachtighste ciment,
Dat harten bint, als muuren breken
Tot puin in 't endt.

Door deze liefde treurt
De tortelduif, gescheurt
Van haer beminde tortel.
Zy jammert op de dorre ranck
Van eenen boom, verdrooght van wortel,
Haer leven langk.

Maar, wat gebeurt er?

SICKO HEMMEMA, zijne studiën volbragt hebbende, bewoonde weder het voorvaderlijke slot bij zijne moeder en zusters; en zag zich reeds tot staatkundige betrekkingen geroepen. In den namiddag van een' schoonen dag wandelde hij in de vruchtbare omstreken van *Berlikum*. Nevens de kerk bij de brug den zijweg naar *Franeker* genaderd, trekt

Wumkes.nl

een rijtuig op eenigen afstand zijne aandacht. Na weinige minuten ziet hij eene koets met vier witte rossen bespannen zich naderen, — eensklaps nevens zich stilhouden, — en ziet! een prachtig gekleed heer treedt hem te gemoet — drukt zijne hand — vraagt naar zijn welzijn en vooral naar zijne oudste zuster; — en nu eerst herkent HEMMEMA in zijne verrassing zijnen voormaligen akademie- en huisvriend ROBBERT VEER. Met vreugde verneemt deze dat zijne zuster welvarende, nog vrij en nog steeds zijns gedachtig is. Triomfantelijk rijdt hij nu het slotplein van *Hemmema-state* op, waar hij door moeder en dochters met geene mindere verbazing ontvangen werd, en in de armen zijner geliefde een genot smaakte, waarbij de smart der scheiding vergeten was, en dat hun de dagen des vroegeren geluks weder in al hunne schoonheid voor den geest bragt.

Nog scheen alles een droom. Maar eer nog een uur was verstreken, heeft VEER reeds als de oorzaak zijner verrassing verhaald, dat hij, door het overlijden van

Wumkes.nl

zijn' ouderen broeder, bezitter was geworden van het gansche vaderlijke vermogen en van het Graafschap *Oxfort*; — dat hij nu niets vuriger wenschte, dan de vervulling van zijne vroegere hoop te erlangen, en dat zijne reis geen ander doel had, dan het bezit zijner geliefde te verwerven.

Deze wensch werd vervuld: want hij vond zijne wederklank in het gemoed der schoone maagd:

Die met de eigen zielsvervoering zijne
liefde had verbeid;
Die ook nu met al de volheid van ge-
not en dankbaarheid
Zelfs die stonden weldaad noemde,
toen haar, wars van aardschen lust,
't Leven onverdraaglijk toescheen, van
haar toekomst onbewust. (*)

Hun huwelijk werd kort daarna gesloten. *Hemmema-state* vierde feest — het feest der trouwe, der standvastige liefde. En jonkvrouwe BAUCK HEMMEMA, gevierd als *Gra-*

(*). DA COSTA, *Poëzij*, 1 dl. bl. 17.

Wumkes.nl

vinne van Oxfort, vertrok eerlang met haren Gemaal naar zijn Graafschap, om zijne trouw te beloonen, door als gade het geluk zijns levens te verhoogen.

W. EEKHOFF.

Naschrift.

De hoofdzaak van deze versierde overlevering is geschiedkundig waar, en berust op meer dan eene M.S. *Genealogie* van dit Geslacht, waarin al de hier vermelde personen voorkomen, en eene van wier bezitters mij dit voorval mededeelde. BAUCK moet ook in de Engelsche geslachtlijsten voorkomen als eene der stammoeders van de tegenwoordige Graven van *Oxfort*. Haar broeder, SICKO HEMMEMA, huwde later WOMPCK UNIA, en stierf kinderloos; DOEKO trouwde 1632 BERBER ERNTREITER VAN HOFREIT, die in 1673, gelijk hij in 1698, overleed, nalatende twee dochters, WILHELMINA en ELIZABETH, welke laatste reeds getrouwd was met den beroemden Ambassadeur WILLEM VAN HAREN. BERBER HEMMEMA huwde in 1616 te *Leeuwarden* met den Engelschen kapitein JOHN SPENSER, toen te *Harlingen* in

Wumkes.nl

garnizoen liggende. Aan de noordzijde van het begin der buurt van *Belkum* bestaat nog een achterhuis van *Hemmema-state*, hetwelk de *Aumale-poort* genoemd wordt, naar de braven kolonel CAREL DUCO *Grave* VAN AUMALE, de laatste bezitter van het slot, in den slag bij *Raucoux* gekwetst en in October 1746 te *Maastricht* overleden. Zijne dochter SOPHIA ELIZABETH was gehuwd met den beroemden GEORG FREDERIK *Baron* THOE SCHWARTZENBERG EN HOHENLANSBERG. — Eenige verdere bijzonderheden aangaande dit geslacht vindt men bij HALBERTSMA, *Fragmenten omtrent de* VAN HARENS, en NOTA, *Oudheden van Berlikum*, achter *Twee Leerredenen* (*Franek.* 1781.) die ook verhaalt, dat de vermelde DOEKO HEMMEMA ten jare 1646 van den Kardinaal FABIO CHIGI, naderhand Paus geworden onder den naam van ALEXANDER VII, op zijne reis als Afgevaardigde van het pauselijke hof naar den Westfaalschen vredehandel, een bezoek ontving, alleen ten doel hebbende — de vermaarde Belkumer paardemarkt te zien!

Wumkes.nl

EELCO LIAUCKAMA.

LEGENDE.

1332.

In *Friesland*, dat gelukkig oord,
  Waar melk en boter vloeit,
Waar zooveel schoons het oog bekoort
  En goeds de zielen boeit;
Waar nog de aloude trouw bestaat,
  De Godsdienst wordt bemind,
Elk hart voor Land en Vrijheid slaat,
  De oprechte een schuilplaats vindt;

Stond, ruim vijfhonderd jaar geleên,
  Een klooster, God gewijd;
Maar niet in zangen en gebeên
  Volbracht men er den tijd;
Geen needrigheid, geen vroomheidszin,
  Geen liefde tot den Heer,
Geen stille deugd regeerde er in,
  Naar Gods en Romes leer.

Wumkes.nl

In brassen, schertsen met elkaâr,
  In smaadlijk lustbejag,
Sleet de overdartle kloosterschaar
  Er d' een na d' andren dag.
Ter Poorte heette 't oud *gesticht*,
  Van welks bestaan, zoo snood,
't Gerucht, dat EELCO het bericht,
  Den gruwel niet vergroot.

Als Abt van *Lidlum* is *ter Poort*
  Zijn geestelijk gebied;
En als hij, diep getroffen, hoort,
  Wat dáár (helaas!) geschiedt,
Ontvlamt zijn heilig ijvervuur;
  't Vonkt hem ten oogen uit,
En jaagt hem naar den kloostermuur,
  Opdat hij 't ontheil stuit'!

Een telg van 't wijdberoemd Geslacht
  Van 't aadlijk LIAUCKAMA,
Is hij van aard en zeden zacht,
  En warsch van ongenâ;
Doch, steeds der wet der kerk verkleefd,
  Een roê voor alle kwaad,
En kent geen vrees, en deinst noch beeft,
  Zoo vaak hij dat weêrstaat.

Dan deed de Booze-zelf zijn hart

Wumkes.nl

Geen polsslag harder slaan;
Ja, had hem die ten strijd getart,
Hij waar' niet afgegaan
Van 't pad der deugd, geen enklen tred,
Noch had den strijd ontzien,
Maar, in Gods naam, zich schrap gezet,
Gekampt, waar andren vliên.

Doch hadt Gij hem gehoord, aanschouwd,
In een gevecht zoo schoon,
Die 't krachtigst op uw moed vertrouwt,
Gij waart voor hem gevloôn,
Waart Gij niet schuldloos van gemoed;
Zijn blik gebood ontzag;
Zijn stem, schoon anders teeder-zoet,
Rolde als een donderslag.

Zijn opgeheven hand geleek
's Aartsengels wraakgeweer,
Waarvoor een LUCIFER bezweek
Door MICHAËL ter neêr
Gebliksemd, uit den hoogsten trans
In 's afgronds diepsten poel, —
Hij, sinds, beroofd van eer en glans,
Aan eindloos wee ten doel.

» Wie klopt daar aan de kloosterpoort
En wekt ons hier zoo vroeg?

Wumkes.nl

» Weg met hem, die mijn sluimren stoort,
 't Is morgen tijds genoeg!
Laat d' ongenooden gast niet vóór,
 Poortier, hij ga voorbij;
Wij geven heden geen gehoor;
 Voort met hem, wie 't ook zij. —

» Doch wacht: want ware 't goede wijn,
 Die koomt nooit vroeg genoeg;
Mocht daar een lieve deerne zijn,
 Die koomt mij nooit te vroeg.
Laat wijn en meisjens binnengaan,
 Men sluit daarvoor geen poort; —
Maar wie er anders mochte staan,
 Men kent hem niet; voort, voort!"

Dus schreeuwt de Prior. »» Edel Heer,
 »» Onze Abt is 't, EELCO is 't;
Voor u en 't klooster welk eene eer,
 Hoe gaarne gij haar mist. ""
Zoo grijnst op 't rood en rond gelaat
 Des poorters breede mond,
En 't groengrijs oog, bezield door haat,
 Gluipt spottend-loerend rond.

» 't Is de Abt, al koomt hij niet van pas!"
 »» Dan helpt ons list alleen,
Mijn Broeder, open, open ras,

Wumkes.nl

Verdubbel eens uw schreên. —
Daarna, roep in de groote zaal
Straks allen bij elkaâr.
Elk lette op houding, blik, en taal;
Zoo wordt hij niets gewaar. " "

En, van den arbeid van den nacht
Nog afgemat en stijf,
Werpt nu de wolf zijn schapenvacht,
De monnikspij, om 't lijf,
En sleept zijn vetgemeste leên,
Al stromplend, momplend, voet
Vóór voet, ten kloosteringang heen,
Waar reeds hem de Abt ontmoet.

Ter zaal dan leidt hij EELCO in,
En logent onvervaard:
» Heer Abt, ziehier mijn huisgezin,
Gij vindt het uwer waard
't Mint deugd en " . . . . EELCO ziet hem aan,
De Prior zwijgt — en bloost:
't Geweten kan geen booze ontgaan;
Dat is der braven troost.

»» 'k Weet, Prior, hoe gij allen leeft,
En hoe gij zijt gezind;
Hoe gij des lichaams lust weêrstreeft,
Wat deugden gij hemint! —

Wumkes.nl

«« Foei, wellust, die zoo ruimschoots weidt
In pracht en overdaad!
Foei, godvergeten dartelheid
In godgewijd gewaad!

»» Wee hun, die, tot een voorbeeld, zijn
Van God op aard gesteld,
En wier gemoed, in lust, in wijn
Verzopen, Hem niet telt.
Om wie men onzen naam en stand
Met hoon, ja afschuw! noemt;
Schandvlekken van hun Vaderland,
En in Zijn woord verdoemd! ""

Zoo vaart hij voort, bestraft, en leert
De waarheid, onverhuld.
En 't Klooster, 'twelk de vrees verheert,
Erkent, betreurt, zijn schuld,
En zweert den Abt: het zal voortaan,
Zijn regelen getrouw,
Lust, lui- en dartelheid weêrstaan;
Smelt (schijnbaar) weg in rouw.

Die deugzaamst is, wordt lichtst misleid:
De Abt, die zijn toorn vergeet,
Is tot vergeven straks bereid,
Gelooft aan hunnen eed,
Neemt afsscheid, gaat; — maar afgedwaald

Wumkes.nl

Van 't spoor, vindt hij 't niet meer,
En staat, als reeds het nachtfloers daalt,
In 't eind vóór 't Klooster weêr.

En voor zijn handdruk wijkt de poort,
Die nu geen grendel sluit;
En, onbewelkoomd, treedt hij voort,
En af op 't vreemd geluid,
Dat hem van 't refter tegendruischt,
En — vindt den disch gestrekt,
Waarop de wijn in bekers bruist,
Hij 't fijnst gebraad ontdekt,

Terwijl een luchtig waereldsch lied
De Broeders bezig houdt,
De Prior, als hij EELCO ziet,
Zich tot dees taal verstout:
» Geen gramschap, welcerwaarde Heer!
Om 't laatste weeldrig maal,
Voorhanden voor de laatste keer,
Neem deel aan dit onthaal.

» De nacht is koud, het weder guur,
Het pad naar *Lidlum* slecht;
U licht noch maan, noch sterrenvuur,
Verzelschapt knaap noch knecht.
Geef 't voorbeeld ons aan dezen disch,
Dat in den overvloed

Wumkes.nl

De vrome en wijze matig is,
En voor te veel zich hoedt.

» En gun ons de eer, dat gij dees nacht
In onze Stins vertoeft.
Een hart als 't mijn, dat hoog u acht,
Zij door geen: neen! bedroefd."
»» Welaan, wanneer het is voor 't laatst,
En daar gij me er toe tergt,
Hoezeer uw koenheid mij verbaast,
'k Voldoe aan 't geen gij vergt." ""

Hij zet zich neder, drinkt en eet;
Maar de ongewone drank,
De spijs, wier naam hij naauwlijks weet,
Maakt ras hem 't lichaam krank,
En drijft hem naar zijn slaapvertrek
Eerlang (half machtloos) voort.
»» Dat mij een uwer tijdig wekk', —
Zoodra de morgen gloort." ""

Zoo zegt hij, staamlende en ontsteld,
Schoon nog zich-zelfs bewust,
In d' angst die hem de keel beknelt,
En spoedt zich heen, ter rust.
Maar hier ontlast zich, eer hij 't weet,
't Verkropte lichaamsdeel;
De mouwen van zijn priesterkleed
Ontfangen het te veel.

Wumkes.nl

»» Ach!"" (zucht hij) »» Heer, het blijf' bedekt
Voor gindsche kloosterschaar,
Het feit dat mijne deugd bevlekt;
Heer, Uwe liefde spaar'
Niet mij, o neen — maar Uwen knecht;
Die strekke niet ten spot
En schimp aan 't eervergeten, slecht,
Ontuchtig schelmenrot.

»» Straf, straf daarna mij; met geduld
Buigt zich Uw kind ter neêr,
Maar wisch zijn schande en zijne schuld
Van zijnen rang, zijn leer. ""
Och! zijn verzuchting trof het oor
Van 't nijdige gezin,
En 't stort (de Prior gaat het vóór)
Ter kamer juichende in.

Zijn schaamtloos Opperhoofd vangt aan:
En brult: » ha, edele Abt,
» Is dit den lust van 't vleesch weêrstaan?
Zóó wordt ge dan betrapt!
Gij mint den buik dan ook? — misschien
Ontkent gij, wat ik weet,
Maar laten wij de blijken zien:
De mouwen van uw kleed."

Wumkes.nl

Eén oogenblik, ei ziet, wat zal
Dáár komen aan den dag! —
Slechts rozen, — rozen, zonder tal,
Zoo schoon men ooit er zag,
Van 't zuiverst wit, van 't gloeiendst rood,
Van meer dan aardsche geur;
Ze ontglijden aan hun reinen schoot,
Zoo vaak men ze openscheur!

't Vervloekt gezin verbleekt, en staart
Hem aan en uit geen woord;
Maar haat omarmt de nijd, — die baart
De razernij, — den moord.
Diens knods, gezwaaid door 's Priors hand,
Ploft d' eedlen Abt ter aard,
En EELCOOS ziel ontvliedt een Land,
Niet langer heurer waard'!

Doch Hij, Die 't meest verborgen ziet,
Heeft EELCO wraak verschaft,
Den moord, schoon in 't geheim geschied,
Ontdekken doen, gestraft.
Lang heeft de Schilderkunst, daarna,
Ons 't beeld des heilgen mans
Bewaard op 't deftig LIAUCKAMA (*),
't Omringd met hemelglans.

(*) LIAUCKAMA-STATE, bij het dorp *Sexbierum*, voor eenige jaren gesloopt.

Wumkes.nl

Het sprak : dat God in geenen nood
  Zijn lieveling verlaat,
Zijne eer beschermt, — steeds goed en groot, —
  Voor die hem hoont en haat. —
En is dat LIAUCKAMA niet meer,
  Toch wordt bij 't nageslacht,
Wat ook verga en wat verkeer',
  Abt EELCOOS deugd herdacht.

MR. A. VAN HALMAEL, JR.

Wumkes.nl

JONCKER ROORDA.

ROMANCE.

Der wenne, net fier fenne *Dockumer Ye*,
Te *Ginnum*, op 't slot fen sijn âden,
Yen Joncker, uwt ROORDA's romroftige team,
Yen kearel sa frisch, az yen grienende beam,
Dij pronckt az de rom fenne wâden.

Sa faeck az er siet foar it glez fenne seal,
In 't jeyen mey stilte forwigs'le,
Wier 't eag, net te sedjen, steez sleyn' op 't zuudeast:
Der wenne sijn leafste, op it slot fenne *Geast*,
Weroon er him fielde friss'le.

In az er sa siet, mey it eag ney it slot,
In beammen him wijckene in blommen,
Den winsche er sa fjoerig dy ingel te sjen;
Mar het er betochte, 't wier peynsjen forlern,
Hy weagge 't net by har te kommen.

Wumkes.nl

Hy wist, hoe har Heyt, iette yen ridder ijn 't hert,
(Hoewol trogge jierren forkrefte,)
De hân fen sijn dochter nin Edelman joeg,
Dij 't wapen fen rom in fen gloarje net droeg,
Trog dieden behelle-nin jefte.

Den yepene er 't ruwt, in belestge de wijn,
(Wer mey er sijn suchten die mingen,)
Az bode, sijn siel-langst, sijn fjoerige winsch,
Sijn hertseer, sijn quolling, uwtte yensume stins,
Ney 't slot oon sijn leafste te bringen.

Iett' sjocht min te *Dockum* de flaggen fen 't krjues,
Ta'n Beafeart ney 't *Easten* ta, waeijen;
Jae wincke de Joncker, de hoop drieuwt him oon,
Sijn herts-njue te erlangjen, ijn 't eyn, az sijn kroan,
In 't *Easten* sil 't swird him sjen swaeijen.

De joon sjocht it opset him nimmen fol moed,
It moarn-rea, mey drift, it folfieren:
Reez droamt er him sillig, oerfrachte mey rom,
Him reez ijn it mids fen sijn frjuenen werom,
Omkranze mey gloarje-laurieren.

Hij tjucht oppe reyse, in bewijset de wrâd,
Dat strijdlust in moed him trogstreamme,
In dat, schoon oon schild noch oon slagswird gewoon,
Hy, az yen oprjuechte in lofwirddige soon,
Ta rom iz fen ROORDAMA's teamme.

Wumkes.nl

Het fieret de kreft fenne leafde net uwt; —
Het heldne-bloed drieuwt jae trogge yeren!
Nin Ridders, ijn 't fjuechtjen in wrackseljen grijs,
In toarstig ney romme, bestean, het yen Fries
Fen *Gunnum* bestiet te folfieren.

Der daegge, mey pogchend gesnork in gesnoef,
Mey eagen, wier loaggen uwt sjiette,
Yen Prins uwtte Mooren, mey 't swird ijnne hân,
Yen Ridder uwt 't leger fen 't Kristene lân,
Dy mey him sijn kreften wol miette.

Mey driftme fljuecht elck fenne helden it bloed
Trogge yeren, in fjoerloaggen sjiette
Uwt de eagen; wijlzt ROORDA fen 't Kristene lân,
Mey moed ijn it hert, in mey 't swird ijnne hân,
Sijn kreft mey dij pof-hans wol miette.

Jae neyerje elckorme, — de Moor him mey trots,
Hy steunt op sijn earme, steez firddig,
In spijtgnijst' bij 't oontjen, az iz him de held,
Dij 't libben tjin him ijnne weagschealle stelt,
Nin kampstrijd, nin wrackseljen wirddig.

Hij tinckt him, op yens, mey oerkreftige macht,
IJn 't strijdperck del soesje te litten;

Wumkes.nl

Mar 't fjuechtjen begint, -- mar de swirdslag mislockt,
Der treft him yen houw, in de Muzelman flockt,
  Az wier er trog wanhoop besitten.

Hy gearret sijn kreft, in hy slingret it swird,
  Wijlzt rasende woede schombecket;
Mar ROORDA keert eaf, in sijn waecksende moed
Rept de earmen mey drift, wijlzt er waddet trog't bloed,
  Wer de oermoed ijn onmacht trog recket.

Der tomm'let er hinne: de kreft iz sijn earm,
  De moed oon sijn strijdlust ontnomme;
Yen slag iett', -- in de amme iz sijn boezeme ontfleyn,
Folñerd iz de strijd, in foltinge de seyn',
  Foar Kristnen yen yvige romme.

De Ridders forbreydje mey geastdrift de lof,
  Trog ROORDA romroftig behelle;
It leger trompettet sijn namme, fol fjoer;
't Geroft bringt oon *Frieslân* sijn seynepreal oer,
  Fen moelle ta moele fortelle.

Sa glanzfol wier de eerkroan, bescherd foar sijn moed,
  Sa luesterrijck 't opset-folfieren:
Nuw keart er locksillig, oerfrachte mey rom,
IJn 't mids fen sijn mijgen in frjuenjen werom,
  Omkranze mey gloarje-laurieren.

Wumkes.nl

Sijn rom set de poartte fen 't *Geastslot* him op,
In de earmen in 't herte te gearre
Fen de âde bewenner; - nuw druckt er de hân
In 't hert fen sijn Leafste, in befest'get de bân,
Dat se ijvig elckorme behearre.

Hy hinget sijn swird oonne wân fenne seal,
In lit, mey dit schrift, er 't befeste:
» Dit swird sloeg riz wuwnnen, om ridderlijcke eer,
» 't Beseegle mey bloed it locksilligste pear:
» Mey 't altijd, ijn frede, er nuw reste!"

1835.

Naschrift.

Hoewel dit stukje den naam van *Romance* draagt, is voor de geschiedkundige zekerheid van het feit van ROORDA, behalve in HAMCONIUS, gezag aan te wijzen in twee M.S. Geslachtregisters van den Frieschen adel, waaruit wij hetzelve ontleend hebben. Bovendien wordt deze heldendaad geacht aanleiding te hebben gegeven, dat de ROORDA's van *Genum* (ter onderscheiding van die van *Tjummarum* en die bijgenoemd *met de baar*, *au lambel*) sedert een *Moriaanshoofd* boven de roos in hun wapen bekomen en gevoerd hebben; hoedanig het ook in FERWERDA's *Wapenboek* is afgebeeld. Eene der door ons bedoelde plaatsen is overgenomen door den Heer VAN LEEUWEN in de *Bijvoegsels* op *It aade Friesche Terp*, bl. 379.

Wumkes.nl

WILLEM VAN HAREN.

Onder de Friesche dichters verdienen inzonderheid vermeld te worden de broeders WILLEM en ONNO ZWIER VAN HAREN, zonen van ADAM ERNST VAN HAREN en AMELIA HENRIËTTA WILHELMINA DU TOUR. Over den eerstgenoemden willen wij hier onzen lezers iets mededeelen. WILLEM VAN HAREN werd te *Leeuwarden* geboren, den 21 *Februarij* van het jaar 1710. Reeds vroeg moest hij vaderlijke zorg en opzigt missen, daar hij, nog geene acht jaren oud zijnde, zijnen vader verloor, welke den 12 Mei 1717 stierf, den ouderdom van slechts ruim drie-en-dertig jaren bereikt hebbende. Na diens overlijden nam zijn grootvader WILLEM VAN HAREN hem bij zich in huis, die hem eene geleerde opvoeding deed geven. De grondbeginselen der Latijnsche en

Wumkes.nl

W. VAN HAREW.

Wunkes.nl

Grieksche talen te *Leeuwarden* geleerd hebbende, vertrok hij naar de Hoogeschool van *Franeker*, en van daar naar die van *Groningen*, alwaar hij met het beste gevolg zijne letteroefeningen voortzette, en ook onderrigt ontving in de teekenkunst en muzijk, in welke laatste hij ongemeene vorderingen maakte; hij behandelde onderscheidene instrumenten, en de zucht voor deze kunst is hem geheel zijn leven bijgebleven.

In het jaar 1728, toen zijn grootvader overleed, betrok WILLEM VAN HAREN het voorvaderlijk slot te *Sint Anna Parochie*. Drie jaren daarna stierf zijne moeder in den ouderdom van 46 jaren, aan de kinderpokken, gelijk mede zijne zuster FROUK, die in haar zeventiende jaar was; hij-zelf werd ook hevig door die ziekte aangetast, zoodat zijn gelaat werd geschonden, en hij tot aan het einde van zijn leven een zwak gezigt behield. Overigens had VAN HAREN een sterk ligchaamsgestel, was vlug en welgevormd van leden.

In de maand December van het jaar

Wumkes.nl

1732, terwijl hij-zelf afwezig was, ontstond er op eenen morgen te vier uren, brand in zijne woning, waardoor het middelste gedeelte van het huis geheel in de asch gelegd, en groote schade geleden werd. Het werd terstond weder opgebouwd, en de beide vleugels, welke behouden waren gebleven, werden ook na verloop van twee jaren vernieuwd. VAN HAREN deed toen voor zijn vermaak een reisje naar *Engeland*, alwaar hij kennis kreeg aan eene Engelsche dame, MARIANNE CHARLES geheeten, die tot het gevolg behoorde van Prinses ANNA, gemalin van WILLEM IV, met welke hij, acht-en-twintig jaren oud zijnde, in het huwelijk trad. Bij de inwendige onlusten, die in het voorjaar van 1747 bij de verheffing van Prins WILLEM IV plaats grepen, was VAN HAREN bij de veldtogten van 1747 en 1748 Gedeputeerde te Velde, in welke betrekking hij vervolgens naar de *Meijerij van den Bosch* vertrok. Hier met zorg de algemeene belangen behartigende, leed hij, aan zijne eigene, door kwaadwilligheid en

Wumkes.nl

muitzucht, groote schade, en werd hierdoor dermate getroffen, dat zijn hart voor altijd van den Frieschen grond vervreemd bleef. Na den vrede 1748 werd hij *Ambassadeur* te *Brussel*, aan het Hof van den Hertog van *Lotharingen*, *Gouverneur Generaal der Oostenrijksche Nederlanden*, alwaar hij wel een genoegelijk leven had, doch zich grootelijks beklaagde, hier geene lieden aan te treffen, die, gelijk hij, de wetenschappen beminden. Een zware slag voor VAN HAREN was de dood van Prins WILLEM IV, die den 22 October van het jaar 1751 stierf. Hij gevoelde daarover de diepste smart. Bij de onderhandelingen tusschen dezen staat en de *Oostenrijksche Nederlanden*, welke in Februarij 1752 te *Brussel* waren geopend, werd hij tot *Commissaris* aangesteld door Prinses ANNA, wier vriendschap en volkomen vertrouwen hij genoot, en die hem, wegens zijne trouw en bekwaamheid, in het Staatsbestuur bestendig raadpleegde. Het lot, hetwelk zoo vele verdienstelijke en vaderlandlievende Staatsmannen getroffen heeft, dat zij

Wumkes.nl

namelijk ten doel stonden aan nijd en afgunst, en aan vervolgingen waren blootgesteld, dit lot trof ook VAN HAREN. Zijne brave, deugdzame echtgenoot MARIANNE CHARLES was, na eene korte ziekte, den 27 Junij 1758 overleden. Daar de gunst, waarin hij bij de Prinses stond, den nijd tegen hem ontvlammen deed, zoo werd een voorgenomen huwelijk van VAN HAREN met zekere vrouw, NATALIS PFEFFER genaamd, door hetwelk men zeide, dat hij zich zelven en zijn aanzienlijk geslacht zoude onteeren, gretiglijk aangegrepen als middel, om hem bij de Vorstin in ongenade te doen vervallen. Dit had ten gevolge, dat het huwelijk werd uitgesteld. Intusschen ondervond VAN HAREN vele moeijelijkheden, veel verdriets, vele kwellingen des geestes; hier kwamen bij gedurige ongesteldheden, die zijne gezondheid ondermijnden, en eindelijk trof hem de grootste slag in het begin van het jaar 1759, in hetwelk Prinses ANNA op den 12 Januarij stierf.

Zijn huwelijk met NATALIS had vervolgens

Wumkes.nl

plaats. Zijne benijders begonnen nu allerlei pogingen in het werk te stellen, om hem te vervolgen, te belagen, zijne eer aan te randen. Niettegenstaande dit alles echter bleef hij *Ambassadeur* tot aan zijnen dood toe. Eene kwaadaardige ziekte bragt hem, in het begin van het jaar 1760, op den rand des grafs; het werd hem vergund, in het leven terug te keeren. » Zodra hij 't zwakke hoofd," dus schrijft de Heer J. H. HALBERTSMA in zijne hoogstbelangrijke *Fragmenten* over *het geslacht der* VAN HAREN'S, in welke hij vele weinig bekende en onbekende bijzonderheden mededeelt, » Zodra hij 't zwakke hoofd weder enigzins konde opbeuren sloeg hij zijne flaauwe ogen, als de afgematte reiziger in het avonduur, op de afgelopene levensbaan terug. Die blik was treurig! Veel grootheid, maar het waarachtige genoegen niet: indien hij 't ooit gesmaakt hadde, het was onder de onnozele spelen der kindschheid geweest. Maar na het verlaten van dien leeftijd had zich altijd een groter veld van onrust en teleurstelling voor zijne

Wumkes.nl

voeten geopend, wat hij verder in het leven opgekomen was. Welk een jacht der driften in den jongeling! Hoe veel zorgen als man! Grievend was hij aangegrepen in het bloed door den dood, in het goed door de muitzucht, in staat en eer door den laster desgenen, die hem en zijn geslacht verderf, ontwortelend reddeloos verderf, gezworen hadde. En zo was hij nu den gebrekkigen ouderdom genaderd om in plaats ener eervolle en overvloedige rust in bekrompenheid en vergetelheid weg te kwijnen. Wat bleef er bij die beschouwing over dan zich te werpen in de armen des oneindigen, bij wien geen nacht, noch dood, noch tranen ooit geduld worden? Dit denkbeeld gaf moed. De oude heldendichter greep naar zijne lier, en zong.... hoort zwakke stervelingen! hoort vertrapte verdiensten!

Helaas! Helaas! hoe vlieden onze dagen;
Hoe spoed zich ieder uur met onzen luister heen!"

Treurig waren de nog overige levensjaren van VAN HAREN; menigen bitteren kelk

Wumkes.nl

moest hij drinken, en hij, de groote dichter, de vriend van zijn vaderland, de bekwame Staatsman, de vertrouweling der koningen op op het veld en in het kabinet, de boezemvriend van WILLEM IV, werd al meer en meer vergeten, totdat hij eindelijk, op den 4 Julij 1768, te *Brussel*, onverwacht, terwijl hij aan tafel zat, zijn leven eindigde.

Als dichter is WILLEM VAN HAREN beroemd, en bezit hij groote verdiensten. Met de uitnemendste bekwaamheden toegerust, paarde hij aan zijne geleerdheid, eene levendige verbeeldingskracht, een scherp oordeel, een stout vernuft. Onder de Nederlandsche Dichters was hij de eerste, die het plan van een Heldendicht, op den leest der ouden geschoeid, ten uitvoer bragt. De held van hetzelve is FRISO, koning der *Gangariden* en *Prasiaten*, de vermeende stamvader van het Friesche volk. Dit werk, welks roem zich door zijne waarde bij het nageslacht zal handhaven, is vol dichterlijke schoonheden, en bevat, in krachtige, verhevene taal, de heerlijkste lessen van levens-

Wumkes.nl

wijsheid; maar is echter niet zoo bekend, als het verdient te wezen. Om daartoe iets bij te dragen, volge hier eene en andere proeve uit hetzelve.

Keurig wordt het *opkomen der Zon* dus beschreven:

Des and'ren-daags, zo ras uit d' Ooster-zee geleden
De Dageraad het Ryk des Nagts kwam ingetreden,
De vlugge schaduwen, met levend roze-rood
Getroffen, in haar hol en zwarter kerker sloot,
Stond FRISO reeds aan 't hoofd van CHARSIS dapp're
Benden enz.

Wien bevalt niet, hetgeen de Dichter volgen laat, nadat hij koning ORSINES aan zijne dochter ATOSSE de liefde van FRISO heeft laten verklaren:

Hij zweeg. Geen bliksem-straal, gezonden uit den
Hogen,
Verraste dus voorheen der Stervelingen ogen
Als zulk een taal ATOSSE; en deze tyding doed
Ontdekken in 't gelaat wat ze in den boezem voed.
Maar de innerlyke vreugd vermag het hart te sterken,
Hoe zeer in 't vogtig oog ontstelt'nis zy te merken.
De hoop verjaagt de vrees: Hoop, die den fellen
brand

Wumkes.nl

Der Min verzagt en laaft, en alle zorgen bant!
Zo ziet men, in het droogst der heete zomer-dagen,
De Koninklyke FLORE angstvallig en verslagen
Wanneer de wreede Zon der bloemen voedzel rooft,
Onmededogend brand, en haren luister dooft:
Maar als met zagt geruisch de vreugde van haar leven
Koomt op de vleugelen des Zuidenwinds gedreven,
En 't diergewenschte vogt haar teedre wort'len kust,
Word haar vernieuwde glans der Stervelingen lust.

De vergramde BAGOAS, die van kwaad tot erger vervalt, wordt dus voorgesteld:

Gelyk een heete koorts, die nog in 't allereerst
Wat ademtogt vergund, maar haast ontembaar heerscht,
En 't bloed op 't vreesselykst in de aderen doed koken,
En niets voor de oogen zwenkt, dan ysselijke spoken;
Zo raast de Booswigt enz.

Hoe schoon is de schildering der *stilte van het Romeinsche leger*, hetwelk aandachtig luistert:

Het gansche leger stond, aandagtig, opgetogen,
En lette, met ontzag, op des Dictators ogen,
Stil, even als, op 't end van eenen zomerdag,
De wijde zee zich toont: waar 't oge reiken mag
Is geen beweging, jaa geen adem zelv der winden,

Wumkes.nl

Of ligte golv, de kust langs glippende, te vinden;
De zee gelykt ook strand: zy, die nog onlangs vol
Verwoede baaren was, hier hemelhoog, daar hol,
En dreigende, door dyk, en dammen te overromplen,
Het aardryk wederom in d' ouden nagt te domplen.

Doch wij mogen hier niet te veel afschrijven, en zijn ook inderdaad verlegen, wat, uit het menigvuldigde schoone, dat wij in dit gedicht aan treffen, te kiezen; de volgende fraaije beschrijving van *een' storm op zee* of liever *het opkomen van een onweder* moeten wij evenwel nog mededeelen:

Zy naderen alreeds, star-oogend' naar de Kusten,
Wanneer een donk're wolk den Stuurman koomt ontrusten.
Hy ziet, van verre op Zee, reeds bruine golven, met
Een Sneeuw-wit schuim, omhoog, al bruischende, aangezet,
Of zinkend storten in de nooit gepeilde Kolken,
Daar 't Water volgt den drang der snel gedreven Wolken.
Daar koomt van tyd tot tyd een dof gebrom in 't oor;
En het gezicht, nog eer getroffen dan 't gehoor,
Bemerkt het Vuur, door twist van Stoffen, uit den Hoogen,
Gelyk een' kleine vonk al slingerend bewoogen,
En onnaspeurlyk snel, verdubb'lend telkens heên
Gezonden, en terstond verdwynend in de Zeên.

Wumkes.nl

Toen had de Stuurman wel gewenscht verre af te wezen,
Om midden in het diep geen klip noch bank te vrezen,
Het Strand, zoo dier bemind, word nu met schrik herdagt!
Terstond valt elk aan 't werk met yver, en met kragt.
Deez haalt de Zeilen in, en rolt ze om hooge Masten
Of touwen. Deez werpt uit, op 't allereerst belasten,
Het yzere Anker: maakt den Kabel los, de hoop
Der Zeeliên. Straks bestiert een ander zynen loop
Om 't kleen gestel des Boots te hoeden voor de Baaren,
Zomtyds het eenigst heil in 't barnen der gevaaren.
Hoe zeer men 't Onweêr dugt, en hoe de Kim mag staan,
Al wat het Hoofd beveeld, is fluks door 't Volk gedaan.

De Wolken dreeven toe, verzwaarende hoe langer.
Hoe meer; van water, ys, en vuur te zaamen zwanger,
En vreesselyke kragt van winden, barstende uit
Den buik, dan met een schel, dan donderend geluid.
En nog was alles stil om 't Schip, meer dan te vooren:
De wimpel twierde, en hong, en had zyn merk verlooren;
Het water lekte 't hout, aan 't yzer reeds gesnoerd,
En wel gewapend voor de naakende heroert!

Wumkes.nl

Mogen deze proeven strekken, om het voortreffelijk Heldendicht van WILLEM VAN HAREN meer algemeen bekend te doen worden. Er zijn voorts van hem eenige uitmuntende lierzangen, onder welke zijn LEONIDAS grooteljks werd toegejuicht, waarvan men wil, dat in den tijd van drie dagen honderdduizend exemplaren verkocht werden; van welk gedicht spoedig eene Fransche vertaling te *'s Gravenhage* in het licht verscheen, waarmede VOLTAIRE zoo was ingenomen, dat hij den Fries eenige schoone regelen toezong, die zeer vleijend voor VAN HAREN waren. Onder deze munt ook bijzonder uit het reeds aangehaalde heerlijk gedicht, getiteld: *het menschelijk leeven*, waarvan insgelijks eene Fransche vertaling uitkwam, en met welks mededeeling wij eindigen.

Helaas! helaas! hoe vlieden onze dagen!
Hoe spoed zich ieder uur met onzen luister heen!
Hoe flaauwe vreugd! hoe bittre plagen!
Hoe min vermaak, hoe veel geween!

Wumkes.nl

O Dierbaar perk van drie tot zeven jaren,
Als ieder voorwerp 't oog bekoord, het harte streelt,
Och of ze zonder einde waren,
Als alles lacht, als alles speelt!

Beminlijk Kind! speel, nuttig u deez' dagen,
Want 's Waerelds grootheid schaft aan ons 't genoegen niet,
Dat u, door uwen houten wagen,
En door uw kaartenhuis geschied.

Haast zal men u door strenge meesters leeren,
Wat taal Demosthenes verkondde in Pallas stad,
En Cicero voor 's Waerelds heeren,
Toen Rome nog de kroon op had.

O Moeilijk werk, benaauwde en pijnlijke uren!
Ze is maar een schets deez' roe, waarmeê men u kastijd,
Der slagen, die ge eens zult verduuren
Van 't stuursche lot, in later tijd.

Wat open veld verschijnt daar voor ons oogen?
O Jongeling! hoe werkt uw geest, hoe kookt uw bloed!
De driften, in het hart gevlogen,
Ontsteeken een' ondoofb'ren gloed.

Wumkes.nl

Jaa! goot gij dan de onafgepeilde stromen
Des Oceaans daarop, gij bluschte 't vuur niet uit:
Hoe zal de reden het betomen,
Zij, die haare oogen pas ontsluit?

Gelijk Aurore, in 't Oosten doorgeblonken,
Jaa, nog veel schoonder staat de Wellust in haar praal,
Haar adem is de pest; haar lonken
Verdelgen, als de blixemstraal.

In zulk een strijd ziet gij de dagen klimmen,
Gelijk het fris gebloemt zich opheft in een tuin,
En wordt een Man. Maar, ach! wat schimmen
Omcingelen op nieuws uw kruin?

Nu vlugt de slaap reeds in den vroegen morgen,
Jaa, zomtijds heeft de nagt geheel voor u geen rust.
Vermoeden, vrees, wantrouwen, zorgen,
Verdoven kennis, ijver, lust.

Nu ziet ge eerst klaar de broosheid aller dingen;
Hoe min het wuft geluk naar breidel hoort en toom;
En hoe de staat der Stervelingen
Gelijk is aan een vlugge droom.

Terwijl de vreugde u bloemen schijnt te geven,
Ach zieldoorgrievend nieuws! ontrukt u't lot een' vrind,
Een' vrouw, beminder dan het leven,
Of 't waardste pand, het liefste kind.

Wumkes.nl

Vlugt dan, reis vrij naar afgelegen Staten;
Zeil door de middellijn naar 't verre Zuiderland;
Hun denkbeeld zal u nooit verlaten;
Het staat, het wagt u reeds op 't strand.

De droefheid is gelijk aan wreede dieren,
Verwoeder dan een leeuw, in netten stijf verwart;
Doorknagende, als een worm, de nieren,
Verscheurende, als een gier, het hart.

Wie koomt daar aan, vermoeid, en neergebogen?
Zijn wenkbraauw is gelijk aan 't ingaan van den nagt;
De glans der maan is in zijne oogen;
Zijn kruin is 't zwerk met sneeuw bevragt.

't Is de Ouderdom. Waar mag hij toch op wijzen?
Wat teekend hij daar gints met zijnen vinger af?
Wat hoop van aarde doet hij rijzen?
't Is 't eind van alles; — 't is het graf.

Hoe veelen is nog min geluk beschoren,
Die de ijzere armoe fel met scherpe tanden bijt;
Die nagt en dag het kermen horen
Van 't teeder kind, dat honger lijd.

Heeft de aarde dan geen voedsel voor ons allen?
O Hemel! .. And'ren prangt een ligchaamskwaal, en doet
Hun 't leven onverduurbaar vallen,
In 't midden van den overvloed.

Wumkes.nl

Zomwijlen rukt, voor 't eind van uwe dagen,
Fortuin uw staat ter neer, gelijk men in het woud
Een hogen eik omver' geslagen,
Na 't woeden van den wind, aanschouwd.

Dan wordt een dwaas op uwen stoel verheven.
't Geweld verwoest uw erf; de laster verft uw kleed;
Geen vriend durft zich naar 't huis begeven,
Daar 't bleek gebrek den vloer betreed.

Wat is de Mensch, hoe magtig, hoe vermetel?
Gemaakt het uur, al staat een Heir rondom het Hof,
De Koning valt van zijnen zetel,
En wordt een handvol asch en stof.

Gij, Gij alleen, oneindig Opperwezen!
Gij, Vader en Monarch van al wat was, en word,
Hebt geen verandering te vreezen,
Noch dat uw' Scepter zij verkort.

D' oude Eeuwen, die voor 't menschdom gantsch verdwijnen,
En zij, die zullen zijn in laater tijdsgewrigt,
O God! die roept ge, en zij verschijnen
Te zamen voor uw' aangezicht.

Gij ziet hen voor uw zeetel henen drijven,
Als kielen, langs de zee genoopt door wind en vloed.
De eene is bekroond met Vrede-olijven,
En de andere bevlekt met bloed.

Wumkes.nl

Gij hebt den tijd van de Eeuwigheid gescheiden,
Gij hebt zijn vleugelen met uwe hand gewrogt,
Opdat hij niet te lang verbeiden,
En niet te snel vervliegen mogt.

Het Noodlot zit geknield voor uwe voeten,
En leest in 't heilig boek uw onweerstaanb'ren wil:
Maar, als uw oogen, het ontmoeten,
Verandert alles, of staat stil.

Daar 't Eeuwig Licht een zee verspreid alle uuren
Van heil en van geluk uit 's Allerhoogsten schoot,
Daar kan geen rouw, geen droefheid duuren,
Daar vlugt de smart, daar sterft de Dood.

A. W.

Wumkes.nl

TER GEDACHTENIS

VAN DEN GEBOORTEDAG

VAN

JACOBUS MARTINUS BALJEÉ,

IN LEVEN

Raad van Neêrlands Indië.

Met vreugde in d' opgeruimden geest,
Wil ik het hart-verblijdend feest,
't Geboortefeest eens Eedlen vieren.
Wie d' adeldom der ziel waardeert
En deugd en dankbaarheid vereert,
Zal met mij 't beeld diens Eedlen sieren.

Ja! 'k roem met vreugde en blijden lach
Dien schoonen, heugelijken dag,
Waarop, vóór twee-en-tachtig jaren,
Deez' stad, in gindsche schaamle kluis,
Een rijk-gezegend kind zag baren,
Tot roem van stam en stad en huis.

Wumkes.nl

Daar lag het knaapje hulploos neêr.
Men zegt, dat toen uit hooger sfeer
Een Engel naast zijn wiegje daalde,
En hem des Hoogsten zegen schonk,
Die sedert in zijn deugden blonk,
En in zijn brave daden straalde.

» O kind!" (zóó, meent men, was zijn taal)
» Uw eenvoud is uw schoonste praal:
U is een heuglijk lot beschoren;
Maar lijd en strijd en duld, mijn zoon!
Het loon der deugd gaat niet verloren;
De weg des lijdens leidt ten troon."

» Sta op de baan, die u verbeidt,
Als u de zonde strikken spreidt,
Standvastig, moedig, vol vertrouwen;
Maak u Gods gunst en liefde waard,
En draag, door menschenliefde, op aard
Zijn beeld, zoo zult ge eens Hem aanschouwen."

» De dankbaarheid zij steeds uw vrind;
Vergeet nooit, wie gij waart als kind:
» De Hemel heeft het kleen verkoren;
» Bij Hem geldt adel, staat noch pracht;
» Al wie door ootmoed wordt herboren,
» Is van het hemelsche geslacht."

Wumkes.nl

» Daar is een doel (bij God bekend!),
Waartoe Hij u ter wereld zendt;
Ik ken het niet, en dek mijne oogen:
Maar, kind! het is een grootsch bestaan.
Een roeping, om door uwe daân
't Geluk der menschheid te verhoogen!"

Hij zweeg — rees zegenend omhoog,
En hield van uit den hemelboog
Een wakend oog op 't kind geslagen,
Dat met der onschuld lieven lach
En onbekend met vreugde of plagen,
Verbaasd naar zijnen luister zag.

O! op die zalige Englenwacht,
Sliept gij zoo kalm, gerust en zacht,
Als waart ge op dons ter neêr gelegen.
Toen u alras het foltrendst leed
Tot uw bestemming rijpen deed,
En de oorsprong werd van heil en zegen.

Beroofd van vader, moeder, goed,
Zaagt ge u in doodsgevaar behoed,
En door Weldadigheid ontvangen:
Zij kweekte u op aan hare hand,
Deed licht en wijsheid u erlangen,
En vormde uw hart en uw verstand.

Wumkes.nl

Door hooger Magt bestuurd, geleid,
Zaagt ge u en schat en rang bereid,
BALJEÉ! aan 't andere eind der aarde.
Daar werd de liefde niet gebluscht
Tot de oorzaak van uw heil en lust:
Haar weldaad bleef voor u van waarde.

Een waarde -- die gij hebt getoond,
En met een dankbaarheid beloond,
Die onze dank nooit kan betalen:
Der Weezen druk hebt gij verligt,
» Gij liet uw mededoogen stralen,"
Volbragt den reinsten liefdepligt.

Een middel waart gij in Gods hand,
Uw vaderlijk Gesticht ten band,
Die 't voor vernietiging bewaarde;
Een zegen voor mijn Moederstad,
Die dezen zoon (dien zij vergat)
Tot eeuwige eer der menschheid baarde.

Doch deze zoon vergat haar niet.
Schoon Burgemeesterlijk gebied
Van Java's hoofdstad u versierde,
Eene eeuw haar halven loop volbragt,
Des aardrijks einde uw woning wierde, --
Toch hebt ge in liefde aan haar gedacht.

Wumkes.nl

Gij hebt uw Schatten zóó besteed,
Dat onze liefde nooit vergeet,
Ja, nimmer kan of zal vergeten,
Hoe heerlijk uwe needrigheid
Haar koesterende stralen spreidt,
Hoe dankbaar gij u hebt gekweten.

Zingt, Weezen! zingt dien Broeder lof!
Nooit hadt gij schooner dankensstof,
Dan nu ge in hem uw' Redder huldigt.
Hij strekte uw' schaamlen stand tot eer,
Aan hem zijt ge uw behoud verschuldigd,
Zijn deugd verhief zijn kweekschool weêr.

Mijn zang en dank, mijn lof en lied
Bereike dan uw weldaad niet,
Wij danken God, als we u vereeren;
Hij heeft aan ons iets groots gedaan,
Gij hebt een edel werk bestaan:
Welks waarde de eeuwen zal braveren.

Ontvang in 't zand van Java's kust,
Waarin uw stoflijk hulsel rust,
Den dank, den lof, de zegenbede
Voor uwe dankbaarheid en deugd;
En schenk gij, God! zijne asche vrede,
Zijn ziel der Englen zaalge vreugd.

Leeuwarden E.
Den 9 September
1834.

Wumkes.nl

Naschrift.

Nadat op den 9 September 1835 ter dankbare vereering van J. M. BALJÉ in het *Nieuwe Stads-Weeshuis* te *Leeuwarden* een sierlijk *Monument* opgerigt en door eene feestelijke rede ingewijd is, en nadat er eene uitvoerige Levensbeschrijving van hem is uitgegeven, mogen wij het bijna onnoodig achten, hier nog iets naders aangaande den waardigen man en zijne weldaad bij te voegen, ter toelichting van dit geringe versje, dat in het vorige jaar werd vervaardigd, en thans op verzoek van vrienden hier wordt medegedeeld. Het zij dus genoeg hier te zeggen, dat hij na den dood zijner ouderen in gemeld Weeshuis opgevoed en tot de Heelkunde opgeleid werd, en als *Chirurgijn* twee reizen naar *Oost-Indiën* deed. Het gelukte hem, te *Batavia* geplaatst te worden in die zelfde betrekking, schoon hij daarvan afstand deed, toen hij in den jare 1784 in het huwelijk trad met Mejuffer MARIA MAGDALENA DE VIENNE. Hij kocht toen een uitgestrekt Landgoed van vijf uren lengte en vier uren breedte, waarop hij zes-duizend menschen in zijne dienst had, en hetwelk hem groote voordeelen aanbragt. Hierop geraakte hij spoedig in Stads- en Staatsbetrekkingen, van welke wij enkel zullen noemen, dat hij in 1797 tot *Burgemeester van Batavia*,

Wumkes.nl

tot *Kolonel der inlandsche troepen*, en later tot *Raad van Neêrlands Indië* opklom. Sedert 1808, toen hij van al deze betrekkingen afstand deed, leefde hij in stilte, en overleed buiten *Batavia* den 21 Februarij 1823, in den hoogen onderdom van ruim zeventig jaren.

Sinds zijne jeugd als een braaf, ijverig en nederig mensch bekend, stelde hij zijne opvoeding in het Weeshuis op zoo hoogen prijs, dat hij dit Gesticht, na uitkeering van een aantal *legaten*, uit Dankbaarheid, tot éénigen erfgenaam van zijn aanzienlijk vermogen benoemde. En vermits een gelijktijdig Koninklijk Besluit aan alle Gestichten en Weldadigheid te *subsidiën* der gemeenten had ontzegd, waardoor ook de Stads-Weezen van *Leeuwarden* der *koloniën van Weldadigheid* zouden zijn toegevoegd geworden, werd het Weeshuis, door de dankbare weldaad van een' zijner voedsterlingen, gered en behouden. Hierdoor verkreeg deze erfenis eene verhoogde waarde, en met blijdschap zagen de bewoners van *Leeuwarden*, door welk een heerlijk middel de Voorzienigheid een nog heerlijker doel wilde bereiken.

1835.

Wumkes.nl

AAN MIJNE GELIEFDE

OP DEN DAG VAN ONZE VERLOOVING.

Vóor 't oog van God en de Englen koren
  Zwoer nogmaals de verheugde mond
Den Eed, door 't hart reeds lang gezworen,
  Gegriffeld in des harten grond.

Geliefde! ik zal dien Eed volbrengen,
  En valt dit hart u immer af,
Dan moog' de regterhand verzengen,
  Die ik u dezen morgen gaf.

Mijns vaders taak is afgeweven;
  Die u gebaard heeft, is niet meer:
Gij hebt me een' Vader weêrgegeven,
  En ik geef u een Moeder weêr.

1814. E. A. BORGER.

Wumkes.nl

Grafschrift.

OP DE VROUW VAN MIJNEN VRIEND

DS. L. W. VAN DER WEIDE,

PREDIKANT TE DOKKUM.

Door hagelbui gekrakt noch zonnevuur verschroeid,
Had twintig jaar deez' roos op Frieschen grond gebloeid,
De wil der Almagt, die geen stervling kan doorgronden,
Verplant haar voor een korte poos
Naar *Gelderland*; daar sterft de roos.
Verdwenen was haar kleur, verschrompeld was haar loover;
En wat liet zij ons over?
Twee knopjes, van de steel gerukt, en doornen die ons wonden.

E. A. BORGER.

Is het niet zoo, lezer! dat onze hoogachting en en onze liefde omtrent den vroeg verheerlijkten BORGER ons steeds groot belang doen stellen in alles, wat eenmaal het hoofd en het hart ontvloeide van hem:

Wien elke wetenschap haar heiligdom ontsloot?

Wumkes.nl

Daarom meenden wij, u geene ondienst te doen, met u bovenstaande onuitgegevene en weinig bekende versjes van dien edelen Landgenoot mede te deelen. Zij mogen u aan hem, aan de dagen zijns geluks, aan de dagen zijner smart en aan zijne voortreffelijke hoedanigheden en geschriften herinneren; en ook zij mogen u toeroepen, wat eens de dichter DE KRUIFF bij zijne beeldtenis schreef:

Ziet, en betreurt den schat te vroeg in hem begraven.

E.

Wumkes.nl

MERKWAARDIGE GEZEGDEN

VAN

BEROEMDE FRIEZEN.

Wij Friesen witte fen nin lien to sizzen. Zoo sprak EDO JONGAMA van *Rauwerd*, een uitmuntend man, kloek van verstand en opregt van hart, en een groot voorstander van de vrijheid der Friezen. In het jaar 1504 wilde Hertog GEORGE *van Saksen* het Leenstelsel in *Friesland* invoeren, waartegen zich de Friezen sterk verzetten. Reeds was daarover den 5 Junij van dat jaar met den Hertog te *Franeker* gehandeld, toen eene tweede bijeenkomst van eenige edellieden, waaronder EDO JONGAMA, en den Hertog te *Harlingen* gehouden werd, om over deze zaak te raadplegen. De Friezen bleven standvastig bij hun voornemen. Nadat men geruimen tijd over de zaak gehan-

Wumkes.nl

deld had, maakte JONGAMA er een einde aan, door te zeggen: *wij Friesen witte fen nin lien to sizzen.* En hiermede was het afgedaan, en het Leenstelsel bleef achter.

GEMMA VAN BURMANIA, mede een groot voorstander van de vrijheid, die daarom zelfs met zijne vrouw JEL VAN AIJLVA naar *Keulen* vlugten moest, leefde in de laatste helft van de XVI eeuw, en stierf op *Herjuwsma-state* te *Ferwerd* den 28 September 1602.

In het jaar 1555, toen KAREL V de regering overdroeg aan zijnen zoon PHILIPS II, werden uit alle Nederlandsche gewesten leden der regering naar *Brussel* opontboden, om PHILIPS als *Heer* te huldigen. GEMMA, aan het hoofd der Friezen, met dit oogmerk derwaarts vertrokken, weigerde aan de hofzeden der Vorsten van den huize van *Oostenrijk* te voldoen, om den eed knielende af te leggen, en antwoordde, op de aanvrage daartoe, op fieren toon: *de Friesen knielje*

Wumkes.nl

allinne for God. Vanhier is de naam *Stan-fries* afkomstig. » 'T was een teecken" zegt SCHOTANUS, » van d' oude vrijheit deser natie, dat hare gezanten staende den eedt deden, daer de gesanten van d'andere landen knielden."

A. W.

Wumkes.nl

AAN FRIESLAND.

Andante. *Woorden van M. H. de Graaff* *Muzyk van N. Wedemeyer.*

ZANG.

PIANO.

O hei-li-ge-ge boor-te-grond waar-voor het hart mij slaat waar-voor zelfs in den laat-sten stond mijn lief-de niet vergaat kwijd u mijn on-ge-kun-steld lied der vol-le borst ont-vloeid maar kzing naar eisch uw glo-rie niet hoe sterk mijn dichtvuur gloeit.

Steendr. v. L. Schierbeek.

Wijnker.nl

AAN

FRIESLAND.

O heilige geboortegrond!
  Waarvoor het hart mij slaat,
Waarvoor, zelfs in den laatsten stond,
  Mijn liefde niet vergaat.
'k Wijd u mijn ongekunsteld lied,
  Der volle borst ontvloeid —
Maar 'k zing naar eisch uw glorie niet,
  Hoe sterk mijn dichtvuur gloeit.

Voor 't vrije Friesland klinkt mijn lier,
  Voor 't volk, dat, nooit verheerd,
Op zijnen eedlen oorsprong fier,
  Het voorgeslacht vereert.
Dat volk veracht een' wuften aard,
  Het haat de dwinglandij,
Het heeft zijn' ouden roem bewaard,
  Dat volk is waarlijk vrij.

Streeft gij naar deugd, streeft gij naar moed,
  Naar vrijheid en naar trouw,
Naar ronde taal en edel bloed,

Wunkes.nl

Komt dan in ons landouw.
De braafheid wordt er hoog geacht,
De moed heeft hier zijn' troon,
De vrijheid is er voortgebragt,
De trouw gaf ons haar kroon.

Van Oost tot West, van Noord tot Zuid,
Bazuint de vlugge faam
Der Friezen roem -- zij meldt u luid
Den grijzen Frieschen naam.
Bekend bij voor- en nageslacht,
Werd onzen moedergrond
Door ieder hulde toegebragt,
Die moed aan deugd verbond.

De zee dreigt wel ons vaderland
Met een gewis verderf,
O, de onvermoeide Friesche hand
Beschermt haar dierbaar erf.
Zij temt het woedend golvenheer
Door dijken, hard als staal,
Zij werpt den vloed der baren neêr
En stelt hem perk en paal.

Geen Noorderzee, geen stormgeloei
Wischt Frieslands glorie uit,
Al brak ook zelfs de reuzenboei,
Die 't golvenrijk omsluit;

Wumkes.nl

Strekte eens de zee ons land tot graf,
(Dat de Almagt steeds verhoed'!)
Dan nog breekt de oude roem niet af,
Van Friesche trouw en moed.

O heilige geboortegrond!
Waarvoor het hart mij slaat,
Waarvoor, zelfs in den laatsten stond,
Mijn liefde niet vergaat:
'k Bragt u een ongekunsteld lied,
Als offer van mijn hand,
Maar 'k zong naar eisch uw glorie niet,
Mijn roemrijk Vaderland!

Leeuwarden. *M. H. DE GRAAFF.*
1835.

Wumkes.nl

VAARWEL

AAN DE

FRIESCHE SCHUTTERS

BIJ HUN VERTREK NAAR

's Hertogenbosch,

op den 8 November 1830.

Klink' de wapenklank in 't rond
  In dit tijdsgewricht!
Flikkert nu, geweer en zwaard!
Voor 't behoud van eigen haard
  Valt het strijden ligt.

Brave dapp'ren! Aller hoop,
  Zonder vlek of blaam,
Trekt voor Land en Koning op,
En verplet der muit'ren kop;
  Staaft der Friezen naam!

Wumkes.nl

Ja, dat zult gij, wie dat bloed
  Nog door de ad'ren vliet!
Overwinnen is uw leus,
Of te sneven uwe keus;
  Friezen wijken niet!

Braven, gaat dan moedig heen,
  Met het oog op God!
Hij, Hij sterke uw dapp're hand,
Red' door u het Vaderland,
  Van het roofziek rot.

Trouw en vaardig trekt gij op,
  Veilig van uw zaak!
't Is de zaak van 't heiligst regt,
Die uw helden-arm bevecht.
  Kent gij schooner taak?

O! gij blaakt van heilig vuur,
  't Gloeit in aller borst!
Gij verlangt den Belg te zien,
En hem moedig 't hoofd te biên,
  Strijdend voor uw' Vorst.

Voort dan, Friso's heldenstoet!
  Toon uw leeuwenkracht!
Spoed u uit dit schoon gewest

Wumkes.nl

Naar de, nu, onwinb're vest,
Waar u glorie wacht!

Snel met geestdrift nu ten strijd!
Dat elk roemrijk keer'!
Dan wacht, na de schoonste kans,
U de rijkste zegekrans
Bij uw broeders weer!

Leeuwarden, *A. DE JONG. WZ.*
November 1830.

Wumkes.nl

WELKOMSGROET

AAN DE

FRIESCHE SCHUTTERIJ,

BIJ HARE TERUGKOMST IN

September 1835.

Steekt nu elk de vlagen uit!
't Geldt den Heldenstoet,
Die met geestdrift ons verliet,
Dien men juichend keeren ziet,
Vrolijk thans begroet.

Als verwinnaars in den strijd
Komt gij bij ons aan!
Bouwend op uw heilig regt,
Dapper in het heetst gevecht;
Wie kon u weêrstaan?

Nooit kon dit de snoode Belg,
Die zijn' Vorst verraadt,
De oproerleus alleen bekoort,

Wumkes.nl

Die slechts plundert en vermoordt,
Eer en wet versmaadt.

Voor der Franschen overmagt
Waart gij niet vervaard:
Maar gij keert op 's Konings woord,
Hoe 't bevel uw hart doorboort,
Toomt uw leeuwenaard.

Twee paar jaren stondt gij dáár
Wakende voor 't Land.
Nimmer viel die pligt u zwaar:
Friso's brave Schutt'renschaar
Hield onwrikbaar stand.

Juichend halen wij u in
Met trompetgeschal:
't *Welkom* klinkt uit ieders mond;
't Blij *Hoezéé* dreunt in het rond,
't *Vivat* overal!

Stads- en Grietenij-bestuur
Eert om strijd uw daân; -
Biedt den schoonsten lauwerkroon,
Onder aller jubeltoon,
U erkent'lijk aan.

God vergoede u al het leed,
Dat gij ondervondt.

Wumkes.nl

Uw volharding, trouw en moed,
Loon' het zuiverst levenszoet
Op den Frieschen grond!

Leeuwarden, *A. DE JONG. W Z.*
September 1834.

VROUWENDEUGDEN.

A.

'k Zal zien, of ik mijn lier kan dwingen.
Ik Wil der vrouwen deugden zingen; —
'k Heb daartoe reeds het volgend plan:
Mijn vers zal tien coupletten wezen,
Men zal in elk acht regels lezen; —
Wel vriend! wat denkt, wat zegt ge er van? . . . . ?

B.

Och, vriendje, 'k zou dat werk maar staken:
Want waarlijk, om het goed te maken,
Moest gij een' SPANDAW zijn; — en zie,
Naar 't plan, dat gij hebt opgeteekend,
En zoo naauwkeurig hebt berekend,
Krijgt elke deugd een woord twee, drie.

Leeuwarden. J. H. H. Gz.

Wumkes.nl

Raadsel.

Wie kan het raadsel mij ontvouwen:
Waarom de hedendaagsche vrouwen
Toch dragen zulke wijde mouwen? --

GISSING.

Misschien, om beter vóór het trouwen,
Het aapje in de mouw te houên.

J. J. H. Gz.

Friesche Taal.

ANEKDOTE.

Zekere boerin, die langen tijd aan een pijnlijk ongemak had geleden, raadpleegde eens eenen beroemden geneesheer, een zeer beschaafd en wellevend man. Deze vroeg haar onder anderen naar haren ouderdom, zeggende: »hoe veel *jaren* heb je, vrouw?" Waarop de boerin terstond gulweg antwoordde: »*twa*, mijnheer!"

Wumkes.nl

Friesche

Spreekwoorden.

Berint de weâsige voet eât, de teskige neât.

Dat is: » beloopt de slijkerige voet iets, de aschige niets." De zin is: » de naarstige (de door loopen slijkerige) voet kan iets verkrijgen, maar de stilzittende (de aschige, de door het zitten bij den haard bestovene) voet verkrijgt niets." Zonder moeite heeft men niet veel. Het zelfde spreekwoord vindt men bij ROEMER VISSCHER, in het 3de *Schock van de Sinnepoppen:* » wint de slijckige voet ijet, de assige voet windt niet. Hiermede komt overeen: » de slapende vos vangt geene hoenders," en » de gestadige voet draegt over wegh," dat men bij CATS vindt, die ook zegt:

De vos, die sit en geeut, of luijert in den kuijl,
Hout wel de pooten droog, maar krijght niet in den muijl.

Wumkes.nl

Hiertoe behoort ook: » een vliegende kraai vangt wat, die stil zit, niet," hetwelk TUINMAN in zijne Spreekwoorden opgeeft, die mede vermeldt hetgeen SPIEGHEL en CATS hebben: » den slapenden wolf loopt geen schaap in den mond."

Eijn hird is goud wird.

» Eigen haard is goud waard." Zoo zegt men ook: » Oost, west, t' huis best." Gelukkig elk, die dat bij ondervinding weet. » T' huis," schrijft TUINMAN, » heeft men zijne vrijheid en gemak, en verveelt niemand door verblijf. Daar wordt dan geen kruisje achter den rug nageschreven. Aan eigene tafel is men altijd welkom, en wordt het onthaal ons van harte gegund. En daarom: *die gemak wil hebben, blijve t' huis.*" Teregt zegt vader CATS:

Eijgen wooning, eijgen dack,
Groot voorwaar is uw gemack;
Eijgen keucken, eijgen haert,
Groote schatten sijt ghij waert.
Want al sijt ghij niet te groot,
Ghij zijt dienstigh voor den noot:

Wumkes.nl

En al zijt ghij slecht en arm,
Noch vind' ick uw assche warm;
Of al zijt ghij somtijts kout,
Ick ben op uw wonder bout,
En dat even doet mij deught,
En verweckt mij soete vreught.

Al tijden isser op sijn afterschip.

Dit beteekent: » altijd is hij laat in de baan; hij komt altijd met de naschepen." Men bezigt dit spreekwoord van loome en trage menschen, bij welke het altijd nog vroeg genoeg is, maar — die daarom dikwijls te laat komen. Zij houden veel van uitstellen, en het zijn hunne geliefkoosde gezegden:" morgen komt er weêr een dag; daar komen meer dagen in de week; die laat komt, komt ook." Doch *tijds genoeg kwam te laat*, zoo luidt een ander spreekwoord. Die altijd meenen, dat het nog tijds genoeg is, laten den regten tijd voorbijgaan; en die het op het laatste oogenblik laten aankomen, vinden zich dikwijls te leur gesteld. *Van pas komen, is 't al.*

Wumkes.nl

Biste ijne beane?

Dat, is: » zijt gij in de boonen?" waarmede men te kennen wil geven: » zijt gij verbijsterd?" De boonen kunnen in het bloeijen door haren sterken reuk bedwelming veroorzaken. Anderen voegen er bij: *in ploakeste earte?* » en plukt gij erwten?" weet gij niet, wat gij doet?

Kom meij ien sack om sappe.

Dat is: » kom met een' *zak* om sappe," in plaats van met een' *pot*. Berisping van eene domme daad.

Riuechte genadich, soo mog ij het lang dwaan.

Hiermede komt overeen een ander spreekwoord: *stringe Heeren rejearje neat lang.* Deze waarheid is door de ondervinding van alle tijden dikwijls bevestigd geworden. Overdragtelijk bezigt men het van strenge winters.

Het de aäde sjonge, dat piepje de jonge.

« Gelijk de ouden zongen, zoo pie-

Wumkes.nl

pen de jongen." ROEMER VISSCHER, 2de *Schock van de Sinnepoppen*, No. 42: *'t wil al muijsen, wat van katten komt*, zegt:

Een huben broet een wijl, gelijck de ouwe songen,
Soo piepen in 't gemeen (soo 't spreeckwoordt seijt) de jongen.

Zoo zegt men ook: » Hij heeft een aardtje naar zijn vaartje; — Zou het ei beter zijn dan 't hoen? — Elk vogeltje zingt, zoo als het gebekt is; — Zoo moeder, zoo dochter. Het laatste vindt men in de H. S. *Ezech.* XVI. 44. *Ziet, een ieder, die spreekwoorden gebruikt, zal van u een spreekwoord gebruiken, zeggende: zoo de moeder is, is hare dochter.*

Az him de fingers allijche langh binne, dan schil hij him verbetterje.

Dat is » wanneer hem de vingers even lang zijn, dan zal hij zich verbeteren." Dit zeide men van zoodanigen, omtrent welke men alle hoop op beterschap opgaf, of ook van zulken, die de verbetering van hun leven en gedrag van tijd tot tijd dwaasselijk uitstellen, in den waan verkeerende,

Wumkes.nl

dat men naderhand daartoe wel gelegenheid hebben zoude. — Een ander spreekwoord luidt: *dat schout al aādsillich*, d. i. » dat laat zich aanzien, alsof hij zich eerst op den ouden dag wil beteren."

Teeckenje dij kaets.

Dat is: » teekent die kaats." Overgenomen uit het bij de Friezen in vroegeren tijd en nog zeer gebruikelijke kaatsspel. De zin is: » zet daar een merk bij; merk het wel op; onthoud dat." Vele spreekwoorden zijn aan het kaatsspel ontleend, als: » den bal opgeven; — elkander den bal toekaatsen; — die kaatsen wil, moet den bal verwachten; — den bal misslaan," en anderen.

Aāde hönnen is kweā bijljen toā leeren. » Oude honden is het moeijelijk blaffen te leeren." Bij CATS leest men: » t' is quaet oude honden aan banden te leggen," zoo als ook SPIEGHEL heeft in den *Bijspraax Almanak.* CATS voert ook aan: » terwijl

Wumkes.nl

het rijsjen swak is, moet men 't buijgen,"
en zegt:

Een jong hondeken kan leeren springen,
Een jong vogelken kan leeren singen,
Een jonge papegaij leert menschen praet,
Maar als men out is komt leeren te laat.

Twa scheissens iz ien ortzen.
Twa ortzens iz ien botzen.
Twa botzes iz ien stoer:
Dij dat neat wit, dij wint neat uwr.

St. Lichtmis deij,
Den druwgget de weij,
Den kealle de kij,
Den leit de hin,
Den giet it de Huwzman neij sijn sin.

Wunkes.nl

HET

LANDELIJK GEHUCHT.

Beatus ille, qui procul negotiis,
Ut prisca gens mortalium,
Paterna rura bobus exercet suis,
Solutus omni foenore.

Ik groet u, kleene hut, verblijfplaats van den vrede
En lieflijk beeld der rust; o! deel uw kalmte mede
Aan hem, wiens ziel zoo vaak met nev'len is omhuld,
Wiens hart met somberheid en weemoed is vervuld.
Dit oord bevalt mijn' geest — de landlijke eenzaamheid
Ligt over 't landschap als een sluijer uitgespreid.
Ik vind mij zelven weêr, uit 's werelds woeligheden,
Bij dit bemost gehucht — hier ben ik wel tevreden;
Mijn borst aâmt vrijer in de frissche buitenlucht,
Dan in den steedschen damp — mijn geest neemt hooger vlugt!
Gelukkig hij, die hier de korte levensdagen,
Die henenspoên, gelijk de raders van een' wagen,

Wumkes.nl

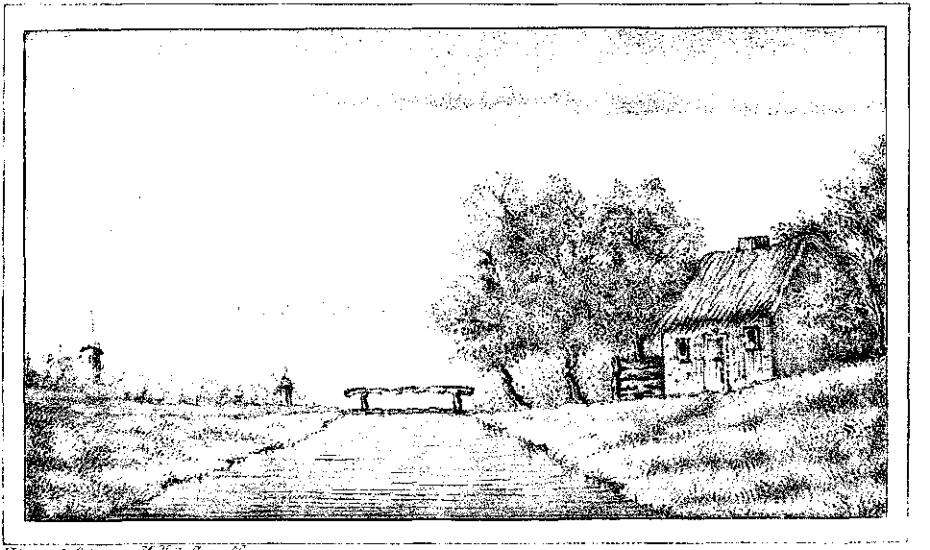

Uitgev. & lit. door H. H. de Graaff.

'T LANDELYK GEHUCHT.

Wunderwil

Slijt in dit kleen gehucht, ver van het stadsgewoel,
Zoo drukkend voor den geest, zoo pijnlijk voor 't gevoel.
Hij hoort geen straatgerucht, maar 't murm'len van de stroomen,
Hij ziet geen klompen steen, maar rijk bevruchte boomen.
Het is de veldeling, die 't leven regt geniet,
Die op het stille land, in zijne hut van riet
Een vreedzaam leven leidt, en Hem alleen laat zorgen,
Van Wien het alles komt, voor Wien niets is verborgen.
Een kinderlijk geloof bezielt geheel zijn hart, —
Dat blijft hem immer bij, in voorspoed en in smart.
Hij gaat des morgens uit met de eerste zonnestralen,
Des avonds keert hij weer, als 't licht begint te dalen,
En rust van d' arbeid uit; dus leeft hij op den duur —
De landman is het kind, de liev'ling der natuur.
Hij smaakt het reinst genot, het ongestoordst genoegen;
Hij moet wel werken, ja! maar 't onvermoeide zwoegen
Is al zijn lust en vreugd, voor 't dierbaar huisgezin
Drinkt de aarde dag aan dag het zweet zijns aanschijns in.
Hoe zalig is zijn lot, hoe vreugdevol zijn leven,
Wat is hem veel geluks en weinig zorg gegeven!
Gelooft zoo vast als hij, gelooft zoo kinderlijk,
Dan wordt gij, wie ge ook zijt, aan zielsrust even rijk.
Dan zal geen wrev'le zin u de aarde doen verwenschen,
Dan leeft ge in vreê met God en met uw evenmenschen.
Dan zal geen trotsche waan, geen opstand van den geest

Wumkes.nl

Den Schepper honen, die tot in het harte leest.
Dan twijfelt ge aan geen God, maar toont door uwe daden,
Dat gij in Hem gelooft, hoe 't lot u ook moog' schaden.—
Vaarwel! bemost gehucht, vaarwel! gelukkig oord,
Dat voor een oogenblik mijne oogen heeft bekoord
En mijne ziel gestreeld — ik word teruggedreven
In 's werelds woeligheên, in 't rustelooze leven
Van eenen stedeling; maar uit het stadsgewoel
Herdenk ik dikwerf nog, met zalig zielsgevoel,
Aan 't landelijk gehucht, omringd door vruchtb're dreven,
Aan dezen held'ren stroom, van lisch en riet omgeven,
En aan den veldeling, die Gods natuur geniet,
Die 't nederig verblijf niet ruilt voor 't grootst gebied.

M. H. DE GRAAFF.

Wumkes.nl

De Bloemen.

Schoone zusters van dit leven,
Die wij in de kransen weven
Van de liefde en van de jeugd,
Van den grijsaard en de deugd;

Gaarne mogt ik steeds u lijden;
'k Kweekte u hoop- en zorgvol aan,
En tot dank voor uw verpleging,
Boodt gij liefde en hoop mij aan;

Ja, als waart gij mijn vriendinnen,
En verstond ik kozerij,
Leerdet gij me uw spraak beminnen,
In des levens beuz'larij.

'k Kon u zelfs mijn smarten klagen,
Die, gelijk de herfst het groen,
In de donk're levensdagen,
Alle hoop verwelken doen.

Wumkes.nl

Wilt daarom mijn graf eens sieren,
Bloeijend op den akker tieren,
Waar de zon der eeuwigheid
Eenmaal hare stralen spreidt!

Moge u daar de hand der liefde
Kweeken als ik heb gedaan,
En gij steeds met bloeijend leven
Daar in volle schoonheid staan!

Damwoude. ARNS. DE JONG.

DRIE RAADSELS
VAN
Schiller.

I.

De boom, waaraan de kind'ren
Der sterf'lijkheid vergaan,
Kan welken noch vermind'ren,
Maar groeit steeds weder aan.
Hij keert zijn groene loten
Aan deze zij' naar 't licht,
Maar de and're zijn gesloten
Voor 't menschelijk gezigt.

Wumkes.nl

En bloeit hij, nieuwe ringen
Zet hij zijn merg in 't rond;
Den duur van alle dingen
Doet hij den menschen kond.
Grif, als in groene linden,
Een naam haar in, ach! kort
Is zij niet meer te vinden:
De boom verwelkt en dort.
Spreekt nu, waar is te vinden
Deez' eeuw'ge boom die dort?

II.

Kent gij het beeld, zoo zacht van verwen?
Het geeft zich zelven licht en gloed;
't Verandert zich zoo menigwerven,
Maar altijd blijft het frisch en goed.
Het laat zich in eene engte snoeren;
Haar licht is sterk, maar, o! zoo kleen:
Doch 't grootste, dat u ooit kon roeren,
Kent gij toch door *dit* beeld alleen.

En kunt gij mijn kristal ook raden,
Meer waard dan 't reinste pronkjuweel?
Het licht ons, zonder ooit te schaden,
En Gods heelal valt het ten deel;
De Hemel zelf is afgeteekend
In dien geheimnisvollen ring,
Maar geeft toch, and're stralen breken,
Nog schooner weêr dan zij ontving.

Wumkes.nl

III.

Hoe heet het ding, dat velen haten,
  En 't siert toch vaak eens Keizers hand
Van een der allergrootste staten?
  Het kwetst, en 't is aan 't zwaard verwant;
't Vergiet geen bloed en wondt toch duizendmalen;
  't Berooft geen mensch en maakt toch rijk;
't Beheert deze aarde menigmalen,
  En 't maakt tevreden en gelijk;
Het doet de grootste rijken stichten,
  't Heeft de oudste steden reeds gebouwd,
Maar nimmer doet het krijg aanrigten,
  En heil het volk, dat het betrouwt!

E. H.

Oplossing.

I. Het Jaar met zijne weken en dagen.
II. Het Oog.
III. De Ploeg.

Wumkes.nl

De Nacht.

Gelijk een vriend, die zacht ons de oogen sluit
Als Atropos de spinweb breekt van 't leven,
Zoo breidt ge, o nacht! uw donzen wieken uit,
Om ons de rust in d' arm des slaaps te geven;
Zacht sluim'ren we in aan uwe teed're borst,
Hoe zwaar de last, die hier ons leven torscht!

En als gij wijkt bij 't ochtend-zonneglanzen,
De morgen zich met gloed en leven tooit,
De dag weêr straalt van onbewolkte transen,
De vlugge geest zijn vleug'len weêr ontplooit,
Om in de kracht van een arbeidzaam leven,
Naar hooger zijn vol geestdrift heen te streven;

Dan laat ge, o nacht! van uw oneindig schoon
En uwe min herinneringen achter,
Verkwikk'lijk als het zaligst minbetoon;
Ja! zijt gij voor 't verbrijzeld hart nog zachter,
Dan balsem, door een' vriendenhand bereid
Uit bloesems der welwillendheid.

Damwoude. *ARNs. DE JONG.*

Wumkes.nl

Bemoediging.

Neen, o sterv'ling, wanhoop niet,
Loopt langs 't doornig pad uw leven,
Ziet ge u schaars door vreugde omgeven,
Is de dronk, dien 't lot u biedt,
Vaak door d' alsem wreed verbitterd;
Ziet gij, aan de donk're baan,
Niet een star van hoop meer staan,
Die uw lijden tegenschittert? —
O, dan geenszins nog versaagd,
Niet gemord en niet geklaagd,
't Hoofd niet troost'loos neêrgebogen,
Maar met moed uw' last getorscht,
En vertrouwend op den Hoogen,
Met eene ootmoedvolle borst,
Hem gesmeekt in 't nijpendst leed,
Die zijn kind'ren nooit vergeet.

Treed dan den Algoeden Vader
Met het diepst vertrouwen nader,
Smeek Hem met gebroken hart,
En Hij schraagt u in uw smart.

Wumkes.nl

Hij zal naar zijn' wil u leiden,
En een' lichtstraal om u spreiden,
  Daar zijn hand uw' wankle voet
  Steeds voor val en struik'len hoedt.
Hij zal dan de tranen droogen,
Die er paarlen in uw oogen,
  Daar, naar zijn onfeilbaar woord,
  Hij gewis uw beên verhoort.

Sterv'ling, daarom moed gehouên,
  Blijf, hoe zwaar uw leed ook zij,
Op Zijn vaderzorg vertrouwen,
  Want Zijn liefde blijft u bij.
Nimmer zal Hij u begeven,
  Maar Hij leidt u, aan Zijn hand,
Eens, na 't doorgeworsteld leven,
  In het hemelsch Vaderland.

S. J. VAN DEN BERGH.

Wumkes.nl

Aan een Meisje,

BIJ DEN DOOD HARER MOEDER.

Ja, Lieve! ja ween nu, schrei de oogen vrij rood,
En weeklaag: »mijn moeder, mijn moeder is dood!"
Ween vrij; zie, elk onzer ontdroppelt een traan,
Zoo zijn wij met u en uw droefheid begaan.

Ach! zag nog uw moeder dien traan in uw oog,
Zij kuste u, en kuste uwe wangen weêr droog;
Zij sprak nog: is 't hartje van rouw u bezwaard,
Pleng vrij dan een traan, want die traan is mij waard.

Maar strek niet uw handjes naar moeder meer uit;
Neen, denk niet, dat ze u weêr hare armen ontsluit;
Och! gil niet meer: »moeder, ach! hoort gij mij niet?"
Zij hoort toch zoo min u, als 't oog u meer ziet.

Maar mindet gij haar, strek uw handjes dan uit,
Opdat zich uw vader zijne armen ontsluit:
Ombelst gij hem, Lieve! ge ombelst dan ook haar,
Want vader en moeder zijn één met elkaâr.

Wumkes.nl

Omhels hem voor moeder, want moeder is heen;
Gij hebt nu, voortaan, hier een vader alleen;
Zoek troost in zijn liefde, hij mint u zoo teêr,
Hij mint u, na 't sterven van moeder, nog meer.

Kom, ween nu niet langer, verhelder het oog;
Uw moeder ging van u, maar ging naar omhoog:
Daar smeekt zij voor u nog, zoo innig, zoo teêr,
En wacht daar, wat hier haar zoo lief was, eens weêr.

En is het dan eenmaal met u ook gedaan,
Dan landt gij in 't oord uwer moeder eens aan;
Ze ontsluit dan hare armen, zoodra zij u ziet,
En scheidt van haar kind, zelfs in eeuwigheid, niet.

St. Jacobi Par. *W. DE JONG, JACOBSZN.*

DE LIJDER.

» Waar ligt de weg, die uit mijn smart
Mij naar het dal der vreugd kan voeren?
Waar is de hand, die om mijn hart
Den band der liefde vast zal snoeren?"

» Waarheen? waarheen? waar straalt het licht,
Dat al de neev'len zal verdrijven,
Die op den weg van liefde en pligt,
De borst van koude doen verstijven?"

Wumkes.nl

Dus zuchtte een jong'ling, wien het lot
Geen enkel roosje gaf te plukken,
En die de bloesems van 't genot
Aan 't minnend hart zich zag ontrukken.

Zijn hart bezweek, zijn sterre zonk,
Toen bij de worst'ling van het leven,
Zacht om hem heen een glorie blonk,
Die 's Engels aanschijn hem kwam geven.

Nog eens ontsloot hij 't brekend oog;
Hij zag een' bode naast zijn sponde:
»Ik ben de dood, die van omhoog
Alleen uw leed verzachten konde,''

Sprak deze, wijl hij goed en zacht
Zijne armen voor hem hield geopend:
»Daar boven heerschen smart noch nacht,
Voor 't hart, hier in de liefde hopend!

Daar toeft u, wat u hier ontging;
Bedroefden zijn Gods gunstgenooten!''
— Ik kom — hernam de jongeling; —
Zacht had de dood zijn oog gesloten.

Damwoude. *ARNS. DE JONG.*

Wumkes.nl

AVONDBEDE.

Ook deze dag is weêr vervlogen,
  Voorbij met zijne vreugde en nood;
De Zon zonk in het westen neder,
  En heerlijk was het avondrood.
De zangers op de takken zwijgen,
  Straks dartelden zij nog met lust.
En velen mijner broed'ren schuim'ren
  Reeds rondom mij in zoete rust.
Ik waak nog, Vader! en eerbiedig
  Stijgt mijn gebed tot u omhoog:
Verkwik vermoeden; -- hen, die lijden,
  Bestrale zegenend uw oog.
Wien leed en ramp het hart doen bloeden,
  Wie sidd'rend in de toekomst blikk'....
Geef, Vader! dat zij vreedzaam rusten,
  En hen een zachte slaap verkwikk'.
Wie met een kwaad, ontrust geweten,
  In zwaren strijd den nacht doorwaakt,
Laat dien, tot eigen heil ervaren,
  Dat slechts de deugd gelukkig maakt.
Aan uwe hoede, Heer mijns levens!
  Eer 't oog zich sluit, beveel ik mij.
O! spoedig is mijn weg ten einde,
  Snel gaat de levensdag voorbij.

Wumkes.nl

Of ik mijn kort verblijf op aarde
  Wel heb besteed, en, zonder schijn,
Voor U geleefd heb, dit, o Vader!
  Dit zal de groote vraag eens zijn.
O, dat niet in de stervensure
  Dit denkbeeld mijne ziel ontroert,
Wanneer de dood haar van deze aarde
  Ter plaatse der vergelding voert.
Nog kan ik mij daarvoor bereiden,
  Nog werken, troosten, deugdzaam zijn;
Maar zal 'k nog lang op aarde blijven,
  Nog morgen in het leven zijn?
Gij weet het, die mijn paden regelt,
  Op U vertrouw ik, o mijn God!
Dat ik voor U godvruchtig wandel,
  Dit, smeek ik u, dit zij mijn lot.

A. W.

Wumkes.nl